

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טו"ר) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש – גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שחקה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שחקה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

**1.1 בראשית חיי שרה כג,א: ארץ ארבע מאות שקל-כסף (התשע"א)**  
**[בבלי קידושין ב,א,ג,א,ג] משנה** האשה נקנית בכסף וגו'. הגמרא מקישה כסף לקיחת אשה לכסף ללקיחת ארץ מערת המכפלה של עפרון ע"י אברהם אבינו, **בראשית חיי שרה כג,טו: אֲדֹנָי שְׁמֹעֲנִי אֶרְצָא אֶרְבַּע מֵאֹת שְׁקָל-כֶּסֶף בֵּינִי וּבֵינָהּ מִדֶּ-הוּא וְאֶת-מִתְּחָה קָבַר:** הרב משה קובלסקי הי"ו מאורות הדף במבוא למסכת קידושין הביא שיטות אחדות להגדרת פרוטה (שוה נקרא כסף לקידושי אשה). בשיטת הרי"ף והרמב"ם זוהי חתיכת מתכת כסף בשיעור משקל של חצי גרגר שעורה.

**אֲדֹנָי שְׁמֹעֲנִי** – מונח זקא-קטן,  
**אֶרְצָא** – תלישא-קטנה (תרסא), פרט קדמאה  
**אֶרְבַּע** – קדמא, כעין כלל הצריך לפרט  
**מֵאֹת שְׁקָל-כֶּסֶף** – דרגא תביר, כעין פרט בתראה כולל המשכו  
**בֵּינִי וּבֵינָהּ מִדֶּ-הוּא** – מרכא טפחא, יתור לרבות, אתנה  
**אֲדֹנָי שְׁמֹעֲנִי** – מונח זקא-קטן, אפשר כי מלמד על שתיים או שלוש דרשות, וביניהם ענין של ערך שתיים (אחד מתפקידי זקא-קטן מלמד על משהו הקשור למספר שתיים, כגון שתי דרשות, שווי שתיים)  
**אֶרְצָא** – תלישא-קטנה (תרסא), פרט קדמאה אשר אפשר כי מלמד על ענין של שיעור המתברר בפרט בתראה,  
הערה: תרסא מלמד גם על מחיצות – מיצרי השדה שנקנה עם מערת המכפלה. **[תורה תמימה (בר' ח"ש כג,ז) בְּכֹל־גְּבֹלוֹ סָבִיב - מאי סביב, אמר רב משרשיא, מכאן למצרים מן התורה<sup>1</sup>]** [ב"ב ס"ט ב']:  
**אֶרְבַּע** – קדמא, כעין כלל הצריך לפרט  
**מֵאֹת שְׁקָל-כֶּסֶף** – דרגא תביר, כעין פרט בתראה המכיל ענין השיעור אליו מרמז **אֶרְצָא**, מדובר בשיעור משקל חתיכת מתכת / מטבע כסף. **שְׁקָל-כֶּסֶף** – תביר, מרמז לחלק את גרגר שעורה לשתיים כשיטת הגאונים, הרי"ף והרמב"ם. המספר שתיים מרומז בטעם זקא-קטן של המלה **שְׁמֹעֲנִי**.

היחידה היא חצי גרגר שעורה. איך יודעים שמדובר בגרגר שעורה?  
א. היות ובפסוקנו תבנית טעמים תלישא-קטנה .... תביר ... אתנה ננסה לגלות ע"י מידות גימטריה וגורעים ומוסיפין, וחישוב חשבונני האם פסוקנו מרמז לדברים שלא נראים בפשט,

**בראשית חיי שרה כג טו: אֲדֹנָי שְׁמֹעֲנִי אֶרְצָא אֶרְבַּע מֵאֹת שְׁקָל-כֶּסֶף בֵּינִי וּבֵינָהּ מִדֶּ-הוּא וְאֶת-מִתְּחָה קָבַר:**  
המלים **שְׁקָל-כֶּסֶף** מחוברות לכאילו מלה אחת בשביל טעם תביר שתחתיה.  
ע"י מידות גימטריה וגורעים ומוסיפין נגלה כי:  
א.1. מידת גימטריה **שְׁקָל-כֶּסֶף** גי' 590 עולה **כִּי שְׁעָרְךָ** כאילו אומר עשרים יחידות של שעורים.  
א.2. גורעים ומוסיפין **שְׁקָל-כֶּסֶף** אותיות **ש"כ לפס"ק**,  
א.3. גי' **ש"כ** עולה = 320 = 20 גרה כפול 16 גרגר שעורה בגרה אחת (כדברי הרלב"ג ב-**שם תשא לג,ז**) **עֲשָׂרִים גְּרָה הַשְּׁקָל** וכל גרגר יש **לפס"ק** היינו לחלק לשניים סה"כ מתקבל **כִּי שְׁקָל-כֶּסֶף** = 640 חצאי גרגרי שעורה<sup>1</sup>.  
שקל-כסף של תקופת אברהם אבינו שקל 320 גרגרי שעורה בינונית.  
ב. רמז נוסף לחצי גרגר שעורה בפסוק נמצא בגי' **אֶרְצָא** = 291, כפול בערך שתיים עולה לערך 582 העולה למלה **שעורה** עם הכולל.

מספר גרגרי השעורה בהם נקנתה מערת המכפלה שיה למספר גרגרי שעורה לזריעת בית סאתיים.  
א. **[מלבי"ם תורה אור] (בר' ח"ש כג,טו) [א]** מביא מדרש הן בגודל מערת המכפלה, האם הייתה חמישים אמה על חמישים אמה או מאה אמה על חמישים אמה וזה כגודל חצר המשכן, שטח לזריעת בית סאתיים. יתכן כי שטח זריעת בית סאתיים הוא של גרעיני שעורה. הקשר בין בית סאה לזרע שעורה נמצא ב-**(וי' בחקתי כז,טז) זֶרַע חֲמֹר שְׁעָרִים בַּחֲמִשִּׁים שְׁקָל כֶּסֶף:** פירש **רלב"ג** - הנה ה'חומר' הוא לפי הוראת הגדר שלשים סאין. והנה המקום שיפלו שם שלשים סאין לזרע, וגו'  
ב. לענ"ד ע"פ חישובים המפורטים בהמשך ע"פ פשט וכתוב, בין אם מערת המכפלה הייתה בית סאתיים ובין אם לא הייתה, אברהם אבינו קנה **אֶרְצָא אֶרְבַּע מֵאֹת שְׁקָל-כֶּסֶף** היינו מחיר השוה למשקל של (320 \* 400 =) 128,000 גרגרי שעורה בינוניים שהתורה מגלה כאן שהיא הכמות המניבה היבול הטוב ביותר בשטח מאה אמה על חמישים אמה היינו בית סאתיים כפי שמוכח מהחישובים בהמשך. בדרך אל החישוב הזה מתגלים שיעורי תורה נוספים.

**1.2 השיעורים האפשריים הנלמדים מהכתוב שקל-כסף .**  
**1.2.1 השעורה והשיעור**

הנידון להלן הוא לענין **דיוק המידות בלבד ולא לענין הלכה** שבה החמירו בשיעורים.  
לענ"ד המלה שעורה היא מקור אפשרי למלה שיעור, ועל השעורה מבוססים שיעורי תורה נוספים וביניהם: רוחב חצי אצבע (אצבע נקראת גם אגודל או גודל), טפח, אמה, השלמה לגובה מחיצה, שטח אמה ריבועית, בית סאתיים, נפה רביעית, אונאה בשתות מלבר, שיעור זריעה לאמה ריבועית, משקל שקל-כסף.

**1.2.2 הסבר מפורט לשיעור רביעית ולשיעור זריעת שעורה לאמה רבועית**  
**שעורה**, בספר **"מידות ושיעורי תורה"**<sup>2</sup> ע' שצ"ב מובא כי החזו"א כתב על השעורה "שמשקלו טבעי ומתקיים בכל דור".  
הערה: **שקל-כסף** עולה (בגימטריה מלות) **מתקים** או **נשמר**, ואפשר לומר כשם שהכסף מכמת מתקים כך גרגר השעורה מתקים.  
בע' ז' א' מובא כי מידת רביעית לגאונים והרמב"ם 74 – 76 ס"מ<sup>2</sup> מובאת דעת הרמב"ם כי אורך השעורה כחצי רוחב אגודל.  
וא"כ רוחב האגודל העולה משיעורי נפח אלו הוא: 1.9 – 1.92 ס"מ והאמה: 45.6 – 46 ס"מ. מובאת דעת ר"ח נאה כי מידת אגודל כ- 1.91

<sup>1</sup> להערות **הרב מאיר מאוזו** הי"ו א' כי שקל-כסף מכיל 384 שעורות שהן 768 פרוטות, יש לומר כי זה אחרי שהוסיפו ששית מלבר (320 + 64).  
ב' לפמ"ש במדרש שקלי עפרון היו קנטרין (גדולים מאד), יש לומר כי פשוטו של מקרא מתאים מאד לתוצאות חישובי השיעורים, והמדרש מדגיש את מסירות הנפש של אברהם אבינו ואין סתירה בין הדברים.  
<sup>2</sup> הרב חיים פנחס בניש הי"ו

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טבור) ל) כי מנצותך האמתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – תשפ"ג: תמצית ההשערות; אתנח, סלוק – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרנא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגודל, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מעניין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרנא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שחכה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שחכה: פור – דרוש מהפסוק רעיונו לנושאים אחרים בתושבע"פ.

ס"מ. החישובים להלן יהיו סביב ערך זה ולכן אורך שעורה השווה לחצי גודל יהיה 0.955 ס"מ (ומה שכתב רא"ח נאה שאורכה שווה 1 ס"מ הוא כנראה לחומרה), לכן טפח = 7.64 ס"מ, אמה = 45.84 ס"מ.

**1.2.3 חישוב נפח רביעית ממספר גרגרי שעורה במשקל ארבע מאות שקל-כסף וממשקלם!**

רביעית מוגדרת בתורה שבע"פ כנפח של שתי אצבעות אורך על שתי אצבעות רוחב ברום שתי אצבעות וחיצי אצבע ושתי חמישיות אצבע, בהצגה עשרונית 2.7 אצבעות. לפי הגדרה זאת ולמידת אצבע של 1.91 ס"מ, נפח רביעית שוה 75.2530 סמ"ק.

אברהם אבינו שלם מתכת כסף בשוה משקל של 128,000 גרגרי שעורה, או לצורך הצגה יותר ברורה של הדיון נחשב מספר גרגרי שעורה ברביעית. בסאה יש 96 רביעיות. נחלק 128,000 ל-2 סאה ונקבל 64,000 גרגרי שעורה לסאה, נחלק זאת ל-96 רביעיות בסאה ונקבל 666.66 גרגרי שעורה ברביעית ללא קשר לגודל רביעית בסמ"ק!

לכל חומר מודדים משקל סגולי שמוגדר כמשקל החומר, בצורתו הטבעית, ביחידת נפח של אחד סמ"ק. בדקנו יחס בין משקל סגולי של כסף ובין שעורה. יחס זה מספר ללא קשר ליחידות המדידה בתנאי שהם היו שוות! המשקל הסגולי של מתכת הכסף הוא 10.49 גרם לסמ"ק. היחס בין המשקל הסגולי של הכסף ובין המשקל הסגולי של השעורה הבינונית 0.389795 גרם / 10.49 גרם = 26.91158, תוצאה זאת העלתה השערה שאולי היחס בין המשקלים הסגוליים של שני חמרים אלו נובע מגימטריה שם ה' (=26) ולכן חלוקת המשקל הסגולי של הכסף במספר 26 תתן משקל סגולי של שעורה בינונית שהוא 0.40346 גרם.

מוצגת טבלה של הקשר בין משקל גרגר שעורה בינונית ובין נפח רביעית, כאשר בחלקה המשקל הסגולי של השעורה הבינונית קבוע וכן קבוע מספר גרגרי השעורה ברביעית

מספר גרגר רביעית	משקל סגולי – שעורה, בגרם	משקל גרגר שעורה בינוני בגרם	מספר גרגרי שעורה לסמ"ק	שיעור רביעית בסמ"ק לעומת 74-76 סמ"ק לרמב"ם	משקל דינר כסף לעומת 17 ג' לרמב"ם	רוחב אצבע בס"מ
666.666	0.40346	0.0440000	9.169580	72.704090	16.896	1.888187
666.666	0.40346	0.0442708	9.113456	73.151829	17.000	1.892055
666.666	0.40346	0.0450000	8.965777	74.356739	17.280	1.902387
666.666	0.389795	0.0440000	8.858990	75.253006	16.896	1.910000

מוצגת טבלה של שיעורי זריעה לרוחב אצבע משתנה

רוחב אצבע בס"מ	טפח בס"מ	אמה בס"מ	אמה רבועית בסמ"ר	בית סאה (50 אמה על 50 אמה) במ"ר	שיעור זריעת שעורה (מס' גרגרים) למ"ר	מספר גרגרים לבית סאה
1.888187	7.552748	45.316488	2053.5840	513.3960	124.6601	64000
1.892055	7.568220	45.409320	2062.0063	515.5015	124.1509	64000
1.902387	7.609548	45.657288	2084.5879	521.1469	122.8060	64000
1.910000	7.640000	45.840000	2101.3056	525.3264	121.8290	64000

**1.2.4 שיעור זריעת שעורה לאמה רבועית**

הנידון להלן הוא לענין דיוק המידות בלבד ולא לענין הלכה שבה החמירו בשיעורים. **שיעור היינו מספר** גרגרי שעורה לזריעת אמה ריבועית, לפי גרגר שעורה באורך 0.955 ס"מ, הטפח אורכו 7.64 ס"מ והאמה ארכה 45.84 ס"מ, אמה ריבועית שווה 2101.31 סמ"ר או 0.210131 מ"ר. בית סאה שווה 50 \* 50 אמה שווה 2500 אמה רבועית, 0.210131 \* 2500 = 525.3264 מ"ר. מספר גרגרי שעורה לאמה רבועית 2500 / 64000 = 25.6, מספר גרגרי שעורה למ"ר 525.3264 / 64000 = 121.829. מספר זה קרוב למספר 120 גרגרי שעורה או חיטה למ"ר המומלץ כאופטימלי בעקבות נסוי זריעה בארה"ב בשנים 2000–2004.<sup>3</sup>

25.6 גרגרי שעורה לאמה ריבועית, נעגל זאת ל-25, היינו באמה ריבועית אפשר לזרוע במרחקים אחידים 5 \* 5 = 25 גרגרי שעורה. נחשב את מרחקי הזריעה בין גרגר לגרגר. אמה = ששה טפחים = 24 אצבעות. 24 / 5 = 4.8 אצבע, גרגר נזרע בערך כל 5 אצבע היינו במרחק של כף יד או זרע גרגר במרחק של כ-10 שעורים זה מזה. יש לזכור שגם באמה הסמוכה יהיו אותם שיעורים לכן גרגר לא יזרע בפאת האמה אלא כ-2.4 אצבעות פנימה מהשוליים. אפשר כי התורה ממליצה על שיעור זריעת שעורים של כ-5 אצבעות בין גרגר לגרגר. ההפרש של 0.6 גרגר לאמה ריבועית כפול מספר אמות הזריעה, נזרע בגבולות השטח הנזרע, כך שאין גרגרים יתירים.

**מסקנות.**

א' לענין דיוק המידות בלבד (ולא לענין הלכה שבה החמירו בשיעורים) מידת אצבע היא בין 1.888 – 1.91 ס"מ, ואורך שעורה עשוי להיות בין 0.944 – 0.955 ס"מ, וידת טפח ואמה בהתאמה כמוצג בטבלה. אמה ריבועית = 2062.0063 סמ"ר ב' משיעור מספר גרגרי שעורה לאמה רבועית 25.6 ותרגומו למספר גרגרי שעורה למ"ר שהוא בין הערכים הבאים: 121.829 – 124.6601 (בהתאמה לגודל אמה רבועית) מתקבל מספר הקרוב למספר 120 גרגרי שעורה או חיטה למ"ר המומלץ כאופטימלי בעקבות נסוי זריעה בארה"ב. אפשר לחלוק על ההשואה אבל הדבר תומך בדברי החזו"א כי טבע השעורה מתקים. ג' שיעור של 4.8 אצבעות היינו בחמש אצבעות בין גרגרי אותו מין בדגנים הוא שיעור שכדאי לזרוע באותו מין. מה שאין כן באיסור כלאים בזריעת שני מינים מצאנו ב- **בבלי שבת פד ב – פה א** שהמרחק המינימלי בין זרעים ממינים שונים הוא שלשה טפחים השווה שתי אצבעות. ושיעור יניקה לכל כיוון טפח ומחצה טפח השווה שש אצבעות.

<sup>3</sup> Tillage Method & Sowing Rate Relations for Dryland Spring Wheat, Barley & Oats, W.F.Schillinger, Washington State Univ. ז"ו-מר חשון-התשפ"ה 18-Nov-24  
 ZZFisher©/טטורל-05-בראשית-היי 2/36  
 ז"ו-מר חשון-התשפ"ה 18-Nov-24  
 לעלו כל נשמות ישראל, לעלו נשמת הורי והורי רעיתי  
 לעלו נשמת חזקיהו אלכסנדר סנדר יצחק בן בן חיים אריה ויהודית  
 zzzf@bezeqint.net 972-3-6486221  
 http://www.Taamei-Hamikra.co.il

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות; אתגזר, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ...; זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה; קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש – גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שחכה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שחכה; פור – דרוש מהפסוק רעיו נושא/ים אחר/ם בתושב"ע"פ.

1.3 בראשית חיי שרה כגא (התשע"ב)

בראשית כגא,ב:

[א] וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשִׁבְעֵים שָׁנִים שָׁנֵי חַיֵּי שָׂרָה:  
[ב] וַתָּמָת שָׂרָה בְּקָרְנָת אַרְבַּע הוּא חֲבֵרֹן בְּאַרְצָן כְּנָעַן וַיִּבְא אַבְרָהָם לִסְפֹּד לְשָׂרָה וּלְבִתְהָהּ:

וַתָּמָת שָׂרָה – מונח רביע, בתפקיד לפחות ארבע, ובתפקיד פעמיים ארבע

וַתָּמָת שָׂרָה – מונח רביע, בתפקיד לפחות ארבע

[רבינו בחיי בראשית פרק כג] וכן אמרו חכמי המחקר כי:

(א) הנפש חיה בטבע מתה במקרה, והמקרה הוא החטא,

(ב) והגוף מת בטבע חי במקרה, כי חיותו אינו אלא בסכת חבור הנפש והגוף, והפרדה היא מיתת הגוף.

(ג) וידוע כי מיתת הגוף סבת החיים לנפש. על זה אמר שלמה ע"ה: (קהלת ז, א) "ויום המות מיום הולדו". שבת יום המיתה

מיום הלידה בין בעוה"ז ובין בעוה"ב: לעולם הבא, הוא שאי אפשר לנפש להשיג מעלת האדם העליון כי אם במיתת הגוף,

(ד) ובעולם הזה שאין שבחיו של אדם ומעשיו הטובים נכרים ומפורסמים כי אם ביום המיתה, שהרי ביום הלידה לא יכירו מי

הוא, אבל ביום המיתה הכל מכירין אותו ומזכירין מעשיו הטובים וצדקותיו אשר עשה.

וכן דרשו רז"ל בשרה אמנו: (בר"ס, טו) כל זמן ששרה קיימת היה לה (א) נר דלוק מערב שבת לערב שבת; (ב) וברכה

מצויה בעיסה; (ג) וענן קשור על האהל וכשמתה פסקו ונתפרסם זכותה, (ד) ועוד שמתה בארץ ישראל; (ה) ונקברה בארץ

ישראל אחרי שהאריכה ימים, הוא שכתוב: [א] וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשִׁבְעֵים שָׁנִים שָׁנֵי חַיֵּי

שָׂרָה: וכתיב אחריו: [ב] וַתָּמָת שָׂרָה בְּקָרְנָת אַרְבַּע הוּא חֲבֵרֹן בְּאַרְצָן כְּנָעַן ראויה היתה פרשה זו להדבק ולהיותה

סמוכה למעלה אחר פרשת העקדה, כי על שמועת העקדה מתה שרה ופרחה נשמתה. ...

וַתָּמָת שָׂרָה – מונח רביע, בתפקיד ארבע רמז להמשך מאמר [רבינו בחיי] יתכן לומר עוד בשם "קריית ארבע היא חברון", היא נקראת

חברון (לשון חיבור) על שם שכל הקבור שם נפשו מתחברת למעלה בעיר אלהים עם ד' מחנות שכינה, ולא לחנם חמדוה אבות העולם

אלא שמשם זוכות הנשמות להתחבר לשרשן שהוא כסא הכבוד, וזהו "קריית ארבע היא חברון":

נמצא בזכות [נחלת יעקב]

בראשית חיי שרה כגה – ו:

[ה] וַיַּעַן בְּנֵי-חֵת אֶת-אַבְרָהָם לֵאמֹר לֹא:

[ו] שָׁמַעְנוּ אֲדֹנָי נְשִׂיא אֱלֹהִים אֶתְּהָ בְּתוֹכְנוּ בְּמִבְתָּר קְבֵרֵינוּ קִבְרֵ אֶת-מִתְּךָ

אִישׁ מִמֶּנּוּ אֶת-קְבֵרֹו לֹא-יִכְלֶה מִמֶּךָ מִקְבֵּר מִתְּךָ:

[ו] שָׁמַעְנוּ א – מונח פסק (ואינו מונח לגרמיה) כעין מדה ("א"א מל"ב מידות) סדור שנחלק, ואפשר כי מצטרף לסיפא (כגה) לֵאמֹר לֹא [ו]

פסק (ב) קריאה עם פסק וקריאה ללא פסק.

שָׁמַעְנוּ א במובן הקשב הייטב, התבונן הייטב במנהגים שלנו (כגון ליד אחוזת שדה יש מקום קבורה של המשפחה) ובדרכי מו"מ שלנו, מצד

אחד יש כאן שבח כפי בעל הטורים ב-(כגג) ע"פ ("ב"ר נח,ח) 'י פעמים בני חת בפרשה לפי שהמברר מקחו של תלמיד חכם כאילו

קיים עשרת הדברות. מצד אחר יש במקורות גם בקורת על התנהגותם. ולמעשה בני חת וכל שאר יושבי כנען היו חייבים לאברהם אבינו

הכרת הטוב שנצח ארבעה המלכים והצילים מהשתלטותם על הארץ, והארץ היא שלו מהבטחת ה' ומכח הנצחון.

ועוד עם פסק ובלי פסק בפסוק (כג,1) קריאה בלי פסק שָׁמַעְנוּ אֲדֹנָי נְשִׂיא אֱלֹהִים אֶתְּהָ בְּתוֹכְנוּ נְשִׂיא אֱלֹהִים כפרשב"ם ולא גר

ותושב ואין אתה צריך לקנות

אבל בקריאה עם פסק שָׁמַעְנוּ א פסק אֲדֹנָי נְשִׂיא אֱלֹהִים אֶתְּהָ בְּתוֹכְנוּ - קדמא מהפך פשטא זקף-קטן במובן של בתוך עמי אנכי

יושבת. אתה מכיר את אופן ההתנהלות כאן ואם תקנה או תקבל מתנה בלי קנין מבני חת כולם (כגון מושלי העיר) אז אם נצטרך הנחלה

נפקיענה כמו שפירש [חידושי הגר"ז סימן מ'] על (כג,ז) כתב שקודם לקבורה אמר ויקם שדה עפרון ... לאברהם למקנה, ואח"כ קבר

את שרה ... ואחר הקבורה אמר ויקם השדה ... לאחוזת קבר מאת בני חת, וזה קאי על הקנין שקנה מהם (כדי שלא יפקיעו הקרקע

לצרכיהם)

בראשית חיי שרה כגו:

שָׁמַעְנוּ אֲדֹנָי נְשִׂיא אֱלֹהִים אֶתְּהָ בְּתוֹכְנוּ בְּמִבְתָּר קְבֵרֵינוּ קִבְרֵ אֶת-מִתְּךָ

אִישׁ מִמֶּנּוּ אֶת-קְבֵרֹו לֹא-יִכְלֶה מִמֶּךָ מִקְבֵּר מִתְּךָ:

שָׁמַעְנוּ א – פסק (א) מסיבת הפרדה בין אותיות אהו"י בסוף מלת שָׁמַעְנוּ ותחילת מלת אֲדֹנָי;

(ב) כעין מדה סדור שנחלק, ויאפשר דרשה עצמאית כדלהלן

ר' אליהו שגב בשם [הרב מאיר מאזוז רח' עוזיאל ב"ב] [ו] שָׁמַעְנוּ נוטריקון חיובים להשתתף עם הצבור

ש' - שמע לפחות פסוק ראשון; ז' - מ' - מודים אנחנו לך; ע' - עלינו לשבח חלקי או מלא; נ' - נקדישך, היינו קדושה מלא

ו' - וידוי רק חלק ראשון של אשמנו וכו' – מבירור בכלל אור משה עולה שיש חובה להשתתף עם הצבור באמירת חלק אחר בוידוי

הפוחת באות ו"ו (שמ' תשא לד,1) וַעֲבַר ה' עַל-פְּגָוֹתֵינוּ וַיִּקְרָא

בראשית חיי שרה כגט:

וַיִּתֵּן-לִי אֶת-מַעֲרַת הַמְּכַפְלָה אֲשֶׁר-לֹא אֲשַׁר בְּקִצָּה שָׂדֶהוּ בְּכֶסֶף מְלֵא וַיִּתְּנָה לִי בְּתוֹכְכֶם לְאַחֲזַת-קְבֵר:

וַיִּתֵּן-לִי – רביע, ע"פ אור החיים בר' ח"ש המשתמש בבבלי בבא בתרא נא - נד ועוד,

ארבעה אופני קנין בקרקע – חליפין, כסף, חזקה, שטר. חזקה – ע"י הפעולות גדר, נעל, פרץ, כייר, נהנה מגוף הקרקע כגון ישב או שכב

עליה, פרץ – כולל שיפר בה לטובת השימוש בה.

וַיִּתֵּן-לִי – רביע, ע"פ מקורות שונים, הכסף קונה קרקע, עבדים, אשה, מיטלטלין למאן דאמר שיש קנין כסף למיטלטלין.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מעניין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עמירה, שגגה = שכחה: **תלישא-גדולה = תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עמירה, שגגה = שכחה: **פזר** – דרוש מהפסוק רעיו לנשואים/אחר/בתושבע"פ.

**בראשית חיי שרה כג,טז:**

**אַרְבֵּי שָׁמַעְנִי אֶרְצֵי אַרְבַּע מֵאֹת שָׁקֶל-כֶּסֶף בִּינֵי וּבֵינָהּ מֵהָהוּא וְאֶת-מִתְנַתְּ קַבֵּר:**

**אַרְצֵי** – פרט הוא השדה, **אַרְבַּע מֵאֹת שָׁקֶל-כֶּסֶף** – כלל הצריך לפרט, **בִּינֵי וּבֵינָהּ מֵהָהוּא** – חזר ופרט הפרט **בִּינֵי וּבֵינָהּ מֵהָהוּא** מציינן שסלק עצמו לגמרי מן השדה. כיצד? **בִּינֵי וּבֵינָהּ** – מרכא טפחא, יתור לרבות, **וּבֵינָהּ** – טפחא, בתפקיד להתאפיין ממלת **מֵהָהוּא** אתנה, ומשמעה דבר מועט, ובסה"כ כפי' **[רש"י] ב-[בבלי בבא בתרא טט,א,ב]** **ולא את חיצת הקנים בלבד** ... שהמוכר יכול להתנות להשאר לעצמו אפילו ערוגה קטנה דלא הוי בית רובע... לפי שדרך לקרות לה שם בפני עצמה, אבל עפרון אמר כי אין לו ענין ב-**מֵהָהוּא** – אתנה, בדבר מוגבל, ולא הותר לעצמו אפילו "דבר פועט" משהו מסוג הדברים המצוינים במשנה ובגמרא **ב"ב סח,טט**. ומכר גם כל האילנות הנטועין בקרקע המצר **(נ"ג)** **אַשְׁרֵי בְּכָל-גְּבֻלוֹ סָבִיב**.

**בראשית חיי שרה כג,טז:**

**וַיִּשְׁמַע אַבְרָהָם אֶל-עֶפְרוֹן**

**וַיִּשְׁקַל אַבְרָהָם לְעֶפְרוֹן אֶת-הַכֶּסֶף אֲשֶׁר דָּבַר בְּאָזְנוֹ בְּנֵי-חַת אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁקֶל כֶּסֶף עֵבֶר לַסֹּחֵר:**

**וַיִּשְׁמַע אַבְרָהָם אֶל-עֶפְרוֹן** – מונח זרקא סגול, מרמז לכעין שתי סדרות של זרקא סגול. מוסיף דבר מענין עפרון על עפרון, וכאן גם מוסיף מאברהם על אברהם.  
 (א) מוסיף דבר מענין עפרון על עפרון **רש"י (כג,י) ועפרון ישב**. כתיב חסר אותו היום מינוהו שוטר עליהם מפני חשיבותו של אברהם שהיה צריך לו עלה לגדולה. ואפשר כי התגאה ולכן רמז כפי' רשב"ם להלן  
 (ב) מוסיף מאברהם על אברהם **רשב"ם** די לחכימא ברמיזא. כלומר אברהם שמע-הבין בחכמתו שעפרון במשכו מו"מ מבקש הרבה כסף.

**וַיִּשְׁקַל אַבְרָהָם לְעֶפְרוֹן אֶת-הַכֶּסֶף** – מהפך פשטא זקא-קטן, זקא-גדול, מוציא הכתוב ממשוטו לגבי הכסף, ולגבי העסקה כולה.

**בדרך אגדתא:**

**וַיִּשְׁקַל אַבְרָהָם לְעֶפְרוֹן** – מהפך פשטא זקא-קטן, יוצא ממשוטו, כפי' **רש"י (בכורות ג) (עפרון) חסר וי"ו** לפי שאמר הרבה ואפילו מעט לא עשה (המשך פרש"י מתאים לענ"ד לבא)

**אֶת-הַכֶּסֶף** – זקא-גדול, **רש"י (בבא מציעא פז)** שנטל ממנו שקלים גדולים שהם קנטריין... צנטינאר"ש בלעז (טט - פירושו מאה) שנאמר **עבר לסחר** – טפחא סלוק, שמתקבלים בכל מקום וגוי' **ראב"ע** (טט - שעפרון רמז לו) שלא יקח כי אם כסף נבחר.

**אבות דרבי נתן** – ארבעים אלף שקל, היינו 400 שקל כסף וכל אחד קנטריין היינו 400 כפול מאה בפסוק (כג,ט) נאמר **אַרְבַּע מֵאֹת** – מלת **מאת** בתיב חסר לרמזו על כך שכל שקל-כסף היה של מאה שקלים (ר' שמעון פחימה)

**בדרך ההלכה:**

**אֶת-הַכֶּסֶף** – זקא-גדול, לפחות שתי נקודות באופן אחד ואחת באופן אחר

כתבו **תוספות בבלי בבא בתרא נד,ב** ד"ה **עובד כוכבים**. דכל קנינו של ע"כ בכסף כדאמרינן **בפ"ק דקידושין (יד,ב)** ... (טט ונאמר על ישראלי שנמכר עבד לע"כ) ועוד תניא התם **(נ"ג בחר כהנא)** **מַכְסֵּף מִקְנָתוֹ**: בכסף הוא נקנה ואינו נקנה בתבואה וכלים דהיינו **חליפין** שמע דהוא דין בשטר אינו נקנה אפילו כל שוה כסף.

**אֶת-הַכֶּסֶף** – זקא-גדול, לפחות שתי נקודות באופן אחד ואחת באופן אחר. **נקודה באופן אחד** – עובד כוכבים (ע"כ) מסלק רשותו משדה ע"כ כסף בלבד, **ושתי נקודות באופן אחר** – ע"כ אינו מסלק רשותו מקרקע ע"י **חליפין** (כגון תבואה וכלים **ובכל** שוה כסף), ולא בשטר שלא כמו ישראל כפי שנדרש ב-(כג,ט) שיש לו ארבעה אופני קנין בקרקע – חליפין, כסף, חזקה, שטר

**ואומר ר"ת** דאדרבה אין קנינו של ע"כ בכסף אלא במשיכה ... והא דקאמר הכא (בעפרון) וע"כ מכי מטי זוזי לידיה אסתלק ליה, היינו משום דמצינו בע"כ קנין כסף בעפרון שטר בודאי לא קנה בע"כ משום דישאל גופיה לא קנה בשטרא אלא מספר המקנה דירמיה והתם ישראל הוה.

רבנו תם שגם הוא מבעלי התוספות, חולק על בעלי התוספות האחרים ואומר שעובד כוכבים אינו קונה ומוכר בכסף אלא במשיכה, ולכן כאשר ישראל קונה מע"כ קנין כמו קרקע עליו לקבל קודם כל שטר שמעיד על המכירה ואחר-כך יתן לו הכסף, כי אין לסמוך על הע"כ שיתן אח"כ שטר קנין ובינתיים השדה מופקר ושמה אחר יתפוס בו חזקה.

לפיכך אפשר לומר כי **וַיִּשְׁקַל אַבְרָהָם לְעֶפְרוֹן אֶת-הַכֶּסֶף** – מהפך פשטא זקא-קטן, זקא-גדול, משמעו שבאופן רגיל ימתין הישראל עד שיקבל שטר מכירה מהע"כ ואח"כ ישקול לו כסף הקנין, אלא שעפרון היה להוט אחרי הכסף הגדול שדרש ואברהם אבינו הבין את זה ושקל לו הכסף לפני קבלת שטר המכר, ולכן כפי' **אור החיים ב' ח"ש** ע"פ **בבלי בבא בתרא נא - נד** מיד אחר מתן הכסף ביצע פעולות חזקה בשדה ובמערה שקנה ע"י הפעולות גדר, נעל, פרץ, כיר, נהנה מגוף הקרקע כגון ישב או שכב עליה, פרץ – כולל שיפר בה לטובת השימוש בה. ואח"כ קיבל מבני חת הסכמה ויש מפרשים אף קנין נוסף כנאמר **(נ"ג)** **וַיִּקֶם הַשָּׂדֶה וְהַמְעָרָה אֲשֶׁר-בּוֹ לְאַבְרָהָם**

**לְאַחֲזֹת-קַבֵּר מֵאֵת בְּנֵי-חַת: ס רלב"ג** והיו שם במעמד ההוא כל אנשי העיר, וכלם הסכימו ונתנו רשות לאברהם שיקבר מתו בשדה ההוא והמערה אשר בו, הוא והבאים אחריו, ו-**ר' יוסף בכור שור** פירש **לְאַחֲזֹת-קַבֵּר** כי עשה בו חזקה לקבורה, ופעולה זאת קנתה לו חזקה בשדה ובמערה. ולכן כתב **מאת בני-חת**, כי זה היה ברשות בני העיר, **ורבינו בחיי** כתב **מאת בני-חת** שלא ערערו בו מעולם. ו-

**חידושי הגר"ז סימן מ'** כתב שקודם לקבורה אמר ויקם שדה עפרון ... לאברהם למקנה, ואח"כ קבר את שרה ... ואחר הקבורה אמר ויקם השדה ... לאחזות קבר מאת בני חת, וזה קאי על הקנין שקנה מהם (כדי שלא יפקיעו הקרקע לצרכיהם)

**עֵבֶר** – טפחא, רבוי מקומות להתקבלות הכסף **לַסֹּחֵר** – סלוק, מגביל, עפרון הגביל את אברהם לשלם רק שקלים שמתקבלים בכל מקום **(רש"י)**



ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – תמצית ההשערות: אתגן, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גריש = גרישי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיו לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידם התחבירי כעוצרים ומחברים-משרתים, ולפי ההשערות

#### 1.4 בראשית חיי שרה כג,א: (התשע"ג)

בראשית חיי שרה כג,י:

**וַעֲפָרוֹן יֹשֵׁב בְּתוֹךְ בְּנֵי-חֵת וַיַּעַן עֲפָרוֹן אֶת-אַבְרָהָם בְּאָזְנוֹ בְּנֵי-חֵת לְכָל כְּאֵי שֶׁעַר-עִירוֹ לְאָמֹר:**

**וַיַּעַן** – תרסא, עֲפָרוֹן – קדמא, תרסא בתפקיד אומדנה מה הייתה דעת המוכר קודם (קדמא) המכירה, האם המוכר מוכר בעין יפה או בעין משונה בבא בתרא פ"ד מ"א המוכר את הבית לא מכר ... (את הנאמר במשנה א, וגם את הנאמר במשנה ב) מ"ב לא את הבור ולא את הדות אף על פי שכתב לו עומקא ורומא וצריך ליקח לו דרך דברי רבי עקיבא וחכמים אומרים אינו צריך ליקח לו דרך ומודה רבי עקיבא בזמן שאמר לו חוץ מאלו שאינו צריך ליקח לו דרך מכרן לאחר רבי עקיבא אומר אינו צריך ליקח לו דרך וחכמים אומרים צריך ליקח לו דרך:

**פירוש המשנה לרמב"ם מסכת בבא בתרא פ"ד מ"ב** בור, הבריכה החפורה בקרקע. והדות, בנוי על פני הקרקע. כי לא יועיל לו עומקא ורומא אלא לקנות מה שנראה על פני הקרקע ולתקרה בלבד, אבל מה שתחת הקרקע או מעל התקרה אינו קונה אותו באמרו עומקא ורומא עד שיכתוב לו קני מארעית תהומא עד רום רקיעא. ואמרו מכרן לאחר, אינו רוצה לומר מי שמכר בור והדות אחר שמכר את הבית סתם, כי איך אפשר שהוא עצמו אין לו דרך והקונה ממנו יש לו דרך, כי די לו לקונה שיחא כמוכר, אלא רצה באמרו מכרן לאחר מי שמכר בור והדות קודם שמכר את הבית או שמכר את הבית לאחד ובור והדות לאחר בפעם אחת. וטעם מחלוקת ר' עקיבא ורבנן, שר' עקיבא סובר מוכר בעין יפה מוכר ולא שייר לעצמו כלום, ולפיכך (המוכר) צריך ליקח לו דרך. ורבנן סברי מוכר בעין רעה מוכר ושייר לעצמו, ולפיכך אינו צריך ליקח לו דרך. והלכה כר' עקיבא.

**מ"ד** המוכר את החצר מכר בתים בורות שיחין ומערות אבל לא את המטלטלין בזמן שאמר לו היא וכל מה שבתוכה הרי כולן מכורין בין כך ובין כך לא מכר לא את המרחץ ולא את בית הבר שבתוכה רבי אליעזר אומר המוכר את החצר לא מכר אלא אורה של חצר (רמב"ם אין הלכה כר' אליעזר):

**משנה בבא בתרא פ"ו מ"ה** מי שיש לו בור לפני מביתו של חברו נכנס בשעה שדרך בני אדם נכנסין ויוצא בשעה שדרך בני אדם יוצאין ואינו מכניס בהמתו ומשקה מבורו אלא ממלא ומשקה מבחוץ וזה עושה לו פותחת וזה עושה לו פותחת:  
**מ"ז** מי שהיתה דרך הרבים עוברת בתוך שדהו נטלה ונתן להם מן הצד מה שנתן נתן ושלו לא הגיעו דרך היחיד ארבע אמות דרך הרבים שש עשרה אמה דרך המלך אין לה שיעור דרך הקבר אין לה שיעור המעמד דיני צפורי אמרו בית ארבעת קבין:

**עֲפָרוֹן חֲתָי אֶת-אַבְרָהָם בְּאָזְנוֹ בְּנֵי-חֵת** – מהפך פשטא מונח זקא-קטן, דברי עפרון מכוונים לשני מענים. כפשוטם של כתובים אל בני חת להראות נדיבותו כלפי אברהם בפסוק הבא של מתנת חנם. ואופן אחר יוצאים מפשטם ומיועדים אל אברהם ומרמזים למכירה כמוסבר להלן.

**לְאָמֹר** – סלוק, ונוטריקון לאו אמור בכתוב אחריו. **בראשית חיי שרה כג,א: לא-אֲדַנִּי שְׁמַעְנִי הַשְּׁדָה נְתַתִּי לָךְ וְהַמְעַרָה אֲשֶׁר-בּוֹ לָךְ נְתַתִּיהָ לְעֵינֵי בְנֵי-עַמִּי נְתַתִּיהָ לָךְ קָבֵר מֵתָךְ:**

- עפרון עונה לאברהם כך: מכירת המערה בלי השדה שלפניה, שהיא כעין חצר שהמערה כלולה בה, מעלה סוגיות שונות שפוגעות בעפרון.
- (א) דרך הגישה אל המערה.
  - (ב) שעות הגישה למערה.
  - (ג) הקמת מצבה.
  - (ד) מראית עין שהשדה שייך לאברהם.
  - (ה) ע"פ אור החיים (מג"א) לא-אֲדַנִּי ... לא יהיה השדה ראוי לדבר מה אחר שהמערה היא לבית הקברות וגו':

אם המערה מכוסה בשדה ואברהם ירצה להקים מצבה מעל המערה לא יוכל לעשות זאת כי אין השדה מעל המערה שייך לקונה המערה אלא למוכר אלא אם כפירש הרמב"ם שיכתוב לו קני מארעית תהומא עד רום רקיעא. ועוד שמערת קבורה הייתה חלק מאחוזת משפחתית, ואם אברהם יקנה רק את המערה עשוי להתפתח הרושם שגם השדה שייך לאברהם והוא לא קנה אותו. לכן עפרון אומר לאברהם (מג"א) לא-אֲדַנִּי שְׁמַעְנִי הַשְּׁדָה נְתַתִּי לָךְ וְהַמְעַרָה אֲשֶׁר-בּוֹ לָךְ נְתַתִּיהָ לְעֵינֵי בְנֵי-עַמִּי נְתַתִּיהָ לָךְ קָבֵר מֵתָךְ: אבל מפסוק (מג"א) נכנס לנתינה המשולשת לְאָמֹר – סלוק, ונוטריקון לאו אמור, הגבלה, המערה כמו בור אני כביכול נותן לך במתנה, אבל איני נותן לך דרך גישה כדי להגיע למערה, כי דרך הקבר אין לה שיעור ולמכור רק דרך גישה איני רוצה כי יהיו הפרעות שונות. לכן אני סבור שמוכר מוכר בעין רעה (כח"ט, עֲפָרוֹן – גי' ר"ע עין), לכן אם אתה רוצה המערה עליך לקנות את השדה.

**אור החיים (מג"א) לא-אֲדַנִּי**. פירוש לא תקח המערה לבד אלא גם השדה כבר נְתַתִּי פי' כבר גמרתי בדעתי ליתן, וטעמו לא יהיה השדה ראוי לדבר מה אחר שהמערה היא לבית הקברות, ועל זה דקדק לומר שְׁמַעְנִי פי' שיכין דבריו וטעמו:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג, תמצית ההשקפה: אתגה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; זרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; זרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים הלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרנא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביעי – לפחות 4 ...; זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שחכה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שחכה: פור – דרוש מהפסוק רעיו נושאים/אחרים בתושב"ע פ.

**בראשית חיי שרה כג,ג:**

**וַיְדַבֵּר אֶל-עֶפְרוֹן בְּאֵזְנוֹ עַם-הָאֲרָץ לֵאמֹר אֵךְ אִם-אַתָּה לֹא שָׁמְעִי נָתַתִּי כֶסֶף הַשְּׂדֵה קַח מִמֶּנִּי וְאֶקְבְּרָה אֶת-מֵתִי שָׁמָּה: רש"י (יא) לא-אֲדַנִּי – לא תקנה אותה בדמים נָתַתִּי לָךְ - הרי היא כמו שנתתיה לך. (יג) אֵךְ אִם-אַתָּה לֹא שָׁמְעִי - אתה אומר לי לשמוע לך וליקח בחנם, אני אי אפשרי בכך. לֹא שָׁמְעִי - הלוואי ותשמעני נָתַתִּי כֶסֶף - 'דונש' בלעז; מוכן הוא אצלי, והלוואי נתתי כבר.**

ע"פ רש"י מלת (כג,ג) נָתַתִּי – לחיזוק דבריו מתיחס לזה בלשון עבר, (כג,ג) נָתַתִּי – לחיזוק דבריו מתיחס לזה בלשון עבר,

**חזקוני (יג) נָתַתִּי כֶסֶף הַשְּׂדֵה קַח מִמֶּנִּי, תיבת נָתַתִּי לעיל קאי שאמר עפרון (כג,ג) הַשְּׂדֵה נָתַתִּי לָךְ ואברהם השיב (כג,ג) לֹא שָׁמְעִי נָתַתִּי בתמיהה, אתה אמרת נָתַתִּי לָךְ (טט – כוונתך הייתה לתת במתנה?) אך אתה כֶסֶף הַשְּׂדֵה קַח מִמֶּנִּי שבמתנה לא אקבלנה והטעם שב-נָתַתִּי מוכיח שיש בו גרש להפרידו מ-כֶסֶף הַשְּׂדֵה. [נָתַתִּי עתיד לתת שהוא כמו ואתן].**

**(כג,ג) הַשְּׂדֵה נָתַתִּי לָךְ – אתה אומר שאתה רוצה לתת השדה במתנה ואני אומר (כג,ג) נָתַתִּי כֶסֶף הַשְּׂדֵה קַח מִמֶּנִּי שאני רוצה לקנות**

**תורה תמימה (כג,ג) נָתַתִּי כֶסֶף הַשְּׂדֵה - שטרי מכר דידן (של ישראל) אף על פי שכתוב בהן ומכרתי ונתתי אינם שטר ראייה, לפי דנתתי גם להבא משמע, כדכתיב נָתַתִּי כֶסֶף הַשְּׂדֵה קַח מִמֶּנִּי" [ר"ן פ"א דקדושין]:**

**תורה תמימה הערה ו) מוסב על מ"ש בקדושין כ"ו א' נכסים שיש להם אחריות נקנים בכסף ובשטר, ומפרש בגמרא בשטר כיצד, כתב לו שדי מכורה לך שדי נתונה לך (בלשון הווה) הרי זו מכורה ונתונה, וזה הוא שטר קנין, ר"ל בזה שכותב לו מכורה בזה הוא מקנה לו, והנה לפי"ז הי' אפשר לומר דאם הי' כותב בשטר ומכרתי או נתתי שדה זו, בלשון עבר, אין זה שטר קנין אלא שטר ראייה בעלמא, כלומר, לראי' שמכר לו באיזה קנין אחר מהקנינים הנקנים, וא"כ דרוש איפה לדעת מהות הקנין במה שהקנה לו - על זה אמר הר"ן דשטרי דידן שאצלנו אין נוהגין לכתוב שטרי ראי' רק שטרי קנין לא איכפת לן במה שכתוב בלשון עבר, דמצינו כיוצא בזה בפסוק שלפנינו נָתַתִּי כֶסֶף הַשְּׂדֵה שפירושו הנני נותן כעת, כדמוכח מענינא דקרא, ואף על פי שכתוב בלשון עבר, ולכן גם אם כתב השטר בלשון עבר ומכרתי או נתתי הוי הכונה הנני מוכר, הנני נותן, וכמו שכותב שדי מכורה ונתונה. זה הוא באור הענין בכלל. ועיין בחור"מ ס"ו ואין להאריך כאן:**

הפרדת מלת (כג,ג) נָתַתִּי – אזלא-גרש, מדגישה כי יצא בהתחייבות לקיים ההסכם, בפני רבים וע"פ אור החיים ב-(כג,ג) גם על דעת רבים כי כל בני חת רצו שאברהם אבינו ישלם עבור הקנין. וזה כהסבר **תורה תמימה** על[ר"ן פ"א דקדושין] ולכן גם אם כתב השטר (מכר או הקנין) בלשון עבר ומכרתי או נתתי הוי הכונה הנני מוכר, הנני נותן, וכמו שכותב שדי מכורה ונתונה. זה הוא באור הענין בכלל.

**נָתַתִּי כֶסֶף הַשְּׂדֵה – אזלא-גרש מהפך פשטא, כעין יצא להקל ולא להחמיר,**

כדי לפתור את השאלות החזיוניות בקנין המערה ללא השדה שלפניה ומעליה שמעלה עפרון ב-(כג,ג) ושלכן הוא כביכול נותן הכל במתנה, אברהם אבינו מבין שאין הדברים כפשוטם (כמפורש ע"י אור החיים ב-(כג,ג) וגם ב-(כג,ג) אלא יש לקנות השדה והמערה ובכך גם להקל על חזקת הבעלות לעתיד שלא יבוא עפרון ויטען שהמתנה לא היתה מלאה ויש לו זכויות בקרקע.

**כֶסֶף הַשְּׂדֵה קַח מִמֶּנִּי – מהפך פשטא מונח זקא-קטן, כעין שתי דרשות אחת כפשוטה ואחת היוצאת מפשוטה.**  
**הדרשה כפשוטה** היא **כֶסֶף הַשְּׂדֵה קַח מִמֶּנִּי** הוא רצף שממנו נובעת מסקנת הגמרא כמסבר ע"י **תורה תמימה (כג,ג) קַח מִמֶּנִּי** ולהלן כתיב **(בר' ח"ש כה,)** **הַשְּׂדֵה אֲשֶׁר-קָנָה אַבְרָהָם, מלמד דקיתה אקרי קנין ומלמד שאין קיתה אלא בכסף** [קדושין ב' א']:  
**תורה תמימה הערה ז) ר"ל סתם קיתה דכתיב בקנינים הוי אותה קיתה בכסף, וכמו בפ' תצא כי יקח איש אשה, למדין אנו משם דאשה נקנית בכסף, ויתבאר אי"ה ענין זה לפנינו במקומו בפסוק הנזכר:**  
**הדרשה היוצאת מפשוטה** היא קנין בצורה של חליפין שיש בו מכר ויש בו מתנה, כפי' **אור החיים (כג,ט) עוד יש לחוש שמא יערערו אחר המכר מדין המצר או שיצא אחר כך שטר שעבוד על הקרקע ההוא ויטרפוהו מיד אברהם לזה נתחכם לתקן כל זה ואמר לשון מתנה ומכר, הכוונה בזה שיעשה אופן שיש בו שניהם והוא החליפין שיש בו מכר ויש בו מתנה שיכול להחליף מחט בגמל ואין בהם אונאה בשום אופן. ודין חליפין ישנו בקרקע ובמטלטלין אבל לא במטבעות,**

**בראשית חיי שרה כד,טז:**

**וַיִּהְיֶה עַתָּה מֵאָד בְּתוּלָה וְאִישׁ לֹא יִדְעָה וַתִּרְדּוּ הַלְוִיָּהּ וַתַּמְלֵא כְּדָה וַתַּעַל:**

**בראשית חיי שרה כד,יח – ט:**

**וַתֹּאמֶר שְׂתָה אֲדָנִי וַתִּמְחַר וַתִּרְדּוּ כְּדָה עַל-יְדֵהּ וַתִּשְׁקָהוּ: [יט] וַתַּכַּל לְהִשְׁקָתוֹ וַתֹּאמֶר גַּם לְגַמְלִיךָ אֲשָׁאֵב עַד אִם-כָּלְוֹ לְשִׁתּוֹ:**

**וַתֹּאמֶר שְׂתָה אֲדָנִי – טפחא מונח אתנח, כטעמי המלים אנכי ה' א-לקיך בטעם חתחון וגם קרוב לשאר טעמי הפסוק (שמות יתרו כב,)** **אֲנֹכִי הוּא אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבְּיַת עֲבָדִים:**  
רמז לקיום תיקון יחודה עלאה ותתאה

**וַתַּכַּל לְהִשְׁקָתוֹ – טפחא אתנח, כטעמי המלים שמע ישראל (דברים ואתחנן וד,)** **שָׁמַע יִשְׂרָאֵל הוּא אֱלֹהֵינוּ הוּא אֶחָד:**  
בסיום ההשפעה נמצא תקון רמ"ח מלים של ארבע פרשיות בקריאת שמע בחלוקה המוסברת בפירוש באר לחי רואי.

**אוצר החכמה, תיקוני הזהר תקונא חד ועשרין [דף מ"ז ע"א] ... אלין אינון רמ"ח תיבין דד' פרשיין דיחודא דקריאת שמע דבכולהו אינון רמ"ח אברים דכלילן בברית דאיהו צדיק. כוליהו אַתְשָׁקִינָן ע"י שכינתא. דאיהי כ"ד י"ם. (פעולות השאיבה וההשקיה החזרות**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – תמצית ההשערות: **אתנה**, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סדור שפחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בהצגה פסוק – היקף; השלישי: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שחכה: **תלישא-גדולה = תלשאא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שחכה: **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחר/בתושבע"פ.

מרבית **כְּהָה** להיות כעין כדים רבים וזהו הצירוף כ"ד י"ם, מפירושו באר לחי רואי מובן כי גי' מלת י"ם היא כגי' כ"ד כ"ה והכולל, אלו נ' שערי בינה, ורבקה מייצגת את ספירת הבינה, והיא כעין אמא המשקה את ילדיה)  
**באר לחי רואי – הרב שפירא צבי הירש אבד"ק מונקאטש** (בעל דרכי תשובה):

**(בר' ח"ש כז, טז) וְתִמְלֵא כְּהָה וְתַעַל שְׂכַשְׁעָתָה מֵהַכֹּד כ"ה** (ממלת **כְּהָה** מתהווה הצירוף כ"ד והצירוף כ"ה, כגון בדרך ההסבר לעיל או באופן של צירוף אות כ-ל ד-ו כ-ל-ה), אז העלתה את המלכות סוד כ"ד אתון דידחודא תתאה (זהו המאמר "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" הנאמר אחרי פסוק שמע ישראל, שבו כ"ד אותיות) לסוד כ"ה אתון דידחודא עלאה (זהו הפסוק "שמע ישראל הוי"ה א-לקינו הוי"ה אחד" שבו כ"ה אותיות). סוד כ"ד (ספירת מלכות) ה' (אות ה' מייצגת כאן את שם הוי"ה בספירת חכמה) כנ"ל, אז **(בר' ח"ש כז, טז) וְתַעַל**, העלתה את המלכות לבעלה להזדווג עמו ביחודה שלים כנ"ל.

**וְתִאמַר שְׂתָה אֲדָנִי** היינו כמש"ל (ריש עמוד זה) שרבקה אמרה להיסוד צדיק דו"א **שְׂתָה אֲדָנִי**, שיקבל השפע מאמא עלאה (השקיה ע"י השכינה (תיקוני הזהר כ"א)). וגם גמליך אשקה. ומשם תרד השפע לעולמות שלמטה, שהם עתה גמולי מחלב בעוה"ר וכמש"ל. אלין אינון רמ"ח תיבין דר' פרשיין וכו' דבכולהו אינון רמ"ח אברים וכו'. היינו כש"כ רבינו (בפרע"ח פכ"ה משער הק"ש) בסוד **הרמ"ח תיבין דק"ש** שבהם נבנית המלכות ברמ"ח אברים, שנחלק לר' פרשיין, ואהבת הוא מ"ב תיבין, והיה אם שמוע עד ושמתם ע"ב תיבין, מן ושמתם עד פ' ציצית נ' תיבין, ופ' ציצית ע"ב תיבין, וי"ב תיבין דיחודא עלאה ותתאה **שמע** וברוך, ס"ה מספר רמ"ח, ועי"ש (בפכ"ז) בסוד ג' תיבות ה' א-לקיכם אמת שכופל הש"ץ, להשלים הרמ"ח תיבין, כי הבינה היא משפעת לז"א לכל רמ"ח אברים דיליה, וממנו נשפע להמלכות ע"י שליח צבור שהוא היסוד צדיק, ונתוסף להמלכות ג' אברים החסרים לה להשלים הרמ"ח עי"ש, ולזה דרש הכא **וְתִאמַר שְׂתָה**, היינו לאחר שעשתה רבקה תיקון של ק"ש דיחודא עלאה ותתאה בסוד **וְתִמְלֵא כְּהָה וְתַעַל** כנ"ל, אז נתנה אמא השפעתה לז"א לתקנו ברמ"ח אברים שנכלל בהו' **פרשיות דק"ש** וגו'

בסידור **משה ואהרן, דיני קר"ש** נאמר: ז"ל של"ה הק' בסודו של ד' צ"א (טט – הכוונה שהכותב תמצת את דברי השל"ה) טוב לכיין בכל תיבה ותיבה אות אחת של שם מ"ב (טט – ר"ת של תפילת רבי נחוניא בר קנה אנא בכח וגו') כזה ואהבת א את ב הויה ג אלהיך י בכל ת לבבך י (צ"ל צ?) וכן כולם. ובפ' והיה אם שמוע יכוין בכל תיבה שם א' מע"ב שמות (טט – המתהוים מצירוף אות אחת משלושה פסוקים בספר **שמות בשלח יד, יט, י"ט, כ, נ"ב, כא, ול"ט** ובכל פסוק יש ע"ב אותיות) בדרך הפוך ישר הפוך (טט – בשם הראשון אות ראשונה של הפסוק יט, אות אחרונה של הפסוק כ, אות ראשונה של הפסוק כא) והסימן יהי כזה והיה – וה"ו אם – יל"י שמוע – סי"ט וכן כולם ובפרשת ושמתם (טט – מהמלה ה-73 בפר' והיה אם שמוע) מן תיבת את דברי עד סוף הפרשה יש חמשים תיבות. והוא נגד חמשים שערי בינה. ובפרשת ויאמר יכוין בכל תיבה שם אחד מע"ב שמות בדרך ישר כזה (טט – בשם הראשון אות ראשונה של הפסוק ט, אות ראשונה של הפסוק כ, אות ראשונה של הפסוק כא) ויאמר – וו"ו הויה יי"א אל – סב"ט וכן כולם, וכדי להקל על הקורא העמדותי על כל תיבה שם שלו.

בסדור **השל"ה** אומר: זה לשון **מהרמ"ק [שער ד סי' יא]**, ברעיא מהימנא פירש כי סוד קריאת שמע בפרשיותיה ותיבותיה, שהן פרשה ראשונה מ"ב, ופרשה שניה ע"ב, ושלישית נ', ורביעית ע"ב, הם סוד [ארבעה] היכלות עליונים שהם סוד **מקנ"ה** שם טובלת קומה השכינה וגו' (**שם' תר' כז, יז) אֲרֶךְ הַחַיִּי... וְקָמָה הַמֶּשׁ אֲמוֹת** וגו', מלת **וְקָמָה** אותיות מקו"ה, אפשר כי חצר המשכן עם קומת הקלעים היא כעין דמיון ל- [ארבעה] היכלות עליונים שהם סוד **מקנ"ה** שם טובלת קומה השכינה ובכך השכינה שוכנת בארץ במינה קדושה).

ובהג"ה כתב בקונטרס **האר"י** ז"ל **[ס' הכוונות לג ע"ב, ופע"ח שער הק"ש פכ"ג מז ע"א]** מצאתי בזה הלשון, דע כי בפרשה ראשונה תמצא מ"ב מן ואהבת עד סוף הפרשה, לרמוז לשם מ"ב, וגו'...

ע"פ פירוש **באר לחי רואי** הפסוקים **בראשית חיי שרה כד, טז, יט, כ** הם מקור ל- **תיקוני הזהר תקונא חד ועשרין [דף מ"ז ע"א]** לענין קריאת שמע והכנה לתפילה. פירוש **באר לחי רואי** מבוסס על פירוש **השל"ה** /או מבוסס על **הרמ"ק** ועל כתבי **האר"י**.

- סיכום:**
- (א) השקיה ע"י רבקה היא השפעת השפע לרמ"ח מלות קריאת שמע באופן של שם מ"ב ושם ע"ב (ישר הפוך ישר) ונ' שערי בינה ושם ע"ב (ישר ישר ישר).
  - (ב) פעולות השאיבה וההשקיה החוזרות מרבית **כְּהָה** להיות כעין כדים רבים וזהו הצירוף כ"ד י"ם, מפירושו באר לחי רואי מובן כי גי' מלת י"ם היא כגי' כ"ד כ"ה והכולל, אלו נ' שערי בינה, ורבקה מייצגת את ספירת הבינה, והיא כעין אמא המשקה את ילדיה.
  - (ג) ממלת י"ם נמשך ענין קריעת ים סוף שבתוך כך מתגלים משלושה פסוקים בו שם ע"ב בצירוף ישר הפוך ישר, ושם ע"ב בצירוף ישר ישר ישר.
  - (ד) ממלת **כְּהָה** מתהווה הצירוף כ"ד והצירוף כ"ה, השקיה ע"י רבקה העלתה את המלכות סוד כ"ד אתון דידחודא תתאה (זהו המאמר "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" הנאמר אחרי פסוק שמע ישראל, שבו כ"ד אותיות) לסוד כ"ה אתון דידחודא עלאה (זהו הפסוק "שמע ישראל הוי"ה א-לקינו הוי"ה אחד" שבו כ"ה אותיות), וכל אחד הקורא קראת שמע חוזר על פעולתה של רבקה ומצרף עולם הגשמי אל עולם הרוחני, כלומר מעלה אותו בדרגתו.
  - (ה) ועוד יש להבין מהשל"ה ששם ע"ב שהוא חסד (וענין של ימין) מתקן שם מ"ב שהוא חסד וגבורה (וענין של שמאל), לכן בשעת תפלה יעטוף בכף ימין את כף שמאל להמחיש ההמתקה והשפעת השפע המומתק אל רמ"ח מלות קריאת שמע ומהם אל רמ"ח איברי האדם ושס"ה גידיו.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג, תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצנת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שחכה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

1.5 בראשית חיי שרה כגא: (התשע"ה)

1.5.1 דרוש לחתונה

בראשית חיי שרה כד: וַיִּקַּח הָעֶבֶד עֲשָׂרָה גַמְלִים מִמְּמָלַי אֲדָנָיו לַיְלָה וְכָל-טוֹב אֲדָנָיו בְּיָדוֹ וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ אֶל-אָרְם וְנָהָרִים אֶל-עֵיר נְחֹר:

וַיִּקַּח הָעֶבֶד – מונח תלישא-גדולה, כעין שתי תלישא-גדולה, שני שיעורין, שנלמד אותן מהמאמר של הרב ישראל פולק, מרוה לצמא, פרשת חיי שרה התשס"ט, בשם האדמו"ר מצאנז צוק"ל בעל שפע חיים, שיעור חומש רש"י, פ' חיי שרה התשל"ד, א' שיעור עשרה אנשים לברכת אירוסין,

... ובאור החיים הקדוש דקדק למה הוצרך לעשרה גמלים? ונראה ע"פ מה שמצינו (בבלי כתובות ז,ב) אמר רב נחמן: אמר לי הונא בר נתן, תנא: מניין לברכת חתנים בעשרה? שנאמר: (רות ד' ב) ויקח עשרה אנשים מזקני העיר ויאמר שבו פה. וכתבו התוס' (שם ד"ה שנאמר וכו') ב-מס' כלה (ריש פ"א) דהתם (טט - בעבד אברהם) ברכת אירוסין והכא (טט - רות ד ב) ברכת נישואין, ונראה דאסמכתא בעלמא היא וגו' ... ונראה לי במה שדקדקו התוס' דעשרה לא משתמע מהתם .... בלשון העבר עשרה גמלים ועליהם עשרה רוכבים וזאת כדי שיהיה לו עשרה לומר ברכת אירוסין, ומכאן שברכת אירוסין, ומהגו קלות ראש.

ב' שיעור עשרה אנשים להשגיח בבתי משתיות שלא ינהגו קלות ראש. וממשיך בעל "שפע חיים" וז"ל: ב-דרושלמי במירקין (כתובות א א) איתא אמר רבי פנחס מכאן לבית דין שהן ממנים זקנים בבתי משתיות שלהם וכתב ב'פני משה' להשגיח על הדבר שלא ינהגו קלות ראש.... והמקור לדבריו מהירושלמי שבשביל הברכה הוצרך (אליעזר) עשרה זקנים להשגיח שלא ינהגו קלות ראש (עיין בבית שמואל, אבן העזר, סי' ס"ב סק"א)

בראשית חיי שרה כד,סה: וַתֹּאמֶר אֶל-הָעֶבֶד מִי-הָאִישׁ הַלְלוֹהַּ הַחֵלֶד בְּשָׂרָה לְקַרְאֲתָנוּ וַיֹּאמֶר הָעֶבֶד הוּא אֲדָנָי וַתִּקַּח הַצִּעִיף וַתִּתְקַס:

וישא של הקרא בית ישראל בראשית חיי שרה שנת התשי"א ד"ה ויצא יצחק לשוח כו' ... וַתִּקַּח הַצִּעִיף וַתִּתְקַס הגיד כ"ק אזז"ל כעין דאיתא (כדוגמת הגמרא האומרת) כסי ראשך כו' אימתא דשמיא (כסה ראשך להראות יראת שמים) ... עפ"י הגמרא שבת דכלדאי אמרי (החזוים בכוכבים אמרו לאשה אחת) ברך גנבי (בנך (בעל תכונת) גנב) אמרה ליה אימיה כסי ראשך כו' ובעי רחמי (אמרה לו אמו כסה ראשך לאות יראת שמיים ובקש רחמים שלא תגנוב)

כיון שרבקה בת בתואל ואחות לבן, יצחק אבינו יצא להתפלל עליה, הכניס בה יראת שמים, על-כן וַתִּקַּח הַצִּעִיף וַתִּתְקַס ומה' אשה משכלת וראשית חכמה יראת ה' ... ואולי (בכסוי הראש לאות יראת שמיים ובקשת רחמים) ע"י התפללות שלהם נמתק כח היצה"ר כוחו של עשו לא להזיק כל-כך לבני ישראל, כעין שראה דנפקי בן דלא מעלי והתפלל על זה, (וזה שנאמר לאברהם אבינו) ויצא אותו החוצה צא מאיצטגנינותך כנרמז שם בסוף שבת אצל אע"ה עיין שם, ותפלתו פעל בזה, למתק הדינים, מי האיש הזה (ולא ככתוב מִי-הָאִישׁ הַלְלוֹהַּ והבן ) (הוציא הכתוב מפשרו המלמד על יצחק אבינו ולימד דבר אחר, כגון פירש ברכת אליהו על מאמר בית ישראל שאיש מרמז לדינים. ואפשר שרמז לעשו בנו שהוא הפך יראת שמים של יצחק).

רש"י וַתִּתְקַס - לשון ותתפעל, כמו ותקבר ותשבר, טט בהקשר לרישא ע"פ בית ישראל הדוגמאות של רש"י עשויות לומר כיון שראתה שיצא ממנה עשו רצתה למנוע זאת בבחינת להעדיף להשבר ולהקבר טרם יבוא לה ולעם ישראל צער עשו.

וַתֹּאמֶר אֶל-הָעֶבֶד - מונח רביע

מִי-הָאִישׁ הַלְלוֹהַּ - מהפך פשטא הַחֵלֶד בְּשָׂרָה לְקַרְאֲתָנוּ - מהפך פשטא זקא-קטן, פעמיים מהפך פשטא בין שני קיסרים, תבנית מאד נדירה, כעין היקש או דבר החוזר וקורה מִי-הָאִישׁ הַלְלוֹהַּ - מִי-הָאִישׁ גי' שש"ו, הַלְלוֹהַּ = ה' ה' ל"ז, שש"ו ועוד ה' ועוד ה' = עש"ו ל"ז (לזות שפתיים - ויבז את-הבכרה) וַיֹּאמֶר הָעֶבֶד - מרכא טפחא הוּא אֲדָנָי - מונח אתנח

וַתִּקַּח הַצִּעִיף - מרכא טפחא, יתור לרבות על צעיף אחד רבוי יראת שמים וממנו רבוי פרנסה כנדרש מהנוטריקון צ'ע"י'ה' - ע'מך י'שראל צ'ר'כים פרנסה, וַתִּתְקַס המלה מלמדת על צניעות כאות ליראת שמיים, טעם סלוק במלת וַתִּתְקַס - סלוק, הגבלה, שבזכות כסוי הראש לאות יראת שמיים יוגבל הנוק העלול לצאת מעשו, עד להמתקת הדין לגמרי.

בראשית חיי שרה כד,סז:

וַיִּבְרָא יִצְחָק הָאֱהָלָה שָׂרָה אִמּוֹ וַיִּקַּח אֶת-רַבְקָה וַתְּהִי-לוֹ לְאִשָּׁה וַיִּנָּחֵם יִצְחָק אֶת-רַבְקָה אִמּוֹ: פ

וַיִּקַּח אֶת-רַבְקָה וַתְּהִי-לוֹ לְאִשָּׁה - דרגא תביר מרכא טפחא, קבוצת פרטים מצטרפים רצף באור הנר, רצף בברכה בעיסה, רצף בענן השכינה הקשור על האהל היינו טהרת המשפחה, כפי' רש"י הָאֱהָלָה שָׂרָה אִמּוֹ שכל זמן ששרה קיימת היה נר דלוק מערב שבת לערב שבת, וברכה מצויה בעיסה וענן קשור על האהל, ומשמתה פסקו, וכשבאת רבקה חזרו.

בראשית חיי שרה כה,א: וַיִּסְף אֶבְרָהָם וַיִּקַּח אִשָּׁה וְשָׁמָּה קְטוּרָה:

וַיִּסְף אֶבְרָהָם וַיִּקַּח אִשָּׁה - דרגא תביר מרכא טפחא, קבוצת פרטים המצטרפים לענין אחד כאן כהסקה מפ' רמב"ן שאברהם אבינו לקח אשה בכתובה (שהיא מרבנן) ובקידושין מדאורייתא.

רמב"ן ... ורבנו שלמה כתב נשים - בכתובה, פולגשים - שלא בכתובה, כדאמרינן בנשים ופילגשים דרודי בסנהדרין (כא,א). ואין הדבר כן, כי לא תקרא 'פילגש', אלא כשהיא בלא קדושין, כי הכתובה מדברי סופרים, והגרסא בסנהדרין: פילגש - בלא כתובה וקדושין. ... מתוך פי' רמב"ן והגרסא בסנהדרין: פילגש - בלא כתובה וקדושין יש ללמוד שאשה בכתובה וקידושין

וְשָׁמָּה - מרכא, רבוי המרמז על שנאים מעשיה כקטרת שהיו בה י"א סמנים קְטוּרָה - סלוק, מרמז להגבלה שקשרה פתחה, כפי' רש"י (א) קְטוּרָה - זו הגר (ראה ב"ר סא,ה), ונקראת קְטוּרָה - על שם שנאים מעשיה כקטרת, וְשָׁמָּה פתחה, שלא נזדווג לה אדם מיום שפרשה מאברהם (ראה ב"ר סא,ה).



ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זקא-קטן ... זקא-קטן בהצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש – גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שחכה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שחכה: פור – דרוש מהפסוק רעיו לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

1.5.2 בראשית חיי שרה כגא:

שם הספר באוצר החכמה) מהר"ד (מחבר רבי) יששכר דב רוקח מבעלו זצוק"ל ז"ע). המלקט והמסדר ישראל קלפהולץ.

**בראשית חיי שרה כד,י: וַיִּקַּח הָעֶבֶד עֲשָׂרָה גַמְלִים מִגְּמְלֵי אֲדֹנָיו וַיִּלְךָ וְכָל-טוֹב אֲדֹנָיו בְּיָדוֹ**

**וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ אֶל-אֶרֶם נְהֲרִים אֶל-עֵיר נְחֹר:**

יש להקדיק, למה כתיב ב' פעמים וילך. ועוד, למה כתיב מקודם רק וַיֵּלֶךְ, ואחר כך כתיב וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ. ועוד קשה, דמקודם היה צריך לכתוב ויקח כל טוב אדוניו בידו ואח"כ ויקח עשרה גמלים, כי הלקיחה של "כל טוב" היתה לפני לקיחת הגמלים.

ויש לומר, דכתיב (להלן פסוק מ"ב) וַאֲבָא הַיּוֹם אֶל-הָעֵינַן, ופירש"י ז"ל: היום יצאתי והיום באתי, מכאן שקפצה לו הארץ. והקשה האוהב ישראל בליקוטים, מנין לו לרש"י שקפצה לו הארץ, שמה יצא אליעזר לדרכו זה כמה ימים, ובא היום אל העינן. ומתוך דאיתא בספרי קבלה שהשם של קפיצת הארץ היא אהו"ה<sup>(8)</sup> (בר'וישלת לג,ט) כתיב וַיִּשָׁב בַּיּוֹם הַהוּא עִשָׂו לְדַרְכּוֹ שְׁעִירָה: מדרש שכל "טוב" נרמז בתיבת ההוא שהם אותיות של השם של קפיצת הדרך)

והוא יוצא מר"ת של הפסוק (בר' א,א) אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ: . והר"ת של (בר' ח"ש כד,מב) וַאֲבָא הַיּוֹם אֶל-הָעֵינַן (טט – ו-ה-א-ה) הם גם כן הר"ת של השם הנ"ל. וזהו מה שפירש"י ז"ל: מכאן שקפצה לו הארץ, היינו מהר"ת של הפסוק נשמע שקפצה לו הארץ. עכ"ל הק'. (טט – של האוהב ישראל)

ובפסוק ד' מקשה רש"י ז"ל: [ז] הוּא אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם אֲשֶׁר לִקְחָנִי מִבֵּית אֲבִי, ולא אמר "ואלקי הארץ", ולמעלה (פסוק ג') אמר: וַאֲשִׁבְעֶיךָ בְּה' אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְאֱלֹהֵי הָאָרֶץ. ולפיד"ק (טט – דברי קדשו) מתורץ הקושיא, דבגלל שרצה אברהם בתחלת השליחות לכוין את השם אהו"ה, אמר: אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְאֱלֹהֵי הָאָרֶץ, שהוא ר"ת של השם הזה.<sup>(8)</sup> (ובד"ק יומתק הזה"ק (זוהר - מדרש הנעלם כרך א (בראשית) פרשת חיי שרה דף קכו עמוד ב אמר ר' יצחק אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְאֱלֹהֵי הָאָרֶץ, הואיל ואמר בְּה' שהוא הכל למה נאמר אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם אמר רב יהודה: שהוא אדון על הכל בבת אחת, וברגע אחד הוא מניע לכל (טט – וכלם כאין נגדו, ר' יצחק אומר על שתיים אותיות משמו להורות שהוא הכל ואין אחר בלתי:) ע"כ. והיינו שע"י קפיצת הדרך, הרמזו בר"ת, של תיבות אלו, הוא מניע את הכל ברגע אחד ממקום למקום.)

והנה השם הנ"ל מרומז בפסוק ראשון שבתורה, בתיבות (בר' א,א) אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ. והאור-החיים הק' מפרש: "את" לרבות, שתיכף בתחילת הבריאה נבראו כל תולדות השמים והארץ וכל הנמצא בעולם. ע"כ. והא דכתיב (בר' א,א) וַיִּרְא אֱלֹהִים אֶת-כָּל-

אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה-טוֹב מְאֹד, קאי על הבריאה הנרמזת בפסוק הראשון, היינו שגם השם של קפיצת הדרך, הנרמז בר"ת (בר' א,א) אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ (טט – א-ה-ו-ה), הוא גם טוב מאד.

ועתה מתישבים כל הדיוקים. דבתחילה מספרת התורה בדרך כלל: (בר' ח"ש כד,י) וַיִּקַּח הָעֶבֶד עֲשָׂרָה גַמְלִים מִגְּמְלֵי אֲדֹנָיו וַיִּלְךָ טט – שיש כאן כלל מרומז בטעמים קדמא ואולא של עֲשָׂרָה גַמְלִים בתפקיד כלל

ואח"כ מפרט הכתוב את כל פרטי ההליכה, ואמר (בר' ח"ש כד,י) וְכָל-טוֹב אֲדֹנָיו בְּיָדוֹ, היינו מה שמרומז בתיבות (בר' א,א) טוֹב מְאֹד, הוא השם של קפיצת הארץ, גם זאת לקח בידו. ולכך כתיב (בר' ח"ש כד,י) וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ אֶל-אֶרֶם נְהֲרִים, שתיכף כשקם היה כבר בארם נהרים.<sup>(2)</sup> ויש לומר, שהשם אהו"ה הוא גימטריא "טוב", וזהו (בר' ח"ש כד,י) וְכָל-טוֹב אֲדֹנָיו בְּיָדוֹ השם הזה שמספרו "טוב" (טט – ועמו מתרחשים כל הענינים המופלאים בפרשה זאת)

בהמשך להערה א) באותו עמוד נאמר ובפרקי דרבי אליעזר (פ' ט"ז) איתא: (בר' ח"ש כד,סא) וַיִּקַּח הָעֶבֶד אֶת-רַבְּקָה וַיֵּלֶךְ, ובשביל שלא יתיחד העבד עם רבקה בליה, נקפצה הארץ לפניו, ובשלוש שעות בא לחברון. ע"כ. ונרמז דבר זה בפסוק: (בר' ח"ש כד,סא) וַתִּרְכַּבְנָהּ-עַל-הַגְּמָלִים וַתִּלְכְּנָהּ אַחֲרַי הָאִישׁ וַיִּקַּח הָעֶבֶד אֶת-רַבְּקָה וַיֵּלֶךְ: ר"ת אַחֲרַי הָאִישׁ וַיִּקַּח הָעֶבֶד השם אהו"ה.

**בראשית חיי שרה כד,סא:**

**וַתִּקַּח רַבְּקָה וַנְעַרְתֶּיהָ וַתִּרְכַּבְנָהּ-עַל-הַגְּמָלִים וַתִּלְכְּנָהּ אַחֲרַי הָאִישׁ וַיִּקַּח הָעֶבֶד אֶת-רַבְּקָה וַיֵּלֶךְ:**

טט – בפסוק זה מופיע שם זה שלוש פעמים בצירופי סדר שונים הַגְּמָלִים וַתִּלְכְּנָהּ אַחֲרַי הָאִישׁ (ה-א-ה), אַחֲרַי הָאִישׁ וַיִּקַּח הָעֶבֶד (א-ה-ו-ה), הָאִישׁ וַיִּקַּח הָעֶבֶד אֵת (ה-ו-ה-א), רבוי השילובים בשם זה מרמזים על היווצרות ההעלם כך שלבריאה יש הרגשה של עצמאות ועד לגלוי יצר הרע ודומה לשילוב הכפול בפסוק (בר' ג,י) וְכִי תֵאָוֶה-הוּא לְעֵינַיִם

וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ – רביע תביר, אפשר שהתביר מלמד להחסיר מהרביע בתפקיד ארבע שעות, ומתקבל שלוש שעות בין חברון לארם נהריים כב-פרקי דרבי אליעזר פרק ט"ז.

**[יב] וַיֵּאמְרוּ שְׂכַל טוֹב (בובר) בראשית פרשת חיי שרה כד,יב**

(יב) וַיֵּאמְרוּ. זו אחד מן שבעה דברים הנטעמין בשלשלת, וכולן לדורשה, וזה לפי שהרים קולו ואמר (לקב"ה) כיון שהתחלת גמור: ה' אֱלֹהֵי אֲדֹנָי אֲבָרְתֶם שנתייחדת עליו מכל בריותיך: הַקְּדָה-גָּא. כלומר זמן בבקשה לפניך מה שאני מבקש, ודומה לו כי הקרה ה' אלהיך לפני (בראשית כו כ), אשר קרך בדרך (דברים כה יח), את כל אשר קרהו (אסתר ד ז), וכל דומיהן: הַיּוֹם. היום הזה התחלת לעשות נס שקפצה לי הדרך הַיּוֹם גמור הדבר: וַעֲשֵׂה-חֶסֶד עִם אֲדֹנָי אֲבָרְתֶם. שאע"פ שהוא צדיק גמור צריך הוא חסד שהוא מתגלגל ואומר הוא ישלח מלאכו לפניך (בראשית כד ז), והצליח דרכך:

[יב] וַיֵּאמְרוּ – שלשלת פסק, (בר' ח"ש כד,יב) וַיֵּאמְרוּ – על בסיס ההסבר ב-תורה שלמה (וי' צו ח,טו) [נח] ע"פ מדרש מאור האפלה ל-

(ויקרא צו ח,כג) וַיִּשְׁחָטוּ שרת מהתרגשות, שצריך כוונה בתפילה, כי זה היה הזווג הראשון של בן ישראל שיקבע את כל עם ישראל, רתת מפחד שמה ישנה משהו במחשבה. ושלשלת נקרא גם מרעים וזה כנאמר ב-שְׂכַל טוֹב (בובר) בראשית פרשת חיי שרה כד,יב וַיֵּאמְרוּ. זו אחד מן שבעה דברים הנטעמין בשלשלת (ואינו מפרט מהם), וכולן לדורשה, וזה לפי שהרים קולו ואמר (לקב"ה) כיון שהתחלת גמור: (מקור תורה שלמה חיי שרה [עט])

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טסור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, **רבי**; **דנא** – מצרף; **תבר** – מחלק, **ממעט**, **לא ממשי**; **טפחא** = טרףא – שנוי משמעות, **רבי** מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, **יתור** לרבות, **מכל מקום**; **דנא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק 1** – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, **1**; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ...; **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואלא** – בסדר זה או הפוך, **בצנת** נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, **מלמד ולמד**, **כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל** ו"ל"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, **פרט**, **רבי**, **מינות**), **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק שיעור. **מחיצה**, **עמירה**, **שגגה** = **שכחה**: **תלישא-גדולה** = **תלישא** – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. **מחיצה**, **עמירה**, **שגגה** = **שכחה**: **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

**1.5.3 בראשית חיי שרה כג,א:**

**בראשית חיי שרה כד,ג,ז,מ,מב:**

**[ג] וְאֶשְׁבִּיעַךְ בְּה' אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְאֵלֹהֵי הָאָרֶץ אֲשֶׁר לֹא-תִקַּח אִשָּׁה לְבְנֵי מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי אֲשֶׁר אֲנִי יוֹשֵׁב בְּקִרְבּוֹ:**

**[ז] הֵן אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם אֲשֶׁר לְקַחְנִי מִבֵּית אָבִי וּמֵאָרֶץ מוֹלַדְתִּי**

**וְאֲשֶׁר דִּבְרָה-לִּי וְאֲשֶׁר נִשְׁבַּע-לִּי לֵאמֹר לִזְרַעְךָ אֶת־אֶת-הָאָרֶץ הַזֹּאת**

**הוּא יִשְׁלַח מִלְאָכָו לִפְנֵיךָ וְלִקְחַתָּ אִשָּׁה לְבְנֵי מִשְׁם:**

**[מ] וַיֹּאמֶר אֵלָיו ה' אֲשֶׁר-הִתְהַלַּכְתִּי לִפְנָיו יִשְׁלַח מִלְאָכָו אִתְּךָ וְהִצְלִים דַּרְכְּךָ וְלִקְחַתָּ אִשָּׁה לְבְנֵי מִשְׁפַּחְתִּי וּמִבֵּית אָבִי:**

**[מב] וְנָאֵבָא הַיּוֹם אֶל-הַעֲוִנוֹ נְאֻמַּר ה' אֱלֹהֵי אֲדֹנָי אֲבְרָהָם אִם-יִשָּׁע-נָא מִצְלִים דַּרְפִּי אֲשֶׁר אֲנִי הִלַּךְ עֲלֵיךָ:**

(שם הספר באוצר החכמה) **מהרי"ד** (המחבר רבי יששכר דב רוקח מבעלז זצוק"ל זי"ע עלה לגנוי מרומים כב מרחשון התרפ"ז). המלקט והמסדר ר' ישראל קלפהולץ.

**[ז] הֵן אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וגו' הוּא יִשְׁלַח מִלְאָכָו לִפְנֵיךָ וגו'.** וכשחזר אליעזר לספר בבית רבקה, אמר: **(בר' ח"ש כד,מ)** **יִשְׁלַח מִלְאָכָו אִתְּךָ**

וגו'. ויש להסביר השינוי, שאע"פ אמר לאליעזר **הוּא יִשְׁלַח מִלְאָכָו לִפְנֵיךָ**, ואליעזר סיפר שא"א אמר: **יִשְׁלַח מִלְאָכָו אִתְּךָ**, דהנה

המלאך הוא רוחני, וכשהוא צריך לירד לעוה"ז הגשמי, מטהר הצדיק את האויר ומזככו. ויש צדיקים שקדושתם גדולה ומשפיעים

קדושה וטהרה למרחוק, ואצלם יכול המלאך לילך אפילו לפניהם, אבל צדיק שאינו במדרגה גדולה, שאינו יכול להשפיע קדושה

מסביבו, והוא קדוש רק בעצמו, אצלו צריך המלאך לילך יחד עמו. וא"א ע"ה ידע מקדושתו של אליעזר, ולכן אמר: **יִשְׁלַח מִלְאָכָו לִפְנֵיךָ**, אבל אליעזר בענותנותו אמר שאינו יכול לטהר האויר, דלכן נאלץ המלאך לילך יחד אתו.

**קיצור דברי הערה:** אברהם אמר **לִפְנֵיךָ** היינו שמלאך ילך לפניך להוציא את רבקה, דזה עיקר הכוונה, ואליעזר אמר **אִתְּךָ**, וכוונתו

למלאך שהלך ללוותו, שגם זה אמר אברהם ברמו. ולהוציא את רבקה לא רצה אליעזר, כמש"כ רש"י ז"ל שם שרצה שיצחק ישא בתו,

ולכן לא הזכיר בדבריו את המלאך הזה.

**(בר' ח"ש כד,ג)** **הוּא יִשְׁלַח מִלְאָכָו לִפְנֵיךָ**. במד"ר (פר' נט סימן יד): ר' דוסא אומר הרי זה מלאך מסוים. בשעה שאמר אברהם אבינו

הוא ישלח מלאכו לפניך, זימן לו הקב"ה שני מלאכים, אחד להוציא את רבקה ואחד ללוות את אליעזר ע"כ. וקשה אם היה נצרך לשני

מלאכים משום דאין מלאך אחד עושה שתי שליחויות למה אמר אברהם: **הוּא יִשְׁלַח מִלְאָכָו**, דמשמע מלאך אחד ואיפה מרומזים

בקרא שני המלאכים. ...

דאע"פ רמז השם (של מלאך שמירת הדרך) במה שאמר: **הוּא יִשְׁלַח מִלְאָכָו לִפְנֵיךָ** (ראשי תיבות **הוּא יִשְׁלַח ה**) (ה – י) וסופי תיבות **מִלְאָכָו לִפְנֵיךָ** (ו – ו) הם "ויהוה", ובזה רמז המלאך השני, מלבד אותו המלאך שאמר בפירוש. וזהו שאמר המדרש: בשעה שאמר אע"פ וכו' זימן לו הקב"ה שני מלאכים, אחד להוציא את רבקה – זהו שאמר בפירוש, כי זה היה עיקר השליחות, ואחד ללוות את אליעזר ע"י ראשי תיבות.

**הוּא יִשְׁלַח מִלְאָכָו לִפְנֵיךָ** – רביע ... זקא-קטן כעין כתוב סתום שלא בא לסתום אלא לפרש. והפירוש אינו כפשט הכתוב על מלאך אחד

כי מהפך פשטא של **יִשְׁלַח מִלְאָכָו** מלמד להוציא הכתוב ממשוטו, וע"י זקא-קטן של **לִפְנֵיךָ** בתפקיד שניים, מרומזים שני מלאכים.

המלאך שבכתוב להוציא את רבקה, והמלאך המלווה את אליעזר ברמז הטעמים וע"י ראשי תיבות **הוּא יִשְׁלַח ה** (ה – י) וסופי תיבות

**מִלְאָכָו לִפְנֵיךָ** (ו – ו), ובסידור אותיות אלה כסדר סופי תיבות "כי מלאכיו יצוה לך" מתקבל שם מלאך הלווי וקפיצת הדרך "ויהוה".

**הַזֹּאת הוּא** צירוף אות ה"ה ממילת "הזאת" ומלת "הוא" מרמז לשם ה-ה-ו-א היינו אהו"ה. שם קפיצת הארץ, ושם זה משמש הן לשמים

והן לארץ. **(בר' ח"ש כד,ג)** **אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְאֵלֹהֵי הָאָרֶץ** ע"י קפיצת הדרך, הרמז בראשי תיבות של תיבות אלו, הוא מניע הכל ברגע

אחד ממקום למקום.

**הוּא** – רביע, אפשר מרמז שבארבע המלים **הוּא יִשְׁלַח מִלְאָכָו לִפְנֵיךָ** – מרומז שם מלאך שמירת הדרך "ויהוה" בדרך הצירוף של המהרי"ד.

**הוּא** – רביע, בהערה מובא מדרש תנחומא: **(בר' ויצא כח,ג)** **וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּעָר שְׁבַע**, זהו שאמר הכתוב: **(תה' צא,יא)** **כִּי מִלְאָכָיו יִצְנֶה-לְךָ**

**לְשִׁמְרָךְ כְּכַל-דְּרָכֶיךָ**: **(בר' ויצא כח,ג)** **וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה** זו אחת מארבע קפיצות שקפצה הארץ. ... ולפי דברי קדשו (של המהרי"ד) מובן, שהר"ת

של **וַיֵּצֵא יַעֲקֹב** (טט – ו – ו) וס"ת של **וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה** (טט – ו – ו) הם השם "ויהוה", ובזה מרומז המלאך של קפיצת הדרך. פירוש המדרש

לכך כתיב **(בר' ויצא כח,ג)** **וַיֵּצֵא יַעֲקֹב**, זהו שאמר הכתוב **(תה' צא,יא)** **כִּי מִלְאָכָיו יִצְנֶה-לְךָ** (טט – ו – ו) "ויהוה" **(בר' ויצא כח,ג)** **וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה** זו

אחת מד' קפיצות שקפצה הארץ, היינו שכתובות **וַיֵּצֵא יַעֲקֹב וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה** מרומז המלאך של קפיצת הדרך.

ויש לפרש גם מד"ר (לך פר' מ"ג): פסיעותיו של אברהם אבינו ר' יודן בר סימון אמר: מיל ... ר"ת **(תה' צא,יא)** **מִלְאָכָיו יִצְנֶה-לְךָ**, ...

**שקפצה לו הדרך ... פירש"י ז"ל**: כשרדף ארבעה מלכים נקפצה לו הארץ.

**הוּא** – רביע, אפשר מרמז שהקדוש ברוך **הוּא** מצוה לארבע קפיצות הארץ לצדיקים, לאברהם כשרדף ארבעה מלכים נקפצה לו הארץ,

לאליעזר בדרכו לקחת את רבקה, לאליעזר בדרכו חזרה עם רבקה נקפצה הארץ לפניו שבביל שלא יתיחד העבד עם רבקה, ליעקב בצאתו

להרן ר"ת ויצא יעקב"ב ס"ת "וילך חרנה" (ויה"ו) אחת מארבע קפיצות שקפצה הארץ.

קפיצת דרך אחת לרשע, לעשו, שקפצה לו הדרך להרחיקו במהירות מיעקב. לשעיר דרשה ממתל **הוּא** בפסוק **(בר' וישלח לג,ט)** **וַיִּשָּׁב בְּיָמֵם**

**הוּא עָשָׂו לְדַרְכּוֹ שְׂעִירָה**: ולא מר"ת ו/או ס"ת.

**[ו] וַיִּקַּח הָעֶבֶד עֲשָׂרָה גַמְלִים מִמְּגַלֵּי אֲדֹנָיו וַיִּלְךָ וְכָל-טוֹב אֲדֹנָיו בְּנָדוֹ וַיִּקַּם וַיֵּלֶךְ אֶל-אָבִים נְחֻרִים אֶל-עִיר נְחֹר:**

יש לדקדק, למה כתיב ב' פעמים וילך. ועוד, למה כתיב מקודם רק **וַיֵּלֶךְ**, ואחר כך כתיב **וַיִּקַּם וַיֵּלֶךְ**. ועוד קשה, דמקודם היה צריך

לכתוב ויקח כל טוב אדוניו בידו ואח"כ ויקח עשרה גמלים, כי הלקיחה של **כָּל-טוֹב** היתה לפני לקיחת הגמלים.

ויש לומר, דכתיב (להלן פסוק מ"ב): **וְנָאֵבָא הַיּוֹם אֶל-הַעֲוִנוֹ**, ופירש"י ז"ל: היום יצאתי והיום באתי, מכאן שקפצה לו הארץ.

והקשה האוהב ישראל בליקוטים, מנין לו לרש"י שקפצה לו הארץ, שמא יצא אליעזר לדרכו זה כמה ימים, ובא היום אל העין. ומתוך דאיתא בספרי קבלה שהשם של קפיצת הארץ היא אהו"ה"ה





ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנותי - תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א - התשפ"ג. תמצית ההשקפות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל; מונח - רבוי; מהפך פשטא - מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא - מצרף; תכר - מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא - שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תכר טפחא - קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תכר טפחא - קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תכר מרכא טפחא - קבוצה שממעטין חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא - בד"כ בוור לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו - סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול - מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, 1; זרקא קטן - 2; זרקא-גדול: 3; רביע - 4; מונח רביעי - לפחות 4; ...; זרקא-קטן ... זרקא-קטן בחצי פסוק - היקש; השלישייה: (קדמא - סדר קדימות; אולא = גרש - גרש"ם - יוצא מהענין; קדמא ואלא - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישימאל ו"ל ב' מדות דר' אלעזר עם המלים כלה, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא - דרוש בפסוק שעות; מחיצה, עיירה, שגגה = שחכה; תלישא-גדולה = תלשא - דרוש בפסוק ולפניו שעות. מחיצה, עיירה, שגגה = שחכה; פור - דרוש מהפסוק רעיו נושאים/אחרים בתשובע"פ.

1.6 בראשית חיי שרה כג,א: (התשע"ו, נערך עם "נחלת יעקב")

בראשית חיי שרה כג,ב,ג,ד,ה,ו,ז,ח,ט,י: [ב] נתת שְׁרָה בְּקִרְיָת אַרְבֶּע הוּא חֲבָרוֹן בְּאַרְצָן עֵינָן וְיָבָא אֲבָרְהָם לְסָפֵד לְשָׂרָה וּלְבָכְתָהּ:

[ג] וַיֵּלֶם אֲבָרְהָם מַעַל פְּנֵי מִתְּוֹ וַיְדַבֵּר אֶל-בְּנֵי-חַת לְאָמֵר:

[ד] יִרְוּ-וְתוֹשֵׁב אֲנִי עִמָּכֶם תְּנוּ לִי אַחֲזָת־קִבְרַע עִמָּכֶם וְאֶקְבְּרָהּ מְתִי מִלְפָּנָי: [ו] וְאַחֲרֵי-כֵן קָבַר אֲבָרְהָם אֶת-שָׂרָה אִשְׁתּוֹ אֶל-מַעְרַת שְׂרָה הַמְּכַפְלָה

על-פני ממרא הוא חברון בארץ ענין: [כ] וַיֵּלֶם הַשִּׁרָה וַתְּמַעְרָה אֲשֶׁר-רָבֹו לְאֲבָרְהָם לְאַחֲזָת־קִבְרַע מֵאֵת בְּנֵי-חַת: ס

נוסחה ללמוד מקצת הלכות אבילות מפסוקי הפרשה. משנה קידושין פ"ד, מ"ד: ... מצינו שעשה אברהם אבינו את כל התורה כולה עד

שלא נתנה (מצוות עשה (מהרש"א חידושי אגדות יומא כה,ב)) ... בבלי יומא כתב, אמר רב: קיים אברהם אבינו כל התורה כולה (מצוות לא

תעשה (מהרש"א, שם)) ... שנאמר (בר' תול' כו,ה) וְתוֹרַתִי - אחת תורה שבכתב ואחת תורה שבעל פה. וכתב ה-רמב"ם הל' אבל הקדמה

(א) (מצווה) להתאבל על הקרובים ... (ומצווה) קבורה ביום מיתה שהיא מצות עשה.

פי' חזקוני (ג,ג) וַיֵּלֶם הַשִּׁרָה לַשּׁוֹן קִיּוּם כִּמוֹ יָקוּם עֲלֶיהָ הַקִּיּוּם אֹתָם בְּיוֹם שְׂמֵעוּ. היינו בין לאומר שא"א היה בחברון ובין לאומר שא"א

בא מחוץ לחברון קבר את שרה ביום שמעו על מותה. סמך ל- [ב] וְתָמְתָּ ... וְיָבָא וְתָיַב לַשְׂמֵעוּ בִּלְיָ לְהַתְּעַבֵּב.

(ג,ג) וַיָּבֵא אֲבָרְהָם - פשטא זקף-קטן, זקף-קטן בתפקיד שני למודים, פשטא - כפשוט הכתוב, כאן מדובר בשתי חובות הבעל לאשתו

שמתה (א) קבורה (ב) הספד, בין אם הכניסה בין או לא הכניסה לוו נכסים. וכתב ה-ירושלמי (וילנא) כתובות פ"ד, ה"ו מתינ' האב זכאי בבתי

ביקדושה בכסף ובבשר ובביאה זכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובהפד נדריה ומקבל גיטה ואינו אוכל פירות בחייה ניסית יתר עליו הבעל שהוא אוכל פירות בחייה וחייב

במזונותיה ובפרקונה ובקבורתה רבי יהודה אומר אפילו עני שבישראל לא יפחות לה משני חלילים ומקוננת:

פסק ה-רמב"ם אישות פ"ד, הל"ג מתה אשתו חייב (ט - א) בקבורתה (ט - ב) ולעשות לה הספד וקינים כדרך כל המדינה, ואפילו

עני שבישראל לא יפחתו לו משני חלילין ומקוננת, ואם היה עשיר הכל לפי כבודו, ואם היה כבודו יתר מכבודו קוברין אותה לפי

כבודה שהאשה עולה עם בעלה ואינה יורדת אפילו לאחר מותה.

קרית מלך הלכות אישות פ"ד, הל"ג ולעשות לה מספד כו', ירו' כתובות פ"ד ה"ו כל מקום שנהגו להספיד מספדין.

וכן פסק שו"ע אה"ע הלכות כתובות סי' פט, ס"א מתה האשה בחיי הבעל, (ט - א) א [א] חייב לקבורה וליטפל בכל צרכי קבורתה,

א [ב] ובכלל זה האבן שנתנים על הקבר. (ט - ב) ב [ב] וכן חייב לעשות לה מספד וקינים, (א) כדרך כל המדינה. ג] ואם דרכם להספיד

בחלילין, (ב) לא יפחות משני חלילין ומקוננת, אפילו עני שבישראל; ד] ואם היה עשיר, הכל לפי כבודו. ואם היה כבודו יתר

מכבודו, קוברים אותה לפי כבודה, שעולה עמו ואינה יורדת.

נעין ונפתה את הנאמר ב-רמב"ם אישות פ"ד, הל"ג ... ואם היה כבודה יתר מכבודו קוברין אותה לפי כבודה, נאמר ב-מדרש אגדה

(בובר) (בר' וידא נא,ג) כַּלְּאֵשֶׁר תֹּאמַר אֱלֹהֵי שְׂרָה מֵאֵן אֲבָרְהָם טָפַל לְשָׂרָה בְּנֵי-יָמֵיהָ: בראשית רבה (וילנא) פרשת לך לך פרשה

מז, א (בר' לך יז,טו) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל-אַבְרָהָם שְׂרָה אִשְׁתְּךָ אֶת-שֵׁמָה שְׂרָה כִּי תִכְתֹּב: (משלי ג,ד) אֲשַׁתְּ-חֵיל עֲצָרָת בְּעֶלְהָ,

אמר רבי אחא בעלה נתעטר בה והיא לא נתעטרה בבעלה, רבנן אמרי מרתא לבעלה, בכל מקום האיש גוזר ברם הכא (בר' וידא נא,ג) כַּלְּ

אֵשֶׁר תֹּאמַר אֱלֹהֵי שְׂרָה שְׂמַע בְּקִלְהָ,

ב-(בבלי סוטה ט,ב) (דף יומי של היום, כב מ"ח התשע"ו) נאמר ... יוסף זכה לקבור את אביו ואין באחיו גדול ממנו, ... מי לנו גדול מיוסף

שלא נתעסק בו אלא משה ... ואין בישראל גדול ממנו, ... מי גדול ממושה שלא נתעסק בו אלא המקום, שנאמר: ויקבור אותו בגיא.

לא על משה בלבד אמרו, אלא על כל הצדיקים, שנאמר: (ישעיהו נח,ח) וְהִלַּךְ לְפָנָיו צְדָקָה כְּבוֹד ה' יִאֲסָפָה:

נקיש מהנאמר בסוטה אל הנאמר במדרש רבה ונאמר "מי לנו גדולה משרה שלא נתעסק בה אלא אברהם".

(בר' ח"ש נג,ג) לְסָפֵד לְשָׂרָה - מרכא טפחא, יתור לרבות בפעולות הספד כדרך כל המדינה ופעם נהגו בלפחות שני חלילין, מקוננת, מספד

ואפילו עני שבישראל. אברהם ריבה בכבוד הספדה וקבורתה ושילם כל כסף שהושט עליו לקנות לה מקום קבורה מיוחד במינו. רש"י (ג,ג)

לְכָל צְאֵי שְׁעַר-עֵינֹו - שכולן בטלו ממלאכתן ובאו לגמול חסד לשרה: נאמר ב-בבלי מועד קטן כז,ב כי באבלות הסדר הוא שלשה ימים

- לבכי, ושבעה - להספד, וכאן הסדר לְסָפֵד ... וּלְבַכְתָּהּ להדגיש את גודל ההספד.

נעין בפטור האונן מכל המצוות שבתורה.

משנה ברכות ג"ג,מ"א [\*] מי שמתו מוטל לפניו (טט: אונן) פטור מקריאת שמע מן התפלה ומן התפילין נושאי המטה וחלופיהן

וחלופי חלופיהן את שלפני המטה ואת שלאחר המטה את שלמטה צורך בהן פטורין ואת שאין למטה צורך בהן חייבין אלו ואלו

פטורים מן התפלה:

בבלי ברכות יז,ב גמרא. מוטל לפניו - אין (פטור), ושאינו מוטל לפניו - לא; ורמינהי (מקשים מברייתא): מי שמתו מוטל לפניו - אוכל

בבית אחר, ואם אין לו בית אחר - אוכל בבית חבירו, ואם אין לו בית חבירו - עושה מחיצה ואוכל, ואם אין לו דבר לעשות מחיצה, -

מחזיר פניו ואוכל, ואינו מיסב ואוכל, ואינו אוכל בשר ואינו שותה יין, ואינו מברך ואינו מזמן,

בבלי ברכות יח,א ואין מברכין עליו ואין מזמנין עליו, ופטור מקריאת שמע ומן התפלה ומן התפילין ומכל מצות האמורות בתורה

(בין בביתו בין בבית אחר); ובשבת - מיסב ואוכל בשר ושותה יין, ומברך ומזמן, ומברכין עליו ומזמנין עליו, וחייב בכל המצות האמורות בתורה; רבן שמעון בן

גמליאל אומר: מתוך שנחייבין באלו נתחייבין בכלן. ואמר רבי יוחנן: מאי בינייהו - תשימש המטה איכא בינייהו, קתני מיתה (מהברייתא משמע שהאונן)

פטור מקריאת שמע ומן התפלה ומן התפילין ומכל מצות האמורות בתורה (גם כאשר נמצא בבית אחר ואין מתו מוטל לפניו) ! אמר רב

פפא: תרגמא (הסביר וצמצם שהאונן רק במצב של) אמחזיר פניו ואוכל (שזה הבית שהמת מוטל בו פטור מכל המצוות שבתורה). רב אשי אמר:

כיון שמוטל עליו לקוברו - כמוטל לפניו דמי (שזה בכל מקום שימצא האונן), שנאמר: (בר' ח"ש נג,ג) וַיֵּלֶם אֲבָרְהָם מַעַל פְּנֵי מִתְּוֹ,

ונאמר: (בר' ח"ש נג,ד) וְאֶקְבְּרָהּ מְתִי מִלְפָּנָי - כל זמן שמוטל עליו לקוברו כמוטל לפניו דמי (לפי רב אשי הברייתא מדברת באופן שמוטל

על האונן לקבור מתו ולא תלוי במקום הימצאו ולכן פטור מכל המצוות. לפי זה אז שהמשנה מדברת על האונן לקבור את מתו כי יש אחרים

שמטלים בכך, או שמדברת שעליו לקוברו ולכן נקרא מוטל לפניו, ובמצב זה זה כמו הברייתא).

ועין רש"י שפירש כהסבר השני שכאשר מוטל עליו לקוברו כמוטל לפניו דמי.

רש"י רב אשי אמר - לעולם אכולא, ומתניתין נמי אפילו בבית אחר נמי פטר ליה, דכל שמוטל עליו לקוברו קרי מוטל לפניו.

(בר' ח"ש נג,ג) וַיֵּלֶם אֲבָרְהָם וגו' וכתבי (בר' ח"ש נג,ד) וְאֶקְבְּרָהּ מְתִי מִלְפָּנָי - וההיא שעתא לאו לפניו הוה.

ממלת מִלְפָּנָי היינו מבינים שזה רק כאשר האונן נמצא ליד המת.

(בר' ח"ש נג,ד) וְאֶקְבְּרָהּ מְתִי - טפחא, כפוחתת טפח להתאפיין מהכתוב אחריה מִלְפָּנָי ואז תבנית הטעמים של



ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג, תמצית ההשקפה: אתנה, סלוק – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – ב"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סדור שנהלך, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישייה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכחה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיונו לנושאים/אחרים בתושב"ע"פ.

**(בר' ח"ש כג,ד) וְאֶקְבְּרָה מֵתִי** – מרכא טפחא, כעין יתור לרבות שהאונן חייב לעסוק במצוות קבורת המת, כאשר אין אחרים שיטפלו בזה, בין אם המת לפניו ובין אם אינו לפניו, כאמר רב אשי כל זמן שמוטל עליו לקבורו כמוטל לפניו **(מְלַפְּנִי)** דמי וכפ' **רש"י** וההיא שעתא לאו לפניו הוה.

(המשך **(ברכות יח,א)**) מתו – אין, אבל משמרו (ואינו מתו) – לא, והתניא: המשמר את המת אף על פי שאינו מתו – פטור מקריאת שמע ומן התפלה ומן התפילין ומכל מצות האמורות בתורה. משמרו – אף על פי שאינו מתו, מתו – אף על פי שאינו משמרו. **שיטה מקובצת** המשמר את המת אף על פי שאינו מתו. פירוש שאינו קרובו אלא ששומרו מן העכברים פטור משום דרוסק במצוה הוא: מתו ומשמרו אין, אבל מהלך בבית הקברות – לא, והתניא: לא יהלך אדם בבית הקברות ותפילין בראשו וספר תורה בזרועו וקורא, ואם עושה כן עובר משום לועג לרש חרף עושהו! התם תוך ארבע [אמות] הוא דאסור, חוץ לארבע אמות חייב (ט: לא אונן, לא שומר חייב בק"ש וגו'), דאמר מר: מת תופס ארבע אמות לקריאת שמע, הכא (אבל האונן) – חוץ לארבע אמות נמי פטור. **מְלַפְּנִי** – סלוק, מגביל את הפטור מכל מצות האמורות בתורה, אל האונן אף אם אינו משמר את המת. ואל המשמר אף על פי שאינו מתו כי שניהם עסוקים במצוה ולכן כל אחד מהם הוא פטור מכל המצוות האמורות בתורה.

אבל אינו פטור את ההולכים מחוץ לארבע אמות של מת, כמוסבר על **(בר' ויגש מז,ט) לְמַעַן נִמְוֹת לְעֵינֶיךָ שֶׁכָּל טוֹב (בּוֹבֵר) בְּרֵאשִׁית פִּרְשֵׁת וַיִּגֶשׁ - וַיְחִי מַזְיֵט לְמַעַן נִמְוֹת לְעֵינֶיךָ**. כלומר מה הנאה יש לך שאנו מתים ואתה רואה: **לְעֵינֶיךָ**. נקוד ברביע ששם גבול המחזה ...

**שו"ת תורה לשמה סימן שפב** (טט - השאלה) אסור לאדם שיהלך אחר אשה מהו המרחק שצריך להיות ביניהם (טט - התשובה) ... הנה השיעור הוא ארבע אמות ... **דכל ארבע אמות הוא חלוקה ורשות בפ"ע** ... וכן הדבר מפורש יוצא מפי רבינו הגדול האר"י זצ"ל בטעמי המצוות ונתן שם טעם מספיק ע"פ הסוד **בשיעור ארבע אמות דסגי אחרי אשה**. והיה זה שלום ואל שדי ה' צבאות יעזור לי. כ"ד (כך דברי) הקטן יחזקאל כחלי (גי' יוסף חיים, הלוא הוא הבן איש חי) נר"ו.

טט: **(בר' ויגש מז,ט) לְמַעַן נִמְוֹת לְעֵינֶיךָ** – דרגא מונח רביע, אחד מתפקידי תבנית הטעמים הוא תיקון חטא אדה"ר שהביא מיתה לעולם. לכן באה הרחקה של ארבע אמות ממת, מקברים ועוד דברים כדי להימצא ברשות אחרת.

[\*] **פירוש המשנה לרמב"ם ברכות פ"ג,מ"א** [א] אמרו מוטל לפניו, אין פירושו שיהא לפניו ממש, אלא ר"ל קודם שיקברנו אף על פי שאינו עמו במקום אחד. אבל אם לא היה אותו המת קרובו שהוא חייב עליו אבילות הרי זה חייב בקרית שמע אף על פי שלא נקבר, אלא אם כן היה לפניו והוא משמרו הרי זה פטור מקרית שמע. ונושאי המטה, הם נושאי מטה המת. וחלופיהן וחלופי חלופיהן, הם האנשים המוכנים לנשיאת מטה המת כשיעפר נושאי. כל אלו שמתחלפין בנשיאת מטה המת, או שצריכים לו לעזור בנשיאת המטה, בין שהיה לפני המטה או לאחריה הרי זה פטור מקרית שמע. ואם לא היה מן המזומנים להתחלף בנשיאת המטה וגם אינו עוזר בנשיאתה אלא בא ללות בלבד הרי זה חייב בקרית שמע. וכולם אינם חייבים בתפלה מפני שלבם טרוד. קריאת שמע מדאורייתא ואפשר לאמרה גם בהליכה, תפילה מדרבנן וחייבים לעמוד.

**רמב"ם הלכות אבל הקדמה** הלכות אבל. יש בכללן ארבע מצות, אחת מצות עשה, ושלוש מצות לא תעשה. וזה הוא פרטן: (א) להתאבל על הקרובים ואפילו כהן מתטמא ומתאבל על הקרובים, ואין אדם מתאבל על הרוגי בית דין, ולפי זה כללית הלכות אלו בספר זה שהן מעין קבורה ביום מיתה שהיא מצות עשה.

**רמב"ם אבל פ"א,ה"א** מצות \* עשה להתאבל על הקרובים, שנאמר **(וי' שמ' יט) וְאֶקְבְּרָתִי חֲטָאת הַיּוֹם הַזֶּה בְּעֵינֵי ה'.** ואין אבילות מן התורה אלא ביום ראשון בלבד שהוא יום המיתה ויום הקבורה, אבל שאר השבעה ימים אינו דין תורה, אף על פי שנאמר בתורה ויעש לאביו אבל שבעת ימים ניתנה תורה ונתחדשה הלכה ומשה רבינו תקן להם לישראל שבעת ימי אבלות ושבעת ימי המשתה. **הגהות מיימוניות הל' אבל פ"א,ה"א** \* [לדעת הסמ"ג אינו עשה של תורה רק של דבריהם ולכן שנאו בעשין דרבנן סימן ב' (דף רמ"ו) ע"ש טור י"ד סימן שצ"ח ע"ש]:

**הלכה ב** מאימתי יתחייב אדם באבל משיסתם הגולל, אבל כל זמן שלא נקבר המת אינו אסור בדבר מן הדברים שהאבל אסור בהן, ומפני טעם זה רחץ דוד וסך כשמת הילד טרם שיקבר.

**(בר' ח"ש כג,ג) וַיִּקְּם אֶבְרָהָם** – פשטא זקף-קטן, זקף-קטן מלמד על שתי דרשות, פשטא מלמד ששני הלימודים הם בפשט הכתוב. דרשה (א) כעין גזרה שוה ממלת בקומך שבקריאת שמע **תו"ש [כז] (בר' ח"ש כג,ג) וַיִּקְּם אֶבְרָהָם מַעַל פְּנֵי מְתוֹ,** א"ר יוחנן מאן אנן תנינן מי שמתו מוטל לפניו פטור מקרית שמע מן הכא **(בר' ח"ש כג,ג) וַיִּקְּם ... וַיְדַבֵּר**. (ב"ר נ"ח), **תו"ש [כט] (בר' ח"ש כג,ג) וַיִּקְּם אֶבְרָהָם מַעַל פְּנֵי מְתוֹ,** מכאן למדנו שכל זמן שמתו של אדם מוטל לפניו פטור מקרית שמע נאמר כאן **וַיִּקְּם** ונאמר בקרית שמע **(דב' ואת' ו,י) וַיִּבְשַׁכְּבָהּ וַיִּבְקוּמָהּ: (מדרש)** דרשה (ב) **תו"ש [ל] (בר' ח"ש כג,ג) וַיִּקְּם אֶבְרָהָם מַעַל פְּנֵי מְתוֹ** ללמד שאין נוהגים אבלות אלא משיסתם הגולל **(מדרש)**. וכך פסק **רמב"ם אבל פ"א,ה"ב** מאימתי יתחייב אדם באבל משיסתם הגולל, אבל כל זמן שלא נקבר המת אינו אסור בדבר מן הדברים שהאבל אסור בהן,

**מְתוֹ** – אתנה, מגביל, **פְּנֵי** – מונח, מרבה, **פְּנֵי מְתוֹ** – מונח אתנה, מרבה הגבלות. ע"פ **אור החיים** (א) **(שבת קנב,ב)** שקודם שיסתם הגולל נפש אדם רואה ויודעת כל מה שלפניה עוד מכאן שמשכיבין המת על גבו **(ב"ב עד,א)**:

(ב) ע"פ **תו"ש [ל]** ללמד שאין נוהגין אבלות אלא משיסתם הגולל **(מדרש)**: **רמב"ם אבל פ"א,ה"א הלכה ב** מאימתי יתחייב אדם באבל משיסתם הגולל,

(ג) **בעל הטורים (בר' ח"ש כג,ג) וַיִּקְּם אֶבְרָהָם מַעַל פְּנֵי מְתוֹ וַיְדַבֵּר אֶל-בְּנֵי-חַת**. לפי שאסור לספר לפני המת **[בבלי ברכות ג,ב]** **תו"ש [ל]** ... ונראה דחסר בדברי הטור "אלא בצרכי המת" (ט: היינו משמע) שאסור לספר לפני המת אלא בצרכי המת.

(ד) **[בבלי ברכות יח,א]**... התם תוך ארבע [אמות] הוא דאסור, חוץ לארבע אמות חייב, דאמר מר: מת תופס ארבע אמות לקריאת שמע, ונתמך במדרש **(שכל טוב)** בהסבר הכתוב **(בר' ויגש מז,ט) לְמַעַן נִמְוֹת לְעֵינֶיךָ** – רביע ששם גבול המחזה (ענין של ארבע אמות המהוות רשות לעצמן)

**מַעַל** – טפחא (א) כפותחת טפח להתאפיין מהכתוב אחריה היינו תכונות ההגבלה; (ב) טפחא ללא מרכא לפני בתפקיד התפשטות התכונה לכתוב לפניו, היינו מעבירה הגבלה אל **וַיִּקְּם אֶבְרָהָם**. למדנו על גזרה שווה מ-"ובקומך" אל "ויקם" שמדובר בקריאת שמע. ומבואר כי אברהם אבינו כאונן היה פטור מכל המצוות של התורה ובהן קריאת שמע ותפילה. ויש לעיין איך הגזרה שווה באה ללמד שאברהם אבינו

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות; אתנח, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף- בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק I – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה; קדמא – סדר קדימות; אולא = גריש = גריש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מי"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור. מחיצה. עקירה. שגגה = שכחה: פזר – דרוש מהפסוק רעיו לנושאים אחרים בתושבע"פ.

היה פטור מקריאת שמע ולא מחוייב כפי הפשטות של גזרה שווה. ויש לומר כי טעם טפחא בתפקיד התפשטות התכונה הכתובה אחריה לכתוב לפניו, מעבירה את ההגבלה מטעם האתנח אל **יְיָ אֱלֹהֵינוּ** ומשנה את הפשט של קריאת שמע, למניעת קריאת שמע ע"י האונן המטפל בקבורת מתו. ולסים בטוב **(דב' ואת' ד, ד)** **וְאִתְּמַלְּטֵי הַדְּבָרִים בְּה' אֱלֹהֵינוּ תִּימֵי פְלִגְמֵי הַיָּוִם:**

ב' ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוות האמנותי – ההללים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מוציא מפשט; מרכא = מרבי; דורא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום: דורא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ו"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט, תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שחכה: תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שחכה: פור – דרוש מהפסוק רעיו נושאים/אחרים בתושב"ע פ.

1.7 בראשית חיי שרה כג,א: (התשע"ז, נערך עם "נחלת יעקב")

בראשית חיי שרה כג,ד: גר-ותושב אנכי עמכם

הנו לי אחרת-קבר עמכם ואקברה מתי מלפני:

גר-ותושב – מקף כרב-משמע של מלת "גר" וכרב-משמע מלת "תושב". גר-ותושב – מקף כמקף ומצרף דברים אחדים לדבר אחד.

גר – (א) [רש"י] (בר' ח"ש כג,ד), 'גר מארץ אחרת ונתיישבתי עמכם'. (ב) [פסיקתא זוטרותא (לקח טוב)] (בר' ויגש מז,ד) ויאמרו אל-פרעה

לגור פאָרץ פּאַנז לא ירדנו פה להשתקע אלא לגור בארץ באנו, היינו מגורים זמניים. (ג) [ר' חיים פלטיאל] (בר' ח"ש כג,ד) גר-ותושב

אנכי עמכם. פי' אני גר לה' (טט: כאילו כתוב גר ל"אנכי ה' אלקיך")

ותושב – (א) (א) [רש"י] (בר' ח"ש כג,ד), 'גר מארץ אחרת ונתיישבתי עמכם' היינו מגורים קבועים. (ב) (שמ' בא יב,מה) תושב וישקר

לא-יאכל-בן: [רש"י] תושב – זה גר תושב (טט: בן נח השומר שבע מצוות בני נח ואוכל נבלות) [גור אריה] (י' בהר כח,מה) [תושב עוף] (טט: נכרי)

שנתיישב אצל ישראל. (א) (י' אמר כג,ג) ... תושב פתח וישקר לא-יאכל קדש: [רש"י] תושב פתח וישקר – תושבו של כהן ... זה (טט: עבד

עברי) נרצע שהוא קנוי לו עד היובל: (ד) תושב משרש ישב במשמע של מלך ומושל. הצעה זאת נתמכת בפסוקים הבאים:

(במ' חקת כא,א) וישמע הפנעני מלך-ערל ישב הַגָּב (במ' חקת כא,ד) (דב' ג,ג) ועשית לו פאָרץ עשית לסיחון מלך האמרי אשר יושב בקשבון:

(דב' ז,א) אחרי הפלח את סיחון מלך האמרי אשר יושב בקשבון ואת עוג מלך הבשן אשר יושב בעשתרת פאָדָרעי: וקצת דומה לו (דב' ז,מ)

(דב' שפ' ז,טו) מקרב אחיד תשים עליך מלך ... (דב' שפ' ז,יח) והנה קשבתו על פסא ממלכתו

(יהושע יג,בא) וכל עמי המישור וכל-ממלכות סיחון מלך האמרי אשר מלך בקשבון אשר הפה משה אתו ואת-נשיאי מדן את-אני ואת-רקם

ואת-צור ואת-חור ואת-רבע נסיכי סיחון ישבי הארץ:

ב- (יהושע יג,בא) יש מקבילה של מלת אשר מלך בקשבון לנאמר ב- (במ' חקת כא,ד) (דב' ג,ג) אשר יושב בקשבון: ועוד רמז לשרש ישב

כמושל נסיכי סיחון ישבי הארץ: (מלא א,ג) קי-שלקמה בנה מלך אחרי והוא ישב על-פסאי ומדוע מלך אדנהו: ועוד פסוקים בתנ"ך.

אברהם אבינו הוא מלך הארץ מכה נצחוננו על ארבעה המלכים, שהם כבשו את כל עשר הארצות שהובטחו לאברהם, ואה"כ ה' זיכה

לנצחם וכל הארצות הללו הם רכושו מכה הנצחון. לאחריו התכנסו כל יושבי הארצות שה' זיכה בהן (בר' לך יד,ז) אל-עמק שנה, וכנדרש

ב-[בראשית רבה (וילנא) פרשת לך לך פרשה מג סימן ה] רבי ברכיה ורבי חנינא בשם רבי שמואל בר נחמן ששם השוה כל עובדי כוכבים

וקצצו ארזים ועשו בימה גדולה והושיבו אותה בתוכו למעלה והיו מקלסין לפניו ואומרים (בר' ח"ש כג,ג) שמעננו אדני נשיא אל-הים

אָתָה פּתוּכְנוּ (מקרא בפרשתנו על מה שארע 25 + 37 = 62 שנה לפני-כן, בשנת 2025 לבריאה, כאשר אברהם אבינו היה בן 75 שנה

ולדעת [זקנים מבעלי התוספות] (בר' לך יב,י) חמש שנים לפני-כן), אמרו לו מלך את עלינו, נשיא את עלינו, אלוה את עלינו, אמר להם אל

יחסר העולם מלכו ואל יחסר אלוהו.

יתירה מכן, אברהם אבינו הטביע מטבע כפי שלומדים מ-[בראשית רבה (וילנא) פרשת לך לך פרשה לט,יא] (בר' לך יב,ג) ואַעֲשֶׂה לְגוֹי גְדוֹל יצא

לו מוניטין (טט: מטבע שלו), ומהו מוניטין שלו זקן וזקנה מיכן בחור ובתולה מיכן, וכתב [ברית שלום בראשית וישלח] ע"פ [בבלי בבא

קמא זב,ב] אברהם אבינו הטביע מטבעות (ויש מחלוקת האם עם שמו או פרצוף פנים ומתוצים התוספות ש"ע"ז זה חקקו פרצוף על

מטבעותיו) שהשתמשו בהם גם בשעה שיעקב אבינו חזר לארץ (וזה לפחות כמאה שנה אח"כ) ויעקב שינה מטבעות עם פרצוף לשאת צורת

"פני העיר" שכם. מכאן לומדים שאברהם אבינו היה השלטון בארץ כי רק שלטון רשאי להטביע מטבעות.

גר-ותושב שנת 1996 לבריאת העולם הייתה שנת הפלגה. חברון נוסדה כמו סדום, לכל המוקדם, ב-1996 שנת הפלגה, ע"פ [רש"י] (במ'

שלח יג,כב) וְחָבְרוֹן שָׁבַע שָׁנִים בְּנִגְוָה לְפָנַי צִעַן מִצְרַיִם: וע"פ [זקנים מבעלי התוספות] (בר' לך יב,ד) ואַבְרָם בָּרַךְ חֲמֵשׁ שָׁנִים וְשִׁבְעִים שָׁנָה

בְּצֵאתוֹ מִמִּצְרָיִם: אברהם אבינו היה בארץ-ישראל בגיל 70 שנה. יצא ממנה וחזר בגיל 75 והתיישב בחברון והיה תושב המקום 27 שנים פחות

מראשוני יושבי חברון, וקצת קשה לומר שלא היה תושב. אלא שלא ישב שם 26 שנה מ-שנהפכה סדום מפני בוששה של לוט כפ' [רש"י]

(בר' וירא כא,ד) וַיֵּגֶר אַבְרָהָם פְּאָרֶץ פְּלִשְׁתִּים יָמִים רַבִּים: פ' לכן יש להסביר שמפני שלא ישב ברציפות בחברון הוא בבחינת גר-ותושב שני

ענינים המצורפים ביחד והמתארים את היסטורית שייכותו למקום. לעומת יושבי המקום האחרים שחלקם קבועים ולהם אחוזות קבר

משפחתיות וחלקם גרים שלהם בית קברות משותף לגרים.

עכשיו נציע משמעות נוספת לצירוף גר-ותושב (א) ע"פ לעיל "גר" (ג) [ר' חיים פלטיאל] (בר' ח"ש כג,ד) גר-ותושב אנכי עמכם. פי'

אני גר לה' (טט: כאילו כתוב גר ל"אנכי ה' אלקיך") (ב) ע"פ "תושב" לעיל (ד) תושב משרש ישב במשמע של מלך ומושל. גר הנבדל

באמונתו בה' מיושבי המקום שהם עדיין עובדי עבודה זרה. ומלך חסד, טבע מטבעות למסחר הוגן, שלא אכף שלטון מחלט (א) מפני היותו

עניו ואיש חסד עובד ה' (ב) מפני גזרת ברית בין הבתרים שה' גזר ולכן לא הגיע עדיין זמן לשלטון, והוא כעין גר במשמע זמני.

(בר' לך טו,יט) (יג) וַיֵּאמֶר אַבְרָם בְּדַע תֵּלַע פִּי-גֵרָו יִהְיֶה יָרֵעָה פְּאָרֶץ לֹא לָקֵם וְנִעְבְּדוּם וְעַנּוּ אֶתְּם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה:

(טז) וְגֵר רַבִּיעַ יִשְׁכּוּב הַגָּה פִּי לֹא-יִשְׁלַם עֲזוֹ הָאֱמֹרִי עֲדֵהָהָ:

מפני שתי הסיבות, הוא קונה אחוזה ואינו נוטלה כמלך או מקבל במתנה, מבקש רשות המושל – השופט בחברון, לעשותה בית קברות

נפרד למשפחתו שהם גרים לה' "אנכי ה' אלהיך" להבדל מעובדי עבודה זרה. זה מנחה את ההסברים הבאים.

אפשר כי חבנית הטעמים בסיום (בר' לך יד,ז) עִמָּךְ הַמֶּלֶךְ – מרכא סלוק, מלמדת על רבוי הגבלות שהטיל אברהם אבינו על עצמו

שלא שלט בארץ כמלך מחלט. אלא כמלך הארץ הנוהג בעונה עם יושבי הארץ כמובא למשל במקורות הבאים (א) [תנ"ש לד] (בר' ח"ש

כג,כ) גר-ותושב כל מי שיש בידו שלשה דברים הלל עין טובה ורוח נמוכה ונפש שפלה מתלמידיו של אברהם אבינו, ורוח נמוכה

מנין שנאמר (בר' ח"ש כג,ד) גר-ותושב אנכי עמכם [אבות דרנ"פ מ"ד]. (ב) [תנ"ש לו, מדרש הגדול] (בר' ח"ש כג,ד) גר-ותושב

אנכי עמכם ... וראה ענותנותו של אברהם אבינו שהבטיחו הקב"ה לתת לו ולזרעו את הארץ עד עולם, ועכשו לא מצא מקום

קבורה אלא בדמים ולא הרהר אחר מדותיו של הקב"ה ולא קרא תגר, ולא עוד אלא שלא דיבר עם יושבי הארץ, אלא בעונה

שנאמר גר-ותושב, אמר לו הקב"ה אתה השפלת עצמך חייך שאני משימך אדון ונשיא עליהם.

מהיות אברהם אבינו מלך, וע"פ [שכל טוב (בובר) (בר' ויגש מה,טז)] יעקב בא מאברהם הנשיא ולכן יוסף בן גדולים, לכן תובן כפשוטה

[משנה שבת פ"דמ"א] החושש בשינוי לא יגמע בהן את החומץ אבל מטבל הוא כדרכו ואם נתרפא נתרפא החושש במתניו לא יסוך יין וחומץ אבל סך הוא את

השמן ולא שמן ורד בני מלכים סכין שמן ורד על מכותיהן שכן דרכם לסוך בחול רבי שמעון אומר כל ישראל בני מלכים הם: [פיהמ"ש

לרמב"ם שבת יד,ד] והלכה כר' שמעון, ובתנאי שיהא אותו שמן מצוי ורבים משתמשין בו.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות; אתנח, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף- בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה; (קדמא – סדר קדימות; אולא = גריש = גרישי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מי"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכחה; פזר – דרוש מהפסוק רעיוו לנושאים/אחרים בתושבע"פ.



ב"ה טוב טעם ודעת ולדעת ולדעת (ל) כי במצבות האמנותי – ההלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – תשפ"ג: תמצית ההשערות: אתגה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מוציא מפשט – מרצא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרצא טפחא – קבי ששעויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרצא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרצא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סודר שבחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ו"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שחכה: תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שחכה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

**בראשית חיי שרה כגד: גר-ותושב אנכי עמכם תנו לי אחות-קבר עמכם ואקברה מתי מלפני:**

**רש"י (ד) ... ומדרש אגדה** אם תרצו הריני גר ואם לאו אהיה תושב **(ותיש לה) מארי ביתא** (בעל הבית) **(ב"ר נ"ח)** ואטלנה מן הדין שאמר לי הקב"ה **(בר' לז יב)** לנרעה אמן אתה-הארץ הנאת **(גם ב'ר' ח"ש כד)** לנרעה אמן אתה-הארץ הנאת. ראה שימוש ב-**(כג)** **(רמב"ן)** **(בר' ח"ש כג)** ... ומפני שאמר תנו, חשבו שבקש אותה מהם במתנה, וענו אותו אינך נחשב בעינינו כ-**גר-ותושב**, אבל אתה מלך, המליכך האלהים עלינו ואנחנו ואדמתנו עבדים לך, תקח כל בית הקברות שתחפוץ בו וקבור מתך שם, ויהיה לך לאחות קבר לעולם, כי איש ממנו לא ימנעהו ממך:

**(בר' ח"ש כג)** **גר-ותושב אנכי עמכם גר-ותושב אנכי** – מרצא טפחא כיתור לרבות, רבוי זכויות: מהבטחת ה', מכח היותו בעל הבית של הארץ מנצחוננו על ארבעה המלכים, מכח שכל יושבי הארץ המליכוהו למלך עליהם.

**(בר' ח"ש כג)** **עמכם** – אתנח, מגביל מקום הקבורה המבוקש כפי **(ר' חיים פלטיאל)** **(בר' ח"ש כג)** **גר-ותושב אנכי עמכם**. פי' אני גר לה' (ט: כאילו כתוב גר ל"אנכי ה' אלקיך" ולכן) ואין נכון לקבור מתי עם שלכם, גם אינו שיה לקבור זה המת בשדה אחר באקראי בעלמא לפי שעה כי תושב אנכי עמכם ורוצה אני להתיישב כאן ולקבור שאר מתיים.

**(טור יורה דעה הלכות אבילות סימן שסב)** אין קוברין רשע אצל צדיק אפי' רשע חמור אצל רשע קל אין קוברין יד) וכן אין קוברין צדיק וכ"ש בינוני אצל חסיד מופלג(א):

**(חשוקי חמד מגילה דף ט עמוד ב)** וכתב בשו"ת חתם סופר (יו"ד סימן שמא) דהא דאין קוברים רשע אצל צדיק איסורא דאורייתא, מהלכה למשה מסיני הוא, כפירש"י בסנהדרין (דף מו ע"א ד"ה שתי). ... מ"מ אם אסור לקבור צדיק אצל רשע, כ"ש שאסור לקבור גוי אצל איש יהודי, וכבר דבר זה מרומז בנ"ך (רות א יז) שאמרה רות לנעמי, ושם אקבר, ודרשינן ביבמות (דף מז ע"ב) שאמרה לה נעמי שיש לנו ב' בתי קברות, ואפילו רשע אצל צדיק אין קוברין.

**(בר' ח"ש כג)** **תנו לי אחות-קבר עמכם** – קדמא מהפך פשטא זקא-קטן, קדמא מלמד על דברים שקודמים לחלק הבא של הפסוק, זקא-קטן מלמד על שני דברים שקודמים לענין **אחות-קבר**, מהפך פשטא מלמד שלפחות אחד מן הדברים יוצא מפשט הכתוב.

**תנו** – קדמא שני דברים שקודמים לענין **אחות-קבר**, (א) קנין של נחלה בלי לומר שלצורך **אחות-קבר** (ב) בקשה ליעד הנחלה ל-**אחות-קבר** ברשות גדולי העיר, יושבי העיר, ה-**(חזקוני)** **(בר' ח"ש כג)** השתמש ב-**(בר' ח"ש כג)** **מאת בני-חתי**: להסביר שלקח חתימת העיר וקיום המקנה מן השדה שלא יאמרו אין עפרון רשאי להרבות אצלנו מקום טומאה. אצל הגויים אין טומאה וטהרה. מזה יש ללמוד על ישראל שצריכים רשות השלטון להקמת בית קברות.

**(הדר זקנים)** **(בר' ח"ש כג)** **תנו לי אחות-קבר עמכם**. נראה דצריך אדם ליקח רשות מכל גדולי העיר לעשות בית הקברות ולפי' שאל רשות מהם. ומתוך כך ניחא הא דאמר לקמן **(בר' ח"ש כג)** **נגקסו שנה עפרון** וכתב **(בר' ח"ש כג)** **ולקסו השנה והמקרה אש-ר-כו' וכו' (בר' ח"ש כג)** **ולקסו** אחר **(בר' ח"ש כג)** **נגקסו** לומר לך שקנה שדה מבעליו ואח"כ קנה המקום לעשות אחוזת קבר מן המושל שלא יכול לעשות בית הקברות בלא רצונו והיינו קימה שנייה: וכן מפרש **(תוספות הרא"ש)** כמובא ב-**(אוצר החכמה)** **[כבודה של תורה - א בארי ישראל הלוי]** על הקרא זה.

כפי **(רשב"ם)** **(בר' ח"ש כג)** **תנו לי אחות-קבר עמכם** – הניחו לי לקנות קרקע כאן ותתצו אתם יושבי העיר להניח לי לקבור בה מתי משפחתי, כי אחוזת קבר אין יכול להיות אלא ברצון כל בני העיר.

**[אוצר החכמה] [כבודה של תורה - א בארי ישראל הלוי] [תוספות הרא"ש] [בר' ח"ש כג] תנו לי אחות-קבר עמכם.**

ממקורות שונים, וביניהם **[תפארת ישראל]** בספר **[כבודה של תורה - א בארי ישראל הלוי]**, אברהם אבינו קנה השדה והמערה להיות בעל דירה-אחווה בעיר, והקנין בדיעת כולם כדי למנוע טענת בר-מצרא, ולא קבל במתנה שאז אין טענת בר-מצרא מפני שזה היה ביום אידיהם, ואסור ליקח מתנה ביום אידיהם. אותו יום מינו את עפרון להיות שופט עליהם והוא במכירת שדהו אישר את שנוי היעוד לאחוזת קבר לא רק לשרה אמנו אלא לכל משפחת אברהם.

**אחות-קבר** – מקף כרב-מצב ע"פ **(ר' חיים פלטיאל)** (א) מקום קבורה למת אחד (ב) מקום קבורה לכל המתים של משפחת אברהם. וכוננת התורה כאן למצב (ב).

ע"פ המקורות השונים, היות והשדה והמערה של עפרון לא היו עדיין בית קברות צריך רשות גדולי העיר לעשות המקום בית קברות, ואם נראה זאת כהלכה לעם ישראל, הסבה כדי למעט בטומאת ארץ-ישראל. וכמסקנה בלימוד הפוך, נניח שמדובר ביהודים אם השדה והמערה של עפרון כבר היו בית קברות אז הוא לא היה רשאי למכור אחוזת קבר משפחתו. ואם מכר ללא הסכמת כל המשפחה רשאים להכריח את הלוקח להחזיר מקום אחוזת הקבר והם יחזירו דמי הקבר.

**(טור יורה דעה הלכות אבילות סימן שסו)** המוכר קברו ודרך קברו מקום מעמדו ומקום הספדו<sup>8</sup> באין בני משפחתו וקוברין אותו בעל כרחו של לוקח ומחזירין לו דמיו ... **[בית יוסף יורה דעה סימן שסו]** המוכר קברו ודרך קברו וכו'. ברייתא בפרק המוכר פירות (ב"ב ק: ) וסוף פרק יש בכור (בכורות נב: ) ומפרש התם דטעמא משום פגם משפחה.

**(חשוקי חמד כתובות פדא, ...)** וכתב הגליוני הש"ס דלשון בית הקברות משמעותו בית קברות של המשפחה, והיינו שירש בית קברות מאבותיו ומכרה. ואם כן יש לעיין מדוע אין המכירה בטילה מדינא, מטעמא דכל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני, דהא אסור למכור בית הקברות שירש מאבותיו, מלאו ד' **(דברים שפטים יט, ד)** **לא תסיג גבול רעה אשך גבולו ראשונים בגבולותך**, כמבואר ברש"י (נדה דף נו ע"א ד"ה לא תסיג) בשם הספרי, ובאתי רק להעיר, עכ"ל. ... ויש להעיר דיש מרבתינו הסוברים שהוא רק איסור דרבנן, וקרא אסמכתא בעלמא,

**(ספרי דברים פ'שט פסקא פחא) ...** מנין למוכר קבר אבותיו שעובר בלא תעשה תלמוד לומר **(ד' שפ' יט, ד)** **לא תסיג גבול רעה**, יכול אפילו לא נקבר בו אדם מעולם תלמוד לומר **(ד' שפ' יט, ד)** **בגבולותך אשך תגבול בארץ** הא אם קבר בו אפילו נפל אחד ברשות עובר בלא תעשה. **(רמב"ם אבל פ"ד, ה"ח)** הבונה קבר למת לא נאסר עד שיכנס בו המת, ואפילו הטיל בו נפל נאסר בהנאה. **(שם, ה"כ)** הבונה קבר לאביו והלך וקברו בקבר אחר, הרי זה לא יקבר בו מת אחר עולמית, והקבר הזה אסור בהנאה מפני כבוד אביו.

**(חשוקי חמד כתובות פדא, ...)** אבל אם אדם קונה בית קברות משפחתי על דעת שלא לקפח את הנפטרים הטמונים במקום, ויקבור שם רק את בני המשפחה הראשונה כדת וכדין, אינו בכלל הלאו דלא תסיג, ואף על פי שקנה את בית הקברות כדי לגבות תשלום עבור כניסה לבית הקברות, או שידרוש תשלום עבור נטילת עפר בין הקברים (כמבואר במסכת סנהדרין דף מז ע"ב), והמקום לא נאסר בהנאה, ובאופן שכזה המכירה חלה. או שקונה בית קברות כדי ליטול תשלום עבור גניזת ספרי תורה וספרי קודש שבלו וכדומה, בזה המכירה יכולה להיות קיימת, כי לא מקפח את הקבורים כבר ואת בני המשפחה שיבואו אחריהם. ויתכן שגם יהיה רשאי להכניס את הנפטרים לפי סדר שהוא יקבע. [ומטין משמיה דהגרי"ח

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות; אתנח, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף- בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק I – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה; (קדמא – סדר קדימות; אולא = גריש = גרישי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצנת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מי"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עקירה. שגגה = שכחה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עקירה. שגגה = שכחה: פזר – דרוש מהפסוק רעיו לנשאים/אחרים בתושבע"פ.

זוננפלד זצ"ל שלעתיד לבוא יקומו לתחיה גם הספרי תורה שנגנזו באדמה].

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות: א. תנח"ך** = סוף פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא – מאריך, רבוי; דרגא – מדרג; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום: **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4 ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישייה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשיש; **יצא** מהענין; **קדמא ואלא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = תראא – דרוש בפסוק שעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שחכה: **תלישא-גדולה** = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שחכה: **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושב"ע פ.

**1.8 בראשית חיי שרה כג,א: (התשע"ח, בהשתתפות "נחלת יעקב")**

**בראשית חיי שרה כג,ה: ויעני בני-חת את-אברהם לאמר לו:**

**(בר' ח"ש כג,ה) בני-חת** – מקף- כרב-מצב אפשרי של מענה בני-חת (א) עזות (ב) כנדרש ב-**[שכל טוב (בובר)] (בר' ח"ש כג,ה) ויעני בני-חת את-אברהם לאמר לו: בלשון ענוה:**

**(בר' ח"ש כג,ה) את-אברהם** – מקף- כרב-מצב אפשרי של יחס בני-חת לאברהם (א) זלוזל (ב) כנדרש ב-**[זוהר - מדרש הנעלם כרך א (בראשית) ח"ש (המתחיל בדף קכא ע"א)]** א"ר ראה מה כתיב **(בר' ח"ש כג,ה) ויעני בני-חת את-אברהם** וגו' כמו כן בדרך כבוד בדרך פיוס הדא הוא דכתיב **(בר' ח"ש כג,ה) שמענו** | **אדני נשיא אלהים אתה בתוכנו**

בזוהר זה נדרש שבני חת אלו גופות הצדיקים שוכני עפר ונשמותיהם שבגן-עדן, ואברהם או שרה שאינה מוזכרת כנראה מרמז על צדיק שהלך לבית עולמו וגופו עומד להיקבר בארץ ונשמתו עומדת להיכנס לגן-עדן. מקפי הכתוב **בני-חת את-אברהם** ירמזו על רב-מצב של הצדיקים אחרי מותם. גוף בארץ, נשמה בגן-עדן

ע"פ **[צרוור המור] (בר' ח"ש כג,ה) ויעני בני-חת את-אברהם בני-חת** – מקף- כרב-מצב (א) כלל עם בני-חת (ב) גדולי בני-חת וכאן זה מצב (ב). מקף- כרב-מצב אברהם (א) מענה שלא לפי מעלתו (ב) מענה לפי מעלתו וכאן זה מצב (ב) כהמשך פירושו **לאמר לו** - מרכא סלוק, רבוי הגבלות, להורות שרצו להשיב לו כפי דבריו מלה במלה. וכן תשובה ראויה והוגנת לו לפי מעלתו.

**ויעני בני-חת את-אברהם** – דרגא תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים שעל כל אחד חל אותו ענין, כאן כולם מצטרפים לדבר אחד המרומז ב-**לאמר לו** - מרכא סלוק, רבוי והגבלה, כפי **[אור החיים] (בר' ח"ש כג,ה) ויעני וגו' לאמר לו**. פ"י לצד כי לא רבים ידברו לזה אמר **לאמר לו** כי אחד יאמר אליו בעד כולם: עוד נתכוון לומר שלא הסכימו ביניהם על הדבר האמור בתשובתם אלא (טט): על תנאי) **לאמר לו** וכמו שגילה סופם על תחילתם (טט: שיקנה) בכסף מלא:

ועוד להוסיף **לאמר** – נוטריקון לאו אמור, כאילו כתוב "לאו אמור לו" **[אור החיים] (בר' ח"ש כג,ה) וידבר וגו' אמיגש את-נפשכם וגו'**. יתבאר על דרך אומרים ז"ל **[בבלי בבא בתרא לו,א]** וז"ל הני בי ריש גלותא לא מחזקי בן (ע"פ רשב"ם: כעין חמסן המחחים הבעלים בכח על שטר מכירה) וכי, ואמרו הטעם כי לצד שהם תקיפים הגם שהחזיקו בארץ לא תועיל להם החזקה בקרקע (טט: שלקחו בכח מבעליה) ו(ואח"כ, בעת המתאימה) מוציאיך אותה מידם:

פ"י **[אור החיים דרך א]** כי הוא גדול עד מאוד ותקיף יעשה חפצו ורצונו כי אין מוחה בידו לצד היכולת (טט: כמו הריש גלואת ואנשו שבבבל), וכפי זה אין לו דין חזקה בקבר ולכשתשיג ידם יפנו המת מקברו, וזה יגיד כי אינם חפצים (טט: היינו לאו אמור לו) שיקבור מתו מלפניו זולת אם יעשה בזרוע והרי הוא מותרה ועומד. (טט: בכח בזרוע אתה יכול לכפות חזקה, אבל איננו מסכימים לכך, וכאשר יגברו עליו יבטלו את החזקה ויפנו הקבר).

ונסביר ע"פ תבנית הטעמים **לאמר** – מרכא, רבוי **לו** - סלוק, הגבלה. בסה"כ רבוי הגבלות, בני חת הרבים הסכימו שאחד יאמר לו בשם כולם, שהם מגבילים את אברהם לזכיה במקום קבורה בקניה בכסף מלא בלבד, ולא בחזקה בכח הזרוע. שאז לכשתשיג ידם יפנו המת מקברו.

**בראשית חיי שרה כג,ו: שמענו | אדני נשיא אלהים אתה בתוכנו במבחר קברינו קבר את-מתך**

**איש מנפנו את-קברו לא-יכלה מנה מקבר מתך:**

הרחבה לנושא שנידון בעבר. **שמענו** | – פסק (א) מסיבת הפרדה בין אותיות אהו"י בסוף מלת **שמענו** ותחילת מלת **אדני**;

פסק (ב) קריאה עם פסק וקריאה ללא פסק.

המשך להסבר לקריאה עם פסק, **אדני** – רביע, בתפקיד ארבע מרמז כפי **[באר מים חיים] (בר' ע"ג י"ג)** כי בגלל נצחונו על ארבעה המלכים התכנסו מלכי ומושלי הארץ **אל-עמק שוה הוא עמק המלך להמליך את אברהם עליהם ל-נשיא אלהים** ולמלך כמאמר חז"ל **[בראשית רבה מ"ג, ה]** בהשוואת כולם בעמק שוה.

**(בר' ח"ש כג,ו) נשיא אלהים אתה בתוכנו** - קדמא מהפך פשטא זקף-קטן, תבנית שבין תפקידיה כעין המידות הבאות של ר' אלעזר בן ריה"ג (כב) מדבר שחבירו מוכיח עליו, (כג) מדבר שהוא מוכיח על חברו, כתוב המלמד על חברו שלפניו **(בר' ח"ש כג,ו) שמענו** | **אדני** או הכתוב שלפניו מלמד עליו,

את שני ההסברים נמשיך לפי תבנית טעמי הכתוב **אלהים אתה בתוכנו** - מהפך פשטא זקף-קטן, מהפך פשטא מלמד שלפחות למוד אחד יוצא מפשטו של הכתוב. (א) בני חת מכירים במיוחדותו של אברהם אבינו ושהוא הציל את הארץ מארבעת המלכים ולמעשה שייכת לו ומקבלים את נשיאותו. (ב) אבל היות וא"א לא אכף שלטונו עליהם כמלך (בגלל הנאמר לו בברית בין הבתרים) אז יושבי הארץ ממשיכים לנהוג בשלטונם.

בין אם הם יודעים ובין אם הם לא יודעים, הארץ שייכת לו גם מכח הבטחה א-לקית פעמים אחדות והוא מבקש בנועם אבל אם לא יענו יכריחם, כפי **רש"י (ד) ... ומדרש אגדה** אם תרצו הריני גר ואם לאו אהיה תושב ואטלנה מן הדין שאמר לי הקב"ה **(בר' ע"ג י"ג) לנרצף אמן את-הארץ הגאת** (גם **(בר' ח"ש כ"ז) לנרצף אמן את-הארץ הגאת**)

**בראשית חיי שרה כג,ז: ויגם אברהם וישתחו לעם-הארץ לבני-חת:**

**[שכל טוב (בובר)] (בר' ח"ש כג,ז) ויגם אברהם**. שהיה יושב ביניהם וקם: **וישתחו לעם-הארץ**. הם **בני-חת**, לימד על שמודין על בשורה טובה:

**[בעל הטורים] (בר' ויחי מז,לא) וישתחו** (יעקב אבינו) (טט: גי' 730). בגימטריא מודים על בשורה טובה (ב"ר ס' 1) (טט: גי' 735, בלי ה"א אחרונה גי' שוות):

**[רד"ק] (בר' ח"ש כג,ז) ויגם וישתחו** - קם על רגליו וכפף להם ראש דרך הודאה ושבח על הדבר הטוב שענו לו, והודיעם מה היה דעתו לבקש מהם: הפסוקים הבאים מלמדים על הודאה על דבר טוב בקידה והתחוויה **(בר' ח"ש כ"ו)** ויגד האיש וישתחו לה': **(בר' ח"ש כ"ג)** ויגד פאצור שמע עבד אברהם את-דבריהם וישתחו ארצה לה': **(בר' ויחי מז,לא)** ויאמר השבעה לי וישבע לו וישתחו ישראל אל-על-ראש המטה: פ **[ספורנו] (בר' ח"ש כג,ז) וישתחו לעם-הארץ לבני-חת**. השתחוו לאותם ראשי העם הנועדים מפני שהם היו במקום כל הצבור: לפי הביאור על הספורנו **עם-הארץ** הם המכובדים שבבני-חת, וב-**(כג,יב)** מבאר שבשביל כבודם עפרון הסכים למכירת המערה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טורף ל) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"ג, תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביר – מונח – רבוי; מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תבר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תבר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סדור שנהלך, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישי: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתשובה"פ.

אבל ב- [תורה שלמה (סו)] בשם המדרש הגדול] והוא (א"א) ע"ה היה משפיל עצמו במידת הענוה והצניעות עמהם ואפילו לפני הפחותים שבהם, שנאמר (בר' ח"ש כג,יג) וַיִּשְׁתַּחֲוּ אַבְרָהָם לְפָנָיו עִם הָאָרֶץ: [פנים יפות] (בר' ל"ד י"ט) קָרוֹךְ אֲבָרָם לְאֵל עֵלְיוֹן וגו'. יש לומר שרמז לו בזה ברכת כהנים (בנוסח של שם בן נח שהיה עד אז כהן), כמו שמצינו במדרש [ילק"ש לך ע"ד] שהוציא לו לחם ויין לרמז על מנחות ונסכים, ולכך הקדים ברכתו של אברהם שהוא ברכה מן התורה (הכוונה לברכת כהנים), לברכתו של הש"י שהוא ברכת הודאה שאינו אלא מדרבנן.

**ילקוט יוסף פסוקי דזמרה וקריאת שמע סימן מו - מהלכות ברכות השחר**

יג. ברכת אלהי נשמה אינה פותחת בברוך מפני שהיא ברכת ההודאה, וברכות ההודאות אינן פותחות בברוך. ומכל מקום טוב ונכון להסמיך ברכת אלהי נשמה לאשר יצר, או לברכה הפותחת בברוך. אך אין למחות במי שעושה כדעת מרן השלחן ערוך ואינו מסמיך אשר יצר לברכה זו.<sup>(3)</sup>

**ילקוט יוסף פסוקי דזמרה וקריאת שמע הערות סימן מו - מהלכות ברכות השחר יג** להסמיך אלהי נשמה לאשר יצר דין זה כבר נתבאר לעיל סוף סימן ו'. שוב ראיתי בהליכות עולם ח"א (עמו"נ) שכתב בזה בזה"ל: כתב בבן איש חי (פרשת וישב אות יסמוך ברכת אלהי נשמה לאשר יצר, כמ"ש בשער הכוונות. ע"כ. והנה התוס' ברכות (מו א) ד"ה כל הברכות, כתבו, אלהי נשמה למה אינה פותחת בברוך, והרי אינה סמוכה לאשר יצר, כגון שלא הוצרך לנקביו, וצריך לומר שהואיל ואינה אלא הודאה בעלמא מש"ה אינה פותחת בברוך. וכן כתבו התוס' בפסחים (קד ב) ד"ה כל הברכות. וכן כתבו הטור ומרן הש"ע (סימן ו סיפ"ג ו) ז"ל: ברכת אלהי נשמה אינה פותחת בברוך מפני שהיא ברכת הודאה, וברכות ההודאות אינן פותחות בברוך כמו שמצינו בברכת הגשמים ע"כ. יעויין בלשון [ש"ע או"ח הלכות ברכת הפירות סי' רכא] ומה מברך, אם אין לו שדה אומר: מודים אנחנו לך ה' אלהינו על כל טפה וטפה שהורדת לנו ואלו פיננו מלא שירה כים וכו' עד הן הם יודו ויברכו את שמך מלכנו, וחותם: בא"י אל (ג) רוב ההודאות; (ב) ואם יש לו שדה (ד) בשותפות עם אחר, מברך הטוב והמטיב; (ה) ואם אין לו שותף בשדה, \* (ו) א מברך שהחיינו. הגה: (ז) י"א ב' בהשומע שירדו גשמים מברך הטוב והמטיב (רשב"א). וצריך לפרש את הכלל שברכות הודאות אינן פותחות בברוך, היינו ברכה ארוכה, שהרי ברכת הטוב והמטיב ושהחיינו פותחות בברוך.

והרב ר' דוד אבודרהם (בדף יד ע"א) כתב, אלהי נשמה אינה פותחת בברוך, שאינה סמוכה לברכת אשר יצר, דהא אמרינן בגמרא (ברכות ס ב) כי מיתער (מתעורר משנתו) לימא הכי אלהי נשמה וכו', ומיהו פ"ה הרב"ד שהיא סמוכה לברכת המפיל חבלי שינה על עיני, ואין השינה הפסק מפני שאינה מעשה וכו', והנכון כמו שפ"ר ר"ת שאינה פותחת בברוך מפני שהיא ברכת הודאה, וכן ברכת הגשמים אינה פותחת בברוך (כשאין לו שדה) מפני שהיא ברכת הודאה. ע"כ.

**וַיִּקַּם אַבְרָהָם וַיִּשְׁתַּחֲוּ לְעַם הָאָרֶץ** – דרגא תבר מרכא טפחא, הלכה (א) כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא שכאן הוא הודאה לה', ושעל כל אחד חלה אותה הלכה, כאן לימד על שמודין לה' בברכה על (כל) בשורה טובה: **אַבְרָהָם וַיִּשְׁתַּחֲוּ לְעַם הָאָרֶץ** – תבר מרכא טפחא, הלכה (ב) כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא שכאן הוא הודאה לה', ושעל חלקם לא חלה הלכה (ב), אפשר כי הלכה (ב) היא מתי לא פותחים ברכת הודאה בברוך. לפיכך שתי תבניות הטעמים לעיל מלמדות על ברכות הודאה שהן מרבנן!!!

**אַבְרָהָם** – תבר עשוי למעט השתחוויה בברכת הודאה כתיקון חז"ל כנלמד ב- [ש"ע או"ח הלכות תפלה סי' קכא] (א א א') שוחין (ב) במודים (ג) א' תחלה (ד) ב וסוף.

**נחלת יעקב** במאמר המוסגר יעויין ב- [בבלי נדרים לבב] ושם מבואר שמלכי צדק פעל לא כהוגן בהקדימו ברכת אברהם לברכת הבורא ועל כן נענש וניטלה ממנו הכהונה. והנה לפי דברי הפנים יפות פעל כהוגן שהרי הקדים ברכת כהנים שהיא מן התורה לברכת ההודאה שהיא מרבנן. ויש לפרש שהתביעה על מלכי צדק שלא הזכיר שם ה' בברכתו לאברהם והיה צריך לומר "יברך אל עליון ... לאברהם, כמו ברכת כהנים "יברך ה' וישמרך".

**בראשית חיי שרה כג,ח: וַיִּדְבֶּר אֱתָם לְאִמָּר**

**אִם-יִשָּׁ אֶת-נַפְשְׁכֶם לְקַבֵּר אֶת-מִתִּי מִלְּפָנַי שְׁמִעוּנִי וּפְגַעוּלִי בְעַפְרוֹן בֶּן-צֹחַר:**

**(בר' ח"ש כג,ח) וַיִּדְבֶּר אֱתָם** – (סלוק) מרכא טפחא, כעין לימוד סמיכות משני הפסוקים הקודמים. ב- (בר' ח"ש כג,ח) הסכימו לבקשתו לאחוזת-קבר בחברון, ב- (בר' ח"ש כג,ז) הוא השתחוה לה' על הבשורה הטובה ותוך כך כבדם, ב- (בר' ח"ש כג,ח) הוא מפתח את כיבודם וע"פ [אלשיך] אם יש את נפשכם כאשר אמרתם תחלה שתוכם טוב ואינו מן השפה ולחוץ באמרכם במבחר קברינו קבר, וע"פ [ב"ר וילנא] **ח"ש נז,ח** והסבר [שכל טוב] מבקש את תיוכם אל עפרון שיתפייס לבקשתו ואם לאו שיתפללו שיצליח במשא ומתן עם עפרון ו- [מתנות כהונה] פירש התפללו לו בשבילי (היינו שיש בכוחם להתפלל להצלחתו של עפרון וידע שמצליח בזכות אלהי אברהם), שאותו יום מינו אותו ארכוסטריטיגוס (כעין ראש השרים) אמנם מה' יצא שלא יאה בר נש רב (אברהם) וזכין (קונה) מבר נש זעיר. אבל בדרך ארץ מקובל שגדול עושה עסק עם גדול. וב- [גבול בנימין, ווילאלי בנימין ח, ג, דרוש ה] רצה אברהם להראות שיאמרו לעפרון שזה כבודו שאברהם יקנה ממנו, מלך מהדיוט, **שְׁמִעוּנִי** – זקא-גדול בתפקיד שלוש, א"א התקין עצמו למלחמה – פגעוני מלשון לך ופגע בו, להראות שיש בכוחו ליטלה ממנו מהבטחת הקב"ה, לדורון – סרסוני בממון כדי שלא יערערו משום דינא דבר מצרא, תפילה – צלו לי. **(בר' ח"ש כג,ח) וַיִּדְבֶּר אֱתָם** – מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב אפשר רבוי כיבודם, רבוי השתדלות שיצליחו לבקש בקשתו. **לְאִמָּר** – אתנה, מגביל אפשר שאם עפרון יכביד כענין נוטריקון לאו אמור, הרבו תפילה שיתפייס.

**[רמב"ן] (בר' ח"ש כג,ח) אִם-יִשָּׁ אֶת-נַפְשְׁכֶם** – מונח רביעי, בתפקיד לפחות ארבע דברים – (ט: א) טעמו, אני לא אקבור מתי בקבר אחר, (ט: ב) אבל אם רצונכם שאקבור מתי פגעו לי בעפרון שיש לו מערה בקצה שדהו, ואיננה לו בית קברות אבותיו, כי לשדה היא להם: (ט: ג) וטעם מלפני – כי אם לא תעשו כן אקברנו בארון. (ט: ד) וי היה טעמו, מתי אשר הוא לפני ואני צריך למהר לקבור: (ט: ה) וטעם ופגעו לי – כי היה עפרון עשיר ונכבד, כאשר אמר ביני וביניך מה היא – ולא יהיה לו לכבוד למכור נחלת אבותיו, כענין נבות היוזעאלי (עיין מלכים א כא), על כן לא הלך אברהם אליו להרבות לו מחיר השדה, ובקש מאנשי העיר שיפגעו בעבורו דרך כבוד: **[מלבי"ם] (בר' ח"ש כג,ח) . לְקַבֵּר אֶת-מִתִּי מִלְּפָנַי** – מהפך פשטא זקא-קטן, זקא קטן כשני לימודים. מהפך פשטא מוציא לפחות לימוד אחד מפשט הכתוב. ... תקנה הזאת שלא לתת אחוזת קבר לאיש נכרי, יש לומר בה שני טעמים. אן י"ל שהיא תקנה כללית שזר לא יהיה לו אחוזה בתוכם, וכמ"ש גבי שכם והאחוזו בה, שסתם גר אינו יכול להאחז לקנות שם אחוזה, וזה מפני שהאזרחים קודמים לקנות, ובה י"ל שהיתה התקנה רק על המכר לא על המתנה, שבמכר י"ל שהאזרח קודם ובר מצרא, אבל במתנה הלא כל אחד יכול לעשות בשדהו מה שירצה, ואין שייך לומר תנהו במתנה לאזרח הארץ, שהמתנה הוא בשביל שהאיש הוא מצא חן בעיניו. [ב] י"ל שהתקנה היא רק על אחוזת קבר מפני שאין רוצים שאיש נכרי יהיה לו הכבוד הזה, שיי"ל בית קברות מיוחד למשפחתו, שזה לא ניתן רק לגדולי הארץ, ובצד זה אחוזה אחרת יוכל לקנות גם הגר, ואחוזת קבר אין לתת לו גם במתנה, ואחר שיש ספק בתקנה זאת איך היתה, יש רשות ביד מושל הארץ שהוא ממונה על



ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות; אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף- בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק I – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה; (קדמא – סדר קדימות; אולא = גריש = גרישי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מי"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור. מחיצה. עקירה. שגגה = שכחה: פזר – דרוש מהפסוק רעיוו לנושא/ים אחר/ים בתושבע"פ.

חוקי המדינה לעשות פירוש לתקנה זו כטוב בעיניו, לכן אמר שְׁמַעוּנִי וּפְתוּרֵי בְּעֶפְרוֹן בֶּן-צֹחַר, שאחר שעפרון הוא השופט יוכל להסכים שהפי' הוא כטעם הראשון, שהתקנה הוא מצד שהאזרח קודם לקנות, ובוזה הצד יכול לתת לו אחזת קבר במתנה כמו שיכול לתת לו שדה במתנה,

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** – סוף פסוק (נקראים קיסרים ותקדימים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מורכב פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מרבי; **דרכא** – מוציא; **מזרח**: **תבר** – מחלק, **ממעט**, **לא ממש**; **טרקא** = טרקה – שנוי משמעות, רבוי משמעות; **מרכא טפחא** – קב"ש ששעוה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שממעותם חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסקא** – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** חבצי פסוק – היקף השלישי; **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; **קדמא אולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ו"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שחכה: **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתשובע"פ.

**1.9 בראשית חיי שרה כג,א: (התשע"ט, בהשתתפות 'נחלת יעקב')**

**בראשית חיי שרה כד,א - ט: שבועה עם משפטי התנאים**

[א] ואברתם זקן בן ימים וְזו בְּכַף אֶת-אֲבִרְתֶּם בְּכַף: [ב] וַיֹּאמֶר אֲבִרְתֶּם אֶל-עֶבְדִּי זָקֵן בִּיתוֹ הַמְשִׁל בְּכָל-אִשֶׁר-לִי שָׁם-גַּא יְדֶךָ תַּחַת וְרַבִּי: [ג] וְאֶשְׁבִּיעֶךָ בְּה' אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְאֵלֹהֵי הָאָרֶץ אֲשֶׁר לֹא-תִקַּח אִשָּׁה לְבְנִי מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי אֲשֶׁר אֲנֹכִי יוֹשֵׁב בְּקִרְבּוֹ: [ד] כִּי אֶל-אֶרְצִי וְאֶל-מִלְחַתִּי תֵלֵךְ וְלִקַּחְתָּ אִשָּׁה לְבְנִי לְיִצְחָק: [ה] וַיֹּאמֶר אֵלָיו הֲעֶבֶד אוֹלֵי לֹא-תֵאבְדָה הָאִשָּׁה לְלֶכְתָּ אַחֲרַי אֶל-הָאָרֶץ הַזֹּאת הַיְשָׁב אִשִּׁיב אֶת-בְּנִי אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-יֵצְאָתָּ מִשָּׁם: [ו] וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲבִרְתֶּם הַשְּׂמֵר לְךָ פֶן-תֵּשִׁיב אֶת-בְּנִי

**שְׂמֵרָה:** [ז] מן אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם אֲשֶׁר לִקְחֵנוּ מִבֵּית אָבִי וַיִּצְאֵנוּ מִלְחַתִּי וְאֲשֶׁר דָּפַר-לִי וְאֲשֶׁר נִשְׁבַּע-לִי לֵאמֹר לְיִשְׂרָאֵל אֲפֹן אֶת-הָאָרֶץ הַזֹּאת הוּא יִשְׁלַח מַלְאָכָי לְפָנֶיךָ וְלִקַּחְתָּ אִשָּׁה לְבְנִי מִשָּׁם: [ח] וְאִם-לֹא תֵאבְדָה הָאִשָּׁה לְלֶכְתָּ אַחֲרַי וְנִקְיִית מִשְׁבַּעְתִּי זֹאת בְּךָ אֶת-בְּנִי לֹא תֵשִׁב שָׁמָּה: [ט] וְנִשָּׁם הָעֶבֶד אֶת-לִבּוֹ תַּחַת גֵּרָף אֲבִרְתֶּם אֲדִנְיוּ וְנִשְׁבַּע לִּי עַל-הַדָּבָר הַזֶּה:

נברר הנושאים הקשורים בנישואי יצחק עליהם השביע אברהם את העבד. דעת רש"י ודעת התוספות. בגלל הספק האם רבקה הייתה קטנה או גדולה נדרש תנאי כפול. נביא לימוד שרבקה הייתה גדולה ונדרשה רק הסכמתה. נביא לימוד שהעבד לא נישא אלא פעל לפי הוראות אברהם. **[בבלי קידושין סא,ב]** (הקדמה במשנה נדון האם צריך תנאי כפול במשפטי התנאים) **בשלמא לר' מאיר** (האומר שצריך תנאי כפול ולראיה מביא את הכתוב הבא), **היינו דכתיב: (בר' ח"ש כד,מא) אִזְ תִּנְקַח מֵאֲלֹתַי** (פוסט את העבד מהתנאי הראשון תנאי הון, וְהִיָּית נְקִי מֵאֲלֹתַי פוסט אותו מהתנאי השני תנאי הלא), **אלא לרבי חנינא בן גמליאל**, למה לי? **איצטריך**, סלקא דעתך **אמינא**, היכא דניחה לה לדידה ולא ניחא ליה לדידהו (היא מסכימה והמשפחה מסרבת) **מייתי בעל כרחיהו** (יביאה נגד רצונם), **קא משמע לן** (שלא יביאה אם המשפחה מתנגדת). **(לפי עורך מתיבתא ההמשך הוא קושיה על ר' מאיר ור' חנינא) (בר' ח"ש כד,מא) אִם-לֹא תֵאבְדָה הָאִשָּׁה לְמָה לִי? איצטריך, סד"א**, היכא דניחא להו לדידהו ולא ניחא לה לדידה נייתי בעל כרחא, **קא משמע לן** (שלא יביאה אם הם מסכימים והאשה מתנגדת, טט: וזה יכול להיות רק אם האשה גדולה ולכן עצמאית).

רש"י מפרש רק את הקטע הראשון בדעת רבי מאיר. **[רש"י בבלי קידושין סא,ב]** **בשלמא לר' מאיר** - דאמר מכללא לא שמענין (מכלל הן אין אתה שומע לא ולכן צריך את התנאי השני) **היינו דכתיב (בר' ח"ש כד,מא) אִזְ תִּנְקַח מֵאֲלֹתַי** לפי שהשביעו **(בר' ח"ש כד,מא) אִם-לֹא אֶל-בֵּית-אָבִי תֵלֵךְ** תחול עליך שבועה ומכללא לא שמענין דאם תלך לא תחול.

למה לי - לפרושי אם תלך תנקה? אלא דאי לא כפליה (אם לא היה כופל התנאי) לא הוה מבטל תנאה לשבועה (לא היה התנאי היחיד מבטל השבועה) **דאפי' ילך** (הם או היא יסרבו) **תחול עליו** (השבועה) **אם יקח לו אשה מבנות כנען**. (ולכן לא יוכל לקחת אשה מכנען) (כלומר ללא התנאי הכפול אין העבד משוחרר מהשבועה) **היכא דניחא לה - לאשה**, ולא ניחא להו - לקרובים. **נייתי** (יביאה בעל כרחא) - להכי נכתב האי למיתלי נמי בקרובים **(בר' ח"ש כד,מא) וְאִם-לֹא יִתְנֶה לְךָ קְרוּבִים וְהִיָּית נְקִי**. ולכן **[רש"י עה"ת]** מפרש **(בר' ח"ש כד,מא)** יהיה נקי מהשבועה לקחת אשה ממשפחת אברהם ויהיה מותר לעבד לקחת אשה מכנען מבנות ענר אשכול וממרא.

**[תוספות מסכת קידושין סא,ב]** מפרשים את הגמרא על פי **(בר' ח"ש כד,מא) אִזְ תִּנְקַח מֵאֲלֹתַי כִּי תָבוֹא אֶל-מִשְׁפַּחְתִּי וְאִם-לֹא יִתְנֶה לְךָ וְהִיָּית נְקִי מֵאֲלֹתַי**: ומסקנתם שהיו שתי שבועות, (א) לקחת אשה ממשפחת אברהם (ב) לא לקחת אשה מכנען גם אם לא הצליח לקחת אשה ממשפחת אברהם.

**[תוספות]** **בשלמא לרבי מאיר היינו דכתיב (בר' ח"ש כד,מא) אִזְ תִּנְקַח מֵאֲלֹתַי** אלא לר' חנינא למה לי - תימה מה ענין זה אצל מחלוקת והלא לא היה תנאי אלא בפירוש אמר שישבע לו שיקח אשה לבנו ממשפחתו ואם לא פירש הקרא **(בר' ח"ש כד,מא) תִּנְקַח מֵאֲלֹתַי ... אִם-לֹא יִתְנֶה לְךָ** הייתי אומר שהיה עובר שבועה בין יתנו ובין לא יתנו אם לא היה מביא אשה ומה שפירש הקונטרס (=רש"י) קשה להבין שהרי משמע מתוך פירושו שאם הלך אליעזר למשפחת אברהם והם לא ירצו ליתן לו שיהא מותר בבנות כנען וזה אינו נדלפי זה סלקא דעתא **אמינא** (היה משמע) **דר"ח ב"ג איירי בע"א ממה שאמר ר"מ לכן פי' ר"י** (רבי יצחק) **בשלמא לר' מאיר דלית ליה מכלל הן אתה שומע לאו** (ולכן צריך להתנות תנאי כפול מפורש) **אף על פי** שסברא הוא כשאדם מתנה עם חבירו אם תעשה זה אתן לך זה ואם לא תעשה לא אתן לך כמו כן כאן, **אף על פי** שהוא סברא שלא השביעו אלא על מנת שיתנו הוצרך לפרש אם לא יתנו תהיה נקי **(כד,מא) וְהִיָּית נְקִי מֵאֲלֹתַי** אבל לר' חנינא דאזיל בתר סברא לפי דעת בעלי (משפטי) התנאים למה פירש **(כד,מא) אִם-לֹא יִתְנֶה לְךָ** פשיטא אם לא ירצו ליתן דיהיה נקי ולמורנו ה"ר יצחק נראה ששתי שבועות השביעו אחת שיקח אשה לבנו ממשפחתו ושבועה אחרת שאם לא יתנו, לא תקח אשה מבנות כנען ודייק מדכתיב **(כד,מא) וְנִקְיִית מִשְׁבַּעְתִּי זֹאת** (שממקום הכתוב נראה שהיא על הליכה למשפחת אברהם) **משמע שיש שבועה אחרת** (והיא שלא יקח מבנות כנען).

**[תוספות הרא"ש מסכת יבמות סא,ב]** וכן הוא אומר **(בר' ח"ש כד,טז) וְהַנְעִיף טַבַּת מִרְאֵה מֵאֵד**. תימה דהכא משמע דרבקה נערה (בוגרת) היתה ובסדר עולם תניא דלא היתה רבקה אלא בת ג' והגיה ה"ר שמואל חסיד מאשפירא בת י"ד (שנה), ודקדק מהא דתניא ב-**[ספרי וזאת הברכה (לד,ז) פיסקא שנו] ... שש זוגות ששנותיהם שוות רבקה וקהת, וקא חשיב קהת ורבקה וקהת חי קל"ג שנים כדכתיב בקרא (טט: (שמ' וא' ויה) וְשָׁנֵי חַיֵּי קָהֵת שְׁלֹשׁ וְשָׁלְשִׁים וּמֵאָת שָׁנָה**): ואם לא היתה רבקה אלא בת ג' שנים כשנשאה יצחק לא תמצא בשנותיה קל"ג, דבן מ' שנה היה יצחק כשנשאה ובן ס' כשנולד יעקב נמצא כי רבקה כשילדה יעקב בת כ"ג שנים, וכשמתה רבקה לא היו כל שנותיו של יעקב אלא צ"ט שנים שהרי ישמעאל בן ע"ד שנים היה כשנולד יעקב גדול היה מיצחק י"ד שנה ושנותיו של ישמעאל קל"ז, ובו בפרק נתברך יעקב והיה בן ס"ג וי"ד שנים בבית עבר וכ' שנים בבית לבן וב' שנה בדרך דמפקינן מבית סוכות ובו בפרק מתה רבקה כדרשין מ-**(בר' וישלח לה,ח) וַתָּמָת דְּבָרָה ... אֶלְוֹן בְּכוֹת: נמצא חסר י"א שנה** (לקל"ג שנה אם הייתה רבקה בת שלש בנישואיה), אבל אם היתה בת י"ד שנים כשנשאה יצחק אז יהיה החשבון מכוון, ומיהו לא יתכן להגיה (בסדר עולם מג' שנה ל"ד) כלל דהכי מיתניא התם (בסדר עולם) יצחק אבינו כשנעקד ע"ג המזבח היה בן ל"ז שנה ובאותו הפרק נולדה רבקה וכתיב ויהי יצחק בן מ' שנה בקחתו את רבקה (בסיכום מקורות סותרים לגבי גיל רבקה כשנשאה יצחק).

הסבר ע"פ המקורות. אברהם אבינו משביע את העבד על נישואי יצחק עם תנאי לפי **[רש"י]** (עה"ת ובבלי קידושין) **שבועה** לא לקחת אשה מבנות כנען עם תנאי שילך למשפחתו ויקח אשה משם. אברהם לא מציין אם היא קטנה ומספיק רק הסכמת קרובים (אביה או אמה ואחיה) או האם היא גדולה וצריך רק את הסכמתה. **[רש"י]** מפרש שאם ילך ולא יסכימו (הקרובים אם היא קטנה, או היא כגדולה) אז יכול לקחת מבנות כנען.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – תמצית ההשערות: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דוגא** – מצרף; **תבר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דוגא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בדר"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק ו** – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, ו; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקף השלישיה; **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואלא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מי"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שחכה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

לפי **[תוספות]** שתי שבועות, (א) לקחת אשה ממשפחת אברהם (ב) לא לקחת אשה מנענן גם אם לא הצליח לקחת אשה ממשפחת אברהם. לפי **[תוספות הרא"ש]** ע"פ **[ספרי]** רבקה בת 14 או 14.5 שנה בנשואיה ועצמאית ורק דעתה קובעת.

העבד מברר תנאי השבועה עם האשה גדולה ורק הסכמתה מספיקה **(בר' ח"ש כד,ה) אולא לא-תאבה האשה** (זקא-קטן כשתיים) שיש בזה שני אופנים (א) לא מסכימה לנישואין וכבוגרת אין דעה לקרובים (ב) רוצה בנישואין אבל להשאר במקומה (ראה בהמשך) במענה לביורר העבד על אשה גדולה, אברהם מוסיף תנאי כפול כמשפטי התנאים **(בר' ח"ש כד,ה) ואם-לא תאבה האשה ללכת אחריך**

**ונקית משבעתי זאת**

**(בר' ח"ש כד,ה) ואם-לא תאבה האשה ללכת אחריך** – מקף קדמא מהפך פשטא מונח זקא-קטן, **(בר' ח"ש כד,ה) ואם-לא** – מקף מברר ע"פ **[בבלי קדושין סא,ב]** בין שני מצבים לר' חנינא בן גמליאל (א) האשה מסכימה לקרובים לא מסכימים (ב) הקרובים מסכימים האשה לא מסכימה **(בר' ח"ש כד,ה) ואם-לא** – קדמא, תנאי מוקדם לליקוחין הסכמת כולם ולא ליקוחין בעל כורחם של הקרובים או בעל כרחיה של האשה. **(בר' ח"ש כד,ה) תאבה האשה ללכת אחריך** – מהפך פשטא מונח זקא-קטן, זקא-קטן מרמז לשני דברים, מהפך פשטא מרמז שלפחות אחד מהדברים יוצא מפשט הכתוב. שני דברים (א) פשט - לא מסכימה לנישואין (ב) יוצא מהפשט מסכימה אבל רק במקומה. אפשר כי טעם מלת **ללכת** מונח מוסיף מצב בתוך זה, שאפילו לנישואין בלבד ולא להישאר בחוק לא יצא יצחק מארץ כנען **רק את-בני לא תשב שמה**:

תנאי כפול צריך במצב של ספק. התנאי הכפול של בני גד ובני ראובן היה נחוץ למצב שהם לא יעברו חלוצים ואז אינם מקבלים נחלה בעבר הירדן כבקשתם ויש ספק האם יקבלו נחלה בעבר הירדן המערבי. לכן מחויב התנאי הכפול למצב, שאם לא יעברו חלוצים אז ינחלו בעבר הירדן המערבי.

התנאי הכפול אצל רבקה הוא בגלל הספק האם היא קטנה או גדולה. בקטנה לא צריך הסכמתה. בגדולה צריך הסכמתה בלבד. ועוד ספק שמא אחד מהם לא יסכים ולכן לא יהיו נישואין והעבד משוחרר משבועתו. ולרש"י יקח אשה מנענן, לתוספות לא יקח אשה מנענן.

מוצע הסבר בפנימיות התורה לטעם **(בר' ח"ש כד,ה) ואם-לא** – קדמא, ולהוצאת הכתוב מפשטו ולקוראו **תאבה האשה** ולסימן שבקש העבד לאשה המיועדת ליצחק ושאינו ניוחש. אברהם אבינו מלמד לעבד לבצע מבחן לאשה על המים קודם לבחירתה. המבחן המיוחד במינו שבו תהיה לאשה סייעתא דשמיא מופלאה תראה לאשה שהיא ראויה לנישואין מיוחדים והיא תבחר להנשא למשפחה המיוחדת ששלחה עבד מיוחד ומבחן עם גלוי עזרת השם המיוחדת. נתבונן במלים

**(בר' ח"ש כד,ה) אחריך ונקית** – גי' המלים המוטעמות זקא-קטן זקא-גדול עולה  $239 + 566 = 805 = 8$  תת"ה = תשק"ה = השק"ת, בדוק את האשה בבקשה ש-תשק"ה אותך ובאמצעות השק"ת תשק"ה הגמלים. מכאן שמבחן המים אינו ניוחש. ר' אורי דסברג ז"ל מכון צומת, הביא "הרמב"ם מביא כדוגמא לניחוש האסור מן התורה את תנאו של אליעזר עבד אברהם על עין המים". הראב"ד טוען כנגדו "איך חשב על צדיקים כמותם עבירה זו?".

ההפרש בין גי' המלים המוטעמות זקא-קטן זקא-גדול ובין גימטריה המלים זק"ף-קט"ן זק"ף-גדול"ל העולה תקע"ו (576) מחושב כך:  $(576 - 805 = 229)$  עולה רכ"ט עולה ר' (פעמים) כד"ה ומרומז ב- **ותע ר פדה**, אפשר רמז שהאשה תעשה החסד בזריות והרבה פעמים כמעיד הכתוב אח"כ **(בר' ח"ש כד,ב) ותמחר פדה אליהשקת ותרץ עוד אליהבאר לשאב ותשאב לכליגמליו**.

**בראשית חיי שרה כד,ז – מא: מסיפור העבד לומדים שבועת אברהם מלווה באלה. ושני אופני ניקוי מהשבועה.**

**[לז] וישבעני אדני לאמר לא-תקח אשה לבני מבנות הכנעני אשר אנכי ישב בארצו: [לח] אם-לא אל-בית-אבי תלך ואל-משפחתי ולקחת אשה לבני:**

שבועה עם התנאים (א) – (כד,ז) לא לקחת אשה מבנות כנען (ב) – (כד,ז) לקחת אשה ממשפחת אברהם בלי לציין אם היא קטנה או גדולה. בתגובה למאמר העבד **[לט] ואמר אל-אדני אלי לא-תלך האשה אתרי: אברהם מכליל סעיף בשבועה עם היא גדולה [מ] ואמר אלי ה' אשר-התהלכתי לפניו ישלח מלאכו אתך והצליח דרפד ולקחת אשה לבני משפחתי ומבית אבי: [מא] אז תנקה מאלתי כי תבוא אל-משפחתי ואם-לא יתנו לך ויתני נקי מאלתי:**

תנאי כפול, תלך למשפחה. **ואם-לא יתנו לך** – מקף מהפך פשטא זקא-קטן, מקף מברר אם האשה ברשותם או ברשות עצמה. אם ברשותם היינו האשה קטנה ולא יתנו לך – נקי משבועה באלה. אם היא ברשות עצמה ואינה מסכימה – **(בר' ח"ש כד,מא) אז תנקה מאלתי**. ופי' **[בעל הטורים]** ואברהם אמר **(בר' ח"ש כד,ה) משבעתי**. שהוא החמיר עליהם לומר שהביאו באלה שהיא חמורה יותר (עיין שבועות לו א), כדי שיתרצו:

**[אור החיים] (בר' ח"ש כד,ה) ונקית משבעתי זאת**. פירוש מקיחת אשה לבנו מאת מולדתו אבל משבועת קיחת בת כנען במקומה עומדת שהוא דבר התלוי בידו: **[ונקית]** – זקא-גדול המרמז לשלושה דברים, ככעין שניים באופן אחד ואחד באופן אחר, התלויים בידו של העבד (א) שלא יקח בת כנען בהחלט (מזה אין נקוי) (ב) שיקח אשה ממולדתו (ממשפחתו) של אברהם (ג) שהאשה תבוא לארץ כנען ולא שיצחק יצא מארץ כנען (מ-ב) ו-ו (ג) יש נקוי). אפשר שפירוש זה מקורו ב-**[תוס' קידושין סא,ב]** שהיו שתי שבועות. רש"י מפרש שאם לא יתנו יקח מבנות ענר אשכול וממרא. ותוס' לא מתירים מהן. שאז יצחק לא יהיה גר אלא תושב ולא תחיל הגירות של ברית בין הבתרים. **זאת** – אתנח, מגביל הנקוי משבועה לקחת רק ממשפחת אברהם, אבל מותר השבועה המונעת לקחת מבנות כנען כפי' התוספות **[שלל דוד]**. **רק את-בני וגו'**. לא השביעו על דבר זה ואין זה אלא תשובה לאומרו **(בר' ח"ש כד,ה) תהשב אשׁיב וגו'**: **אור החיים (בר' ח"ש כד,ט) וישבע לו על-הדבר הזה**. פ"י על בת כנען בהחלט ועל ארץ מולדתו אם תרצה לבא עמו: **וישבע לו** – (אתנח) מונח זקא-קטן, זקא-קטן מרמז לשתי שבועות (א) שלא יקח בת כנען בהחלט (ללא תנאים) (ב) שיקח מ- ארץ מולדתו. אפשר כי טעם מונח של **וישבע** מרבה בשבועה זאת את התנאי "אם תרצה לבא עמו".

**[בעל הטורים] (בר' ח"ש כד,מא) כי תבוא אל-משפחתי**. ולא אמר "אל בית אבי", לומר שאם לא ימצא מבית אב יקח מבית אם: **אל-משפחתי** – מקף מברר בין בית אב ובין בית אם. **אל-משפחתי** – אתנח כמגביל קודם לבדוק בבית אב.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טסור"ל) כי במצוותות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **תאנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך; **רבוי**; **דראג** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דראג תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסקא** – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4 ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקש; **השלישיה**: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואלא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ו"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיניט), **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שחקה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע.פ.

**1.10 בראשית חיי שרה כג,א: (התש"פ) (בהשתתפות "נחלת יעקב")**

**בראשית חיי שרה כד,יא: וַיִּבְרַךְ הַנְּמָלִים מַחוּץ לְעִיר אֶל-בְּאֵר הַמַּיִם לְעֵת עֶרְבַּ לְעֵת צֹאת הַשָּׁאֲבֹת:**

**[דגל מחנה אפרים] (בר' ח"ש כד,יא) וַיִּבְרַךְ הַנְּמָלִים מַחוּץ לְעִיר אֶל-בְּאֵר הַמַּיִם לְעֵת עֶרְבַּ לְעֵת צֹאת הַשָּׁאֲבֹת:** יש לומר בזה בדרך רמז על דרך דאיתא בזה"ק (ח"ב קל"ד א) שמכריזין (שה"ש ג,יא) צְאִינְהוּ וְרָאִינְהוּ בְּנֹת צִיּוֹן בְּמַלְאָךְ שְׁלָמָה וסיטרא אחרא לא ניחא ומתפרש וכו'.

**[פירוש הסולם לזוהר - שמות פרשת תרומה מאמר שמע ישראל ובשכמ"ו] [המתחיל באות קכה]**

**[אות קלח] בשעתא דאיהי אתת וכו': בשעה שהיא (המלכות) באה עם העלמות שלה, שהן ז' היכלות דבריאה, ורוצה להפרד מן הס"א, אינה באה, אלא כמי שנודמן לראות בכבוד המלך (כעין דרך אגב), ולא יותר (לשם יהוד), וכך מכריזים, שידמנו לראות בכבוד המלך. כמש"א, (שה"ש ג,יא) צְאִינְהוּ וְרָאִינְהוּ בְּנֹת צִיּוֹן בְּמַלְאָךְ שְׁלָמָה. דהיינו צאו לראות בכבוד המלך. אז הסטרא אחרא אינו רוצה לראות (בכבוד המלך) ונפרד ממנה, מן המלכות.**

כי בין לעילא ובין לתתא לא יכלין (טט: לעשות מעשה שבקדושה) עד דחזיק לסיטרא אחרא לבר (טט: עד שדוחקים את היצר הרע החוצה, ולפי הסבר הסולם כאשר מכריזים על שמזדמנים לראות בכבוד המלך (ולא על יהוד עם הקב"ה שזוה היצר עלול להפריע) היצר הרע פורש מעצמו), וזה יש לפרש שמרמז הפסוק **(בר' ח"ש כד,יא) וַיִּבְרַךְ הַנְּמָלִים** הם הדינים על דרך הרוואה גמל בחלום מיתה נקנסה עליו וכו' (ברכות נ"ו ב) **(בר' ח"ש כד,יא) וַיִּבְרַךְ** היינו שהמשיך (= משר) הדינים והקליפות מחוץ לעיר מחוץ להשכינה הנקראת עיר על שם **(דניאל ד,י) צִיר וְקָדִישׁ** וכן צריך להיות בכל אדם קודם שרוצה להתפלל או לעשות שום דבר בקדושה (ייחד עצמו) לשם ייחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה צריך לפנות מחשבתו מכל המחשבות זרות והפניות כמו שאיתא בזה"ק שמכריזין ברקיע **(שה"ש ג,יא) צְאִינְהוּ וְרָאִינְהוּ** וגו' והיא קודם היחוד וכן כאן הוצרך אליעזר לפנות הקליפות מן הקדושה קודם שרצה לעשות ייחוד יצחק ורביקה והמשכיל יבין:

בענין אמירת לשם יהוד וגו' עיין ב-**[ש"ת נודע ביהודה מהדורא קמא - יורה דעה סימן צג]** ... ואני אומר ק"ו הדברים אם בקדשים אף שודאי מצוה שיעשה (הכהן) בפירוש לשמה וכמו שאמרו בזבחים שם לשם ששה דברים הזבח נזבח כו' אפ"ה אתנו (התנו) בית דין דלא לימא לשמו דלמא אתי למימר שלא לשמו והיינו שהכהן לא יאמר ולא יחשוב אפילו בלבו כדמפורש התם בתוספות בזבחים דף ב' ע"ב ד"ה קיימו ב"ד רק יעשה העבודה ולא יחשוב כלל. .... הנה אנשי כנה"ג הם תיקנו לנו תפלות וברכות וליכא מידי דלא רמיזא בנוסח התפלה והברכה וברכה הוא התעוררות הדיבור ומחשבה וכל מצוה שיש ברכה לפני א"צ לומר שום דבר לפני רק הברכה. וכל דבר שאין ברכה לפניו אני נוהג לומר בפי הנני עושה דבר זה לקיים מצות בוראי וכו' וצ"ע יותר. והכונה (היינו אמירת לשם יהוד היא לא עושה דבר אלא) הוא רק פירוש המלות (של הנעשה למעלה) וכל התיקונים למעלה נעשים מאליהם ע"י מעשינו.

**סיכום: [דגל מחנה אפרים] בדרך של פנימיות התורה מדרוך לומר לשם יהוד וגו' לפני ברכות ומעשה שבקדושה.**

**[נודע ביהודה] כל מצוה שיש ברכה לפני א"צ לומר שום דבר לפני רק הברכה. וכל דבר שאין ברכה לפניו אני נוהג לומר בפי הנני עושה דבר זה לקיים מצות בוראי. וכל התיקונים למעלה נעשים מאליהם ע"י מעשינו.**  
**[פירוש הסולם] האמירה מודיעה ליצר הרע שמזדמנים לראות בכבוד המלך (הקב"ה) והוא אינו רוצה לראות (בכבוד המלך) ונפרד (פורש מעצמו) ואז אנו פונים למעשה הקדוש בלי הפרעותיו..**

**(בר' ח"ש כד,יא) וַיִּבְרַךְ הַנְּמָלִים מַחוּץ לְעִיר** – דרגא תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, שעל כל פרט חלה אותה הלכה או ענין. קבוצת הפרטים הם תפלה וכל מעשה של דבר קדושה, שלפני עשייתו המתפלל או העושה יאמר תחינות של הכנה לתפלה ולמעשה כגון לשם ייחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה וגו' כדי לפנות מחשבתו מכל המחשבות זרות והפניות. זה מתאים ללימוד של **[דגל מחנה אפרים]**

**(בר' ח"ש כד,יא) הַנְּמָלִים מַחוּץ לְעִיר** – תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, שעל חלקם לא חלה הלכה מסוימת או ענין מסוים. זה מתאים ללימוד של **[נודע ביהודה] כל מצוה שיש ברכה לפני א"צ לומר שום דבר לפני רק הברכה. וכל דבר שאין ברכה לפניו אני נוהג לומר בפי הנני עושה דבר זה לקיים מצות בוראי.**

כאשר מברכין ברוך אתה ה' א-לקינו וגו' ממשיכים את ה' יתברך לתוך העולם. המשכת – שילוב השפע האלקי אל תוך הבריאה, ואילו כאן **(בר' ח"ש כד,יא) וַיִּבְרַךְ הַנְּמָלִים מַחוּץ לְעִיר** היינו שהמשיך (= משר) הדינים והקליפות מחוץ לעיר מחוץ להשכינה הנקראת עיר, וכל העושה שום דבר שבקדושה מרחיק את ההפרעות מהמעשה שבקדושה.

וזה לא כפ' **[רש"י מסכת בבא בתרא יט,ב]** מברין - כמו **(בר' ח"ש כד,יא) וַיִּבְרַךְ הַנְּמָלִים** כופף זמורת גפן מחוברת ומבריכה בקרקע בצדידה לכאן ולכאן וקורין בלע"ז פרובני"ר. ולא כפ' **[רש"י] [תה' צהו, נברכה - לשון (בר' ח"ש כד,יא) וַיִּבְרַךְ הַנְּמָלִים:**

**(בר' ח"ש כד,יא) לְעֵת עֶרְבַּ לְעֵת צֹאת הַשָּׁאֲבֹת** **(בר' ח"ש כד,יא) לְעֵת עֶרְבַּ** – מונח זקא-קטן, שני לימודים: (א) מבחן תשקה - השקת (ב) שמיעת רכילות על השואבת שתשקה, על משפחתה וכדי למנוע טעות:  
**(בר' ח"ש כד,יא) לְעֵת צֹאת הַשָּׁאֲבֹת** – לעת – טפחא (תפקיד א) להתאפיין מהכתוב אחריה (תפקיד ב) השפעת האפיון המאוחד, ברבוי הגבלות על הלימוד השני מהכתוב לפניו – שמיעת רכילות לתועלת.

**(בר' ח"ש כד,יא) לְעֵת עֶרְבַּ** – מונח זקא-קטן, שני לימודים: (לימוד א) מבחן תשקה – השקת.

מוצע הסבר לסימן עבד אברהם בפנימיות התורה לטעם **(בר' ח"ש כד,יא) אֶם-לֹא** – קדמא, ולהוצאת הכתוב ממשוטו **תאבה האשה** ולסימן שבקש העבד לאשה המיועדת ליצחק ושאינו ניהוש. אברהם איבנו מלמד לעבד לבצע מבחן לאשה על המים קודם לבחירתה. המבחן המיוחד במינו שבו תהיה לאשה סייעתא דשמיא מופלאה תראה לאשה שהיא ראויה לנישואין מיוחדים והיא תבחר להנשא למשפחה המיוחדת ששלחה עבד מיוחד ומבחן עם גלוי עזרת השם המיוחדת. נתבונן במלים

**(בר' ח"ש כד,יא) אֶתְרִיב וְנִקְיָת** – גי' המלים המוטעמות זקא-קטן זקא-גדול עולה  $805 = 566 + 239$  תת"ה = תשק"ה = השק"ת, בדוק את האשה בבקשה ש-תשק"ה אותך ובאמצעות השק"ת תשק"ה הגמלים. מכאן שמבחן המים אינו ניהוש.

**(בר' ח"ש כד,יא) לְעֵת עֶרְבַּ** – מונח זקא-קטן, שני לימודים: (לימוד ב) שמיעת רכילות על השואבת שתשקה, על משפחתה וכדי למנוע טעות: **[בראשית רבה]** דורש על כלבים מנבחים, ומפרשים שאלו רכלנים, ומובא **[חפץ חיים הל' רכילות]** מתי מותר לשמוע רכילות



ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה ובעל-פה, התשס"א – תמצית ההשקפה: **תנח"ך**, סלוק – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשט – מוציא מפשט; מרכא – מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תברך – מחלק, מעטע, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תברך טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תברך טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תברך מרכא טפחא** – קבוצה שמעמיתם חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסקא** – סדור שנהלך, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ...; **זקא-קטן** ... **מונח רביע** – לפחות 4; ...; **זקא-קטן** חצי פסוק – היקף השלישי; **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואלא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עפירה, שגגה = שחכה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עפירה, שגגה = שחכה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע"פ.

כלל ולשידוך בפרט.  
**(מקור א) [ילקוט שמעוני ח"ש רמז קז] (בר' ח"ש כד,יא) לַעֲתָ לְעָרֵב לְעֵת צֵאת הַשָּׁאֲבֹת** אמר ר' הונא בשעה שאדם הולך ליקח אשה ושמע קל כלביא מנבחין הוא ציית מה אינון אמרינן לעת ערב  
**[מדרש בראשית ר'א, מנחת יהודה, (סוף פירוש) פרשה נט ע' 639 (אוצר החכמה)]** ויהיה טעם המאמר בשעה שאדם הולך ליקח אשה ושמע קול אלו האנשים מנבחים ומזלזלים הוא מצית מקשיב ומאזין למען ידע מה שהם אומרים על האשה שהולך לקחתה כמו שאליעזר בא אל באר המים **לַעֲתָ לְעָרֵב לְעֵת צֵאת הַשָּׁאֲבֹת** לעת שיוכל לציית מה שידברו על הנערה שהלך ליקח לאשה לבן אדוניו. (כגון היש לה מומין, איך מתנהגת המשפחה)  
כתב שמכנה את המספרים לשון הרע בתאר כלבים מנבחים הסוככים בעיר לעת ערב (ועליהם נאמר) **(תה' נט, וגם יז) 'ישבו לְעָרֵב לְעָרֵב יְהוּ כְּלָב וְיִסְכְּבוּ עִיר: (ח) הַגְּדוֹ וְיִבְעִינָם בְּפִיָּהֶם חֲרָבוֹת בְּשִׁפְחוֹתֵיהֶם פִּי יָמִי שִׁמְעֵ: [אגרא דכלה ע' רפב (אוצר החכמה)]** כלבים מבחינים בבחינה הגורמת למוות, ואשה רעה מר ממות ... והכלבים צועקים ... טוב לפני האלקים ימלט ממנה. (מקור אחר) סימן למלאך המות ולכן שלא ישא אותה אשה

להרחבת ענין שמיעת רכילות נביא דעת ה-**[חפץ חיים, הל' רכילות כלל ה, אות ב]** שמיעת רכילות בלבד יש בה איסור ... דלענין שמיעה היכא דהוא מבין מתחלת הסיפור שתהיה ידיעת דבר זה נוגע לו על להבא אם אמת הוא, כגון שהוא רואה שחבירו רוצה לספר לו איך שפלוני רוצה להזיקו בגופו או בממונו וכיוצא בזה, בודאי(ג) מותר לשמוע לכתחלה כדי לידע איך לחוש ולהשמר ממנו. אבל לקבל בהחלטה אסור מן התורה בכל גווני, רק דרך חשש בעלמא  
**[חפץ חיים, הל' רכילות ציורים ציור שלישי אות ז]** והוא הדין לגלות לחתן את ענין המחיתון, גם כן דינא כנ"ל, דהיינו אם הוא יודע חולי הפנימית שיש במשודכת אך הם מסתירים מהחתן, אין על המגלה חשש איסור רכילות, אך שלא יחסרו בזה הפרטים הנ"ל וביארתים בבאר מים חיים סעיף קטן ח'.  
וכן אם נשמע על בית המחיתון שלו כי הוא בית פריצות, ודבר זה ידוע שהוא סיבה גדולה להפסיד על ידי זה התכלית הנרצה, גם כן צריך לגלות דבר זה, ובזה אין צריך הפרטים הנ"ל (ועיין בבאר מים חיים סעיף קטן ט'). רק שיתבונן אם יהיו דבריו נשמעים, דבשידוך מצוי מאוד שלא ישמע לו, ויבוא הדבר אחר כך רק לרכילות.

**(בר' ח"ש כד,יא) לַעֲתָ צֵאת הַשָּׁאֲבֹת – לַעֲתָ** – טפחא (תפקיד א) להתאפיין מהכתוב אחריה ותבנית טעמיו **צֵאת הַשָּׁאֲבֹת** – מרכא מרבה, סלוק מגביל (תפקיד ב) השפעת האפיון המאוחד, ברבוי הגבלות על הלימוד השני מהכתוב לפניו – שמיעת רכילות לתועלת, לחשוש ולא לקבל באופן מוחלט.  
**(כד,יא) צֵאת הַשָּׁאֲבֹת** – מרכא סלוק, מרכא מרבה, סלוק מגביל. ריבוי סיבות שעבד אברהם הגביל עצמו לחנות **מחויץ לעיר אל-באר המים** (סיבה א, חניית עבד אברהם על המים היא המלמדת על המדרשים הבאים) **[פסיקתא זוטרא (לקח טוב)] (בר' ח"ש כד,יא) אל-באר המים**. כל הצדיקים שיצאו ממקומם הלכו אל הבארות, משה וישב על הבאר (שמות ב טו), יעקב והנה באר בשדה (בראשית כט ב), (סיבה ב ועוד) **[מלבי"ם] (בר' ח"ש כד,יא) וַיִּבְרְךְ**. זאת שנית הסכים **שיקח אשה מבנות עניים**, וע"כ הברוך הגמלים אצל הבאר שלשם יבואו היו שאובות, וזה מבואר שהעשירים אין שולחים את בנותיהם לשאוב מים כי יש להם עבדים ושפחות, ויש בכ"מ חוץ לשאוב מים ויש שאובי מים בכשר, רק העניים שולחים את בנותיהם לשאוב מים כי יש ששולח בתו לשאוב מים ובפרט שהבאר חוץ לעיר הוא לא יחשוך את בתו מלכת לאחור לקחת איש עשיר וגדול כיצחק, ולא ירע בעיניו מה שהולכת עם עבד, אחר שאינה חוששת על כבוד והולכת לעת ערב בין משאבים, ואחר שאז אינו מבקש מן הנערה רק שתהיה יפת תואר וטובה במדות, ע"ז בקש מה' שיופיע עזר ההשגחה לזה בסימן שעשה לעצמו בזה:

עבד אברהם הסיק שהיה לו קפיצת הדרך ואף-על-פי-כן הגיע רק לפנות ערב שזה סימן שזאת עת רצון להתפלל להצלחת השליחות ולהצגת המבחן. **[באר מים חיים]-דאריך-- (בר' ח"ש כד,יא) וַיִּבְרְךְ הַנְּמָלִים מחויץ לעיר אל-באר המים לעת ערב צֵאת הַשָּׁאֲבֹת: [יב] וַיֵּאמְרוּ הִיא אֵלֵהֵינוּ אֲבָרְהָם תִּקְרָה-נָא לְפָנֵינוּ הַיּוֹם וְנִשְׁחָ-חֲסֵד עִם אֲדֹנָי אֲבָרְהָם:**  
כי בתחילה הרביצם סתם סמוך לבאר מים כדי להשקותם ואחר כך כשראה שהיה **לַעֲתָ לְעָרֵב לְעֵת צֵאת הַשָּׁאֲבֹת** אמר **עתה עת להתפלל לפני אלהי אדוני אברהם להציג סימן איזה נערה אשר הוכיח לבן אדוני. ועוד נראה כי אחר שנאמר קודם ויקם וילך וכבר כתבנו שהקמה וההליכה ביום אחד היה מה שהיה מהלך שבעה עשר יום כמאמר חז"ל (בפרקי דרבי אליעזר מובא בילקוט רמז ק"ט) ועל כן נתן אל לבו לומר מה זה עשה אלהים שהביאני עד הלום לעת ערב כיון שההליכה בדרך נס היה שלא בטבע העולם בקפיצת הארץ, הנה הארץ יכול לקפוץ במאמרו של הקדוש ברוך הוא ברגע אחת ומה עכבני ה' כל היום ואבוא **לַעֲתָ לְעָרֵב** אם לא שאציג סימן עתה לפי שהוא **עת צֵאת הַשָּׁאֲבֹת** ואבחון הנערה אשר אמר אלהים להיות אשה לבן אדוני.**

דרך ארץ לטפל בבעלי חיים. **[רשב"ם] (בר' ח"ש כד,יא) וַיִּבְרְךְ הַנְּמָלִים** - שני ברכיים יש לגמל זה על זה וצריך להבריכו פעמים קודם שישתה מפני גובהו. והוא שאמרו חכמים בשחית חולין וכנגדו בגמל ניכר:  
**[רד"ק] (בר' ח"ש כד,יא) וַיִּבְרְךְ הַנְּמָלִים** - הרביצם על ברכיהם שינוחו וכדי להשקותם, ובין כך התפלל לאל שיזמין לו כפי מה שצריך: דרך-ארץ להאכיל קודם בעלי חיים ואח"כ להתפלל.  
**(בר' ח"ש כד,יא) וַיִּבְרְךְ הַנְּמָלִים מחויץ לעיר** – דרגא תברך מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, שעל כל פרט חלה אותה הלכה או ענין. קבוצת הפרטים הם הורדת הגמלים בשלבים על ברכיהם כדי שישתו במנוחה ובנוחות. דרך-ארץ כיצד לטפל בבעלי חיים.  
**[רד"ק] (בר' ח"ש כד,יא) אל-באר המים** - סמוך לבאר המים: **אל-באר** – מקף בורר משמע סמוך ולא משמע בתוך. **(בר' ח"ש כד,יא) אל-באר המים** – מונח (רבוי אין הסבר) אתנח כהגבלה. כאן הגבלת הבאר לשתית בהמות. כפי' **[ש"ת מהר"ק החדשים סימן לה] ... דבאר ומעין היו שם, מן המעיינן היו שותים הבני אדם ובאר היו שותים בהמות ... והיינו דכתיב שאיבה לגבי באר ומילוי לגבי מעין, דכדבר העמוק שייך לישנא דשאיבה ובמעין שהוא על פני הקרקע שייך לישנא דמילוי, (מדגיש את המאמץ של רבקה בהשקיית הגמלים) בדרך סוד: [פירוש הסולם לזוהר - בראשית חיי שרה (דף קכ"ח ע"א) מאמר ענייני תחית המתים אות קעג]**  
אמר ר' אבא וכו': אר"א, **(בר' ח"ש כד,יא) לַעֲתָ לְעָרֵב**, זהו יום הששי, שהוא ערב השבת (סוף אלף ששי), ... **לַעֲתָ צֵאת הַשָּׁאֲבֹת**, אלו הם תלמידי חכמים השואבים מימיה של תורה, שהוא עת לצאת, ולהתנער מן העפר, דהיינו לקום לתחייה. **[ביאורי זוהר, דב בער בן שניאור זלמן מלאדי ע' 116 (אוצר החכמה)]** (זקא-קטן מרמז לקימת שתי מיני נשמות) יש נשמות מארי תורה ויש נשמות מארי מצוות.



ב"ה טוב טעם ודעת למדני כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מרבי; **דראג** – מוציא; **מזרח**; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרחא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; **דראג תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק 1** – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקש; **השלישיה**: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרש'ש' – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, בצנת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות ר"ב ישמעאל ו"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-טקנה** = **תראא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שכחה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיונו/נושאים/אחרים בתושב'ע"פ.

## 1.11 בראשית חיי שרה כג,א: (התשפ"א)

### בראשית חיי שרה כג,ב: וַיִּשְׁתַּחֲוּ אַבְרָהָם לְפָנָי עִם הָאָרֶץ:

**[בראשית רבה, (מהדורת וגשל) חיי שרה פנ"ח, (בר' ח"ש כג,ב) וַיִּשְׁתַּחֲוּ אַבְרָהָם לְפָנָי עִם הָאָרֶץ: מכאן שמודים על בשורה טובה. (רש"י ב"ר שם) ... וישתחו ... לשון הודאה ... לפיכך משתחוים בהודאה תחילה וסוף, שהודאה היא השתחואה וכן בברכת אבות לפי שהיא כעין ברכת הודאה לפי שכתוב (נחמיה ט,ו) אֶת־הַהוֹדָא הוּא לְבַדָּה אֵת אֶת־הַשָּׁמַיִם וְצָבָא הַשָּׁמַיִם וְכָל־צְבָאָם הָאָרֶץ וְכָל־אֲשֶׁר עָלֶיהָ הַשָּׁמַיִם וְכָל־אֲשֶׁר בָּהֶם וְאֶת־הַמַּטֵּה אֶת־פְּלִים וְצָבָא הַשָּׁמַיִם לִגְ מִשְׁתַּחֲוִים: (נחמיה ט,ט) אֶת־הַהוֹדָא הוּא הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר פָּתַרְתָּ בְּאָבְרָם וְהוֹצֵאתָ מֵאֶרֶץ פְּתָדִים וְשָׂמָה שָׁמָּה אַבְרָהָם: ... סמוך מעשה אברהם למעשה שמים וארץ לומר שבזכותו נברא העולם ומצינו כתיב השתחואה (נחמיה ט,ו) וְצָבָא הַשָּׁמַיִם לִגְ מִשְׁתַּחֲוִים: לפיכך הקדים הקב"ה ברכת אבות לברכת תחיית המתים שדין הוא מי שגרם לבריאיות כל הבריות הללו האמור בענין הזה שכולן משתחוים לפניו דין הוא שיוקדם ברכת שלו לשלהם והואיל ומצינו בה השתחואה במעשה אבות לפיכך משתחוים בברכת אבות תחלה וסוף.]**

**(בר' ח"ש כג,ב) וַיִּשְׁתַּחֲוּ אַבְרָהָם – פשטא זקף-קטן, זקף-קטן בתפקיד המספר שתיים. ללמוד מכאן שתי השתחואות בברכת הודאה תחילה וסוף. וכן בברכת אבות לפי שהיא כעין ברכת הודאה אבל זה נלמד מסמיכות הכתובים (נחמיה ט,ו) וְצָבָא הַשָּׁמַיִם לִגְ מִשְׁתַּחֲוִים: (נחמיה ט,ט) אֶת־הַהוֹדָא הוּא הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר פָּתַרְתָּ בְּאָבְרָם. בנוסף תבנית הטעמים בכתוב זה ... זקף-קטן ... זקף-קטן בין שני קיסרים (ב- (נחמיה ט,ט) סלוק ... אתנה) בתפקיד היקש מרמות להקיש נושא כלשהו מאברהם לנושא דומה בתורה ובתורה שבעל-פה. אולי זה כתחילת (ב"ר שם) מכאן שמודים על בשורה טובה. השתחוות הבריאה לימדה במידת סמוכים להשתחוות בברכת אבות, תחילת אבות היא אברהם אבינו, ממנו להקיש מכאן שמודים על בשורה טובה.**

**[חכמת התורה, חיי שרה, רב קלוגר שלמה, ע' קסח (אוצר החכמה)] – וַיִּשְׁתַּחֲוּ אַבְרָהָם – פשטא זקף-קטן, זקף-קטן בתפקיד המספר שתיים. השתחוה לעפרון לפני עם הארץ, השתחוה לשמים לפני עם הארץ על הבשורה הטובה שעפרון הסכים לתת השדה והמערה כנאמר ב-(כג,א).**

**(בר' ח"ש כג,ב) לְפָנָי – טפחא כשנוי (ע' קפח שם) שיחשבו עם הארץ שמקבל מתנה מעפרון, כי עפרון לא רצה לפרסם שמוכר ובסכום גדול. רבי פירש ב-[קול דודי, רב דוד פראנד (אוצר החכמה)] עם הארץ רצו לתת השדה והמערה בחינם, עפרון רק לעיני בני עמו רצה לתת במתנה, אבל באמת רצה תשלום.**

**(בר' ח"ש כג,ב) עִם הָאָרֶץ – מרכא מרבה סלוק מגביל, בסה"כ רבוי הגבלות. אברהם הצניע עצמו וביטל נפשו כדי לזכות במערת המכפלה שבה הפתח לגן-עדן. בזמן שישראל עושים רצון המקום אזי הוא החסד שרשו למעלה ואין יד אדם שולט בו רק מי שהוא מזרע אברהם ובוחר בדרכיו ועושה כמעשיו, אבל בזמן שאין ישראל עושים רצונו של מקום אז הושלך מדת יעקב שהוא מידת החסד והצדקה.**

**(בר' ח"ש כג,ב) עִם הָאָרֶץ – ב-[תורה שלמה] וכן ב-[מקראות גדולות המבואר, עוז והדר (אוצר החכמה)] הגירסה עם-הָאָרֶץ – מקף כבורר בין אנשים חשובים ובין אנשים פשוטים.**

**וזה מתאים למדרש ב-[תורה שלמה טו] בשם המדרש גדול] והוא (א"א) ע"ה היה משפיל עצמו במידת הענוה והצניעות עמהם ואפילו לפני הפחותים שבהם, שנאמר (בר' ח"ש כג,ב) וַיִּשְׁתַּחֲוּ אַבְרָהָם לְפָנָי עִם הָאָרֶץ:**

**אבל טעם סלוק של הָאָרֶץ מגביל את הענוה וההתבטלות לפני עם הארץ כמוסבר ע"י [פרדס יוסף, דרשות, רב סקוטובקי יוסף ע' רעז (אוצר החכמה)] ... ויש לומר בזה, על פי מה שביאר המהרש"א שם וז"ל כלפי מה שאמרו בפרק בני העיר [מגילה כח,א] אמר רבי יוחנן כל תלמיד חכם שמברך לפניו אפילו כהן גדול עם הארץ, אותו תלמיד חכם חייב מיתה, שנאמר (משלי ח,לו) כל משנאי אהבו מות, אל תקרי משנאי אלא משנאי (שגורמן לבנ' אדם לשנאותו, שהרואה תלמיד חכם שפל לפני עם הארץ אומר אין נחת רוח בתורה, רש"י), ... נמצאנו למדים, שאע"פ שצריך האדם להיות תמיד בענוה ובשפלות הרוח, אמנם עליו להתחזק ולהיות בחינת ויגבה לבו בדרכי ה', והתלמיד חכם צריך לדעת שהוא קודם לעם הארץ, וצריך להחשיב את תורתו שהוא לומד, ולא להכניע ולהשפיל עצמו.**

### בראשית חיי שרה כג,ד: וַיִּעַן עֶפְרָן אֶת־אַבְרָהָם לֵאמֹר לֹא:

**[תורה שלמה טז] (כג,ד) נָתַתִּי, אמירתן של צדיקים מעשה דלא כתיב אתן אלא נתתי [לקח טוב]. [תו"ש הערה טז] ... וב-[שכל טוב] (כג,ד) נָתַתִּי לשון עבר כלומר כבר גמרתי בלבי לקנותה בדמים ודברי מעשה הם. ... וה-[רשב"א בקדושין כ"ו] למד מדברי התרגום דבשטר מכר אע"פ שאינו כותב והריני מוכר לו אלא ומכרתי לו לאו שטר הודאה אלא שטר מכר כדכתיב (כג,ד) נָתַתִּי כֶּסֶף הַשְּׂדֵה לְדַמְתַּרְגְּמִינָן אֶתְּנָן.**

**(בר' ח"ש כג,ד) וַיִּעַן עֶפְרָן אֶת־אַבְרָהָם – דראג תביר טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים המצטרפים לנושא וזה כדרשה הבאה [שכל טוב (בובור)] (בר' ח"ש כג,ד) וַיִּעַן עֶפְרָן אֶת־אַבְרָהָם לֵאמֹר לֹא: מזה ת"ל לֹא, אלא בשיטת דבריו השיבו: כלומר היות ומשמעות מאמר אברהם שכאילו כבר נתן כסף השדה היינו שהתחייב בציבור לתת וזה כשטר מכר, אז עפרון מצטרף ושיטתו ורק מוסיף את הסכום לשטר מכר.**

**(בר' ח"ש כג,ד) לֵאמֹר לֹא – מרכא מרבה סלוק מגביל, בסה"כ רבוי מגבלות החלות על אברהם מאמרו בציבור, שזה כמו שטר מכר ולכן חייב לעמוד בהתחייבותו בסכום שעפרון יבקש.**

**בראשית חיי שרה כג,טז – יח: [טז] וַיִּשְׁמַע אַבְרָהָם אֶל־עֶפְרָן וַיִּשְׁקַל אַבְרָהָם לְעֶפְרָן אֶת־הַכֶּסֶף אֲשֶׁר דָּבַר בְּאָזְנֵי בְנֵי־חַת [יז] וַיִּקְנוּ שְׂדֵה עֶפְרָן אֲשֶׁר בְּמַכְפֵּלָה אֲשֶׁר לְפָנָי מִמָּרָא כָּכָל־גְּבֻלָּה סָבִיב: [יח] לְאַבְרָהָם לְמַקְנָה לְעֵינֵי בְנֵי־חַת כָּכָל פְּאֵי שַׁעֲרֵי־וְיָ: (כג,יז) וַיִּקְנוּ שְׂדֵה עֶפְרָן – מונח לגרמיה (= מונח פסק) מונח רביעי. כעין מדה י"א מל"ב מידות סודר שנחלק ויש כאן קריאה עם פסק וקריאה ללא פסק. בדרך אגדה [רש"י] (כג,יז) וַיִּקְנוּ שְׂדֵה עֶפְרָן תקומה הייתה לו' שיצא מיד הדיוט ליד מלך. (בדרך) פשוטו של מקרא (כג,יז) וַיִּקְנוּ ... הַשְּׂדֵה וְהַמַּעְרָה אֲשֶׁר־בּוֹ וְכָל־הָעֵץ לְאַבְרָהָם לְמַקְנָה וְגו':**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (ט"ו) כי במצוות האמנותי - תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"ג - התשפ"ג: תמצית ההשפעות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל: מונח - רבוי; מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא - מצרף; תביר - מחלק, ממעט; לא ממש; טפחא = טרףא - שנוי משמעות, רבוי משמעות; מרכא טפחא - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא - קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו - סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, 1; זקף-קטן - 2; זקף-גדול - 3; רביע - 4; מונח רביע - לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק - היקף; השלישייה: קדמא - סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם - יוצא מהענין; קדמא ואולא - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מו"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא - דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שכהה: תלישא-גדולה = תלסא - דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שכהה: פור - דרוש מהפסוק רעיונו לנושאים/אחרים בתשובע"פ.

מתוך [שפת"ח ר] לא מלשון קנין ומתוך [שפת"ח ש] ... (דכגז) וַיִּקְרָא קאי אתרוויהו על שְׁהָ עֶפְרוֹן ר"ל תקומה (שט: רוחנית) הייתה לו' שיצא מיד הדיוט ליד מלך. (ו:טט) גם לשון קנין נכס) על הַשְׁהָ וְהַמְעַרְהָ וגו', רצה לומר שקם (כגז) לְאַבְרָהָם לְמַקְנָהּ, ולפשוטו פירש (כגז) וַיִּקְרָא רצה לומר שיצא מכוחו של מוכר ועומד בכחו של קונה כדפירש"י גבי (וי' בהר כהל) וַיִּקְרָא הַבַּיִת וכו' כעין מדה י"א מל"ב מידות סדור שנחלק (כגז) וַיִּקְרָא בְקַרְיָאָהּ עַם פֶּסֶק המלה היא מונח לגרמיה היינו שמלת "ויקם" מלמדת נושא לעצמו, כאן תקומה רוחנית לשדה, התעלות השדה בבעלות אברהם הצדיק הנשיא המורם מעם. (כגז) וַיִּקְרָא הרב גד פדלון נ"י כדי שיעבור ממצאות עפרון למציאות אברהם צריך פעולת ביטול היינו הפסק בקריאה ללא פסק (כגז) וַיִּקְרָא שְׁהָ עֶפְרוֹן - כיצד הוא קנין השדה, בציון מצריו בד"כ ארבעה מצרים המרומז כאן בתבנית הטעמים של שְׁהָ עֶפְרוֹן - מונח רביע בתפקיד לפחות ארבע, בציון מה נכלל במכירה, מה לא נכלל במכירה, כמהשך (כגז) ובאיזה מעמד בוצעה ו/או נרשמה העיסקה כנאמר ב-(כגז) ו-(כגז). וע"פ [שכל טוב (בבור)] (בר' ח"ש כגז) וַיִּקְרָא שְׁהָ עֶפְרוֹן. (מקור אפשרי לרש"י בדרך אגדה ופשט) (נציג את המשך הפשט) בא לשנות הענין כדרך הקונים צריכין לשנות הענין המקנה לומר (א) שדה פלוני במקום פלונית (כאן שְׁהָ עֶפְרוֹן אֲשֶׁר בַּמְכַפְלָה) (ב) במצר פלוני (כאן אֲשֶׁר לְפָנֵי מַכְבָּא) : (ג) וְהַמְעַרְהָ אֲשֶׁר-בּוֹ. מכאן שצריך לפרש כל אשר בה בניינים ומעלות ומורדות מערות ונקיקים: (ד) וְכָל-הָעֵץ אֲשֶׁר בַּשְּׂדֵה. מכאן שצריך לפרש כל אשר בה בחיבור: (ה) אֲשֶׁר בְּכָל-גְּבֻלוֹ סָבִיב: מכאן שצריך לפרש מצריה: (בר' ח"ש כגז) שְׁהָ עֶפְרוֹן - מונח רביע בתפקיד של לפחות ארבע, מה יש לומר ו/או לכתוב בשטר הקנין

דרך הסבר ע"פ [רשב"ם] ו-1 [אור החיים] ע"פ ה-[רמב"ם הלכות זכיה ומתנה פ"א ה"ד] [אור החיים] (כגז) וְהַמְעַרְהָ כִּן קָבַר אֲבָרָהָם וגו' (כגז) וַיִּקְרָא הַשְּׂדֵה וגו' ... למה הוצרך לומר ב"פ (כגז) וַיִּקְרָא שְׁהָ עֶפְרוֹן ... [רמב"ם הלכות זכיה ומתנה פ"א ה"ד] שהגוי מעת שלקח הדמים סלק זכותו וישראל לא קנה עד שיגיע שטר לידו. ונמצאו נכסים אלו כנכסי מדבר שכל המחזיק בהם זכה (ע"כ רמב"ם). על-כן שיועיל נתינת הממון שלא נשאר לגוי זכות (טט ובנוסף) ולזה תועיל לשמור הקניה ביד אברהם באמצעות החזקה שהחזיק בה כמה שקבר בה את שרה. אבל אם היה קובר את שרה קודם הגם שהיה נותן אח"כ כסף השדה לא היה זוכה בנתינת הכסף לכד כנזכר בלא חזקה. ...

סיכום ע"פ [אור החיים] חזקה משמעו יעשה מעשה בגוף הארץ באופן מכוון להנות מגוף הקרקע [המגיד משנה], ול-[רב אבן מיגאש] צריך שיעשה תיקון בגוף הארץ כסידור וכיור. ולכן בבניית מערת קבורה והקבורה עשה כל פעולות לזכות בקנין חזקה בקרקע לכל הדעות. [רשב"ם] גם פירש כך קם [כגז] לְאַבְרָהָם לְמַקְנָהּ לאחר נתינת הכסף אבל (כגז) לְאַחֲזֵת-קָבֶר מֵאֵת בְּנֵי-חֵת: לא קם והחזיק לאברהם עד שקבר שרה אשתו אז (כגז) וַיִּקְרָא הַשְּׂדֵה וְהַמְעַרְהָ אֲשֶׁר-בּוֹ לְאַחֲזֵת-קָבֶר מֵאֵת בְּנֵי-חֵת: טט - (כגז) עֶבֶר לְסַחֵר: (כגז) וַיִּקְרָא - מרכא סלוק מונח פסק. כעין מדה י"א מל"ב מידות סדור שנחלק. כאשר (כגז) וַיִּקְרָא צמוד לסיום הקרא שלפניו, לענ"ד ע"פ [רשב"ם] ו-1 [אור החיים] ע"פ ה-[רמב"ם הלכות זכיה ומתנה פ"א ה"ד] המבוסס על [בבלי בבא בתרא נדב] "מפני שהגוי מעת שלקח הדמים סלק רשותו (בפסוק (כגז) עֶבֶר לְסַחֵר): אבל גם ישראל לא קנה במלואו (בפסוק (כגז) וַיִּקְרָא פסק) עד שיגיע השטר לידו" (שיכול להיות (כגז) לְאַבְרָהָם לְמַקְנָהּ או (כגז) וַיִּקְרָא הַשְּׂדֵה ... מֵאֵת בְּנֵי-חֵת). שיועיל נתינת הממון שלא נשאר לגוי זכות, אבל לאחזות קבר מאת בני חת לא קם עד שיעשה פעולות חזקה המכוונות להנאה מגוף הארץ ושיפור בה.

ועוד דרך הסבר ל- (כגז) וַיִּקְרָא - מונח פסק. כעין מדה י"א מל"ב מידות סדור שנחלק. [יאר הפסיק, הרב י"א שפירא, ע' כא (אוצר החכמה)] (כגז) וַיִּקְרָא שְׁהָ עֶפְרוֹן ... ובשם הגריז"ס מבריסק, הדנה ב-[ב"ב טב, ב] דריש מהן קרא מכאן למצרים מן התורה, והלכה היא שהמוכר צריך לכתוב בשטר את השדה לגבולותיה, (ועי' במד"ר כאן). וא"כ מה שכתוב כאן (כגז) שְׁהָ עֶפְרוֹן אֲשֶׁר בַּמְכַפְלָה וגו' היינו דזה היה לשון השטר משום דינא דצריך לסיים מיצרי השדה (עי' העמק דבר) ולפ"ו מבואר הפסיק בין (כגז) וַיִּקְרָא שְׁהָ עֶפְרוֹן להורות דמ-(כגז) שְׁהָ עֶפְרוֹן ואילך הוא לשון השטר.

[בבלי בבא בתרא סח, ב] מתניתין [פ"ד, מ"ח]. המוכר את השדה מכר את האבנים שהם לצרכה ואת הקנים שבכרם שהם לצורכו ואת התבואה שהיא מחוברת לקרקע ואת חיצת הקנים שהיא פחותה מבית רובע ואת השומריה שאינה עשויה בטיט ואת החרוב שאינו מורכב ואת בתולת השקמה [משנה ב"ב פ"ד, מ"ט] אבל לא מכר לא את האבנים שאינן לצורכה ולא את הקנים שבכרם שאינן לצורכו ולא את התבואה שהיא תלושה מן הקרקע. בזמן שאמר לו היא וכל מה שבתוכה הרי כולן מכורין. בין כך ובין כך לא מכר לא את מחיצת הקנים שהיא בית רובע ולא את השומרה שהיא עשויה בטיט ולא את החרוב המורכב ולא את סדן השקמה ולא את הבור ולא את הגת ולא את השוכך בין חרבין בין ישובין וצריך ליקח לו דרך דברי רבי עקיבא וחכמים אומרים אינו צריך ומודה רבי עקיבא בזמן שאמר לו חוץ מאלו שאינו צריך ליקח לו דרך [בבלי ב"ב טט, ב] מנא הני מילי? אמר רב יהודה אמר רב דאמר קרא (בר' ח"ש כגז) וַיִּקְרָא שְׁהָ עֶפְרוֹן אֲשֶׁר בַּמְכַפְלָה וגו'. מי שצריך לגבול סביב יצאו אלו (הנמנים ב-[משנה ב"ב פ"ד, מ"ט]) שלא צריכין לגבול סביב. אמר רב משרשיא מכאן למצרים מן התורה. [רש"י ב"ב טט, ב] שהקונה את השדה קנה את המצרים עצמן וכל האילנות הנטועין במצר, דמצרים בכלל שדה. דהכי משמע (בר' ח"ש כגז) אֲשֶׁר בְּכָל-גְּבֻלוֹ סָבִיב: כל האילנות הנטועים בקרקע המצר שהוא סביב השדה קנה אברהם. כן נראה בעיני. (בר' ח"ש כגז) אֲשֶׁר בְּכָל-גְּבֻלוֹ - מקף כבורר [תורה תמימה] מי שצריך לגבול סביב, יצאו אלו שאין צריכין לגבול סביב" (ב"ב ס"ט ב'). [בר' ח"ש כגז) אֲשֶׁר בְּכָל-גְּבֻלוֹ - מרכא טפחא כעין יתור לרבות, בא לרבות דהקונה את השדה קנה גם את המצרים וכל האילנות הנטועים במיצר, דמצרים בכלל שדה הן, [ב"ב ס"ט ב']. וכן [בבלי בבא בתרא סח, ב] מתניתין [פ"ד, מ"ח]. המוכר את השדה מכר את האבנים שהם לצרכה ואת הקנים שבכרם שהם לצורכו ואת התבואה שהיא מחוברת לקרקע ואת חיצת הקנים שהיא פחותה מבית רובע ואת השומריה שאינה עשויה בטיט ואת החרוב שאינו מורכב ואת בתולת השקמה (בר' ח"ש כגז) סָבִיב: סלוק - מגביל, ודאי דאם לא פירש לו מפורש לא קנה המיצר כנאמר ב-[בבלי בבא בתרא סח, ב] מתניתין [פ"ד, מ"ט]. אבל לא מכר לא את האבנים שאינן לצורכה ולא את הקנים שבכרם שאינן לצורכו ולא את התבואה שהיא תלושה מן הקרקע בזמן שאמר לו היא וכל מה שבתוכה הרי כולן מכורין בין כך ובין כך לא מכר לא את מחיצת הקנים שהיא בית רובע ולא את השומרה שהיא עשויה בטיט ולא את החרוב המורכב ולא את סדן השקמה ולא את הבור ולא את הגת ולא את השוכך בין חרבין בין ישובין ועל היהודי לקבל שטר המעיד על המכר. ע"פ [בבלי ב"ב טט, א] המוכר יכול להתנות להשאיר לעצמו חלקים בשדה הנמכר. בענין שדה עפרון יש למצוא היכן עפרון הודיע על הסתלקותו מכל שיכות לשדה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשקפה: אתנה, סלקו = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מרכיב; דרנא – מצרף; תביר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שונן מתפשות, רבוי מתפשות; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעמיתים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטיי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכחה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.**

1.12 בראשית חיי שרה כג,א: (התשפ"ב)

**בראשית חיי שרה כג,יט: וְאַחֲרֵי־כֵן קָבַר אַבְרָהָם אֶת־שָׂרָה אִשְׁתּוֹ אֶל־מַעְרַת שְׂרָה הַמִּכְפָּלָה עַל־פְּנֵי מְקַרְתָּהּ הוּא חֲבֵרוֹן בְּאֶרֶץ כְּנָעַן:**

**(כג,יט) וְאַחֲרֵי־כֵן** – מקף כבורר בין משמעות של זמן רב לקבורה אחרי המיתה ובין משמעות של זמן קרוב. וראה הסבר טעם תרסא.  
**(כג,יט) וְאַחֲרֵי־כֵן** – תרסא כשיעור זמן קרוב לקבורה אחרי המיתה וכפסק ה-**[רמב"ם הל' אבל הקדמה]** (א) (מצווה) להתאבל על הקרובים ... (ומצווה) קבורה ביום מיתה שהיא מצות עשה. **[דף על הדף חולין כקה,ב]** כתב ה-**[כלי חמדה פר' חיי שרה]**: הנה זה ברור דמצוה לקבור את המת מתרי טעמי, א' מעשה ד-**[דב' שפ' כא,ג]** **כִּי־קָבַר תִּקְבְּרֶנּוּ בְּיוֹם הַיּוֹם** דנראה דעת רוב הפוסקים דכולל כל המתים (טט) ולא רק במיתת בן סורר ומורה שבו נאמר הפסוק),  
**(כג,יט) קָבַר אַבְרָהָם** – קדמא ואולא בתפקיד כעין **כלל** בקנינים מהגוים שיהיה **על הסדר** כפי'**[אור החיים]** ע"פ **[רמב"ם הל' זכיה ומתנה פ"א ו-פ"ב]** **[אור החיים]** (בר' ח"ש כג,יט) **וְאַחֲרֵי־כֵן וגו' (כג,ג) וְיָקָם הַשָּׂרָה וְהַמַּעֲרָה וגו'.** צריך לדעת למה הוצרך לומר **(כג,יט) וְאַחֲרֵי־כֵן** כי מובן הוא מסדרם של דברים ש-**(כג,יט) וְאַחֲרֵי־כֵן** הוא שקבר. עוד למה הוצרך לומר פעם ב' **(כג,ג) וְיָקָם הַשָּׂרָה**. אכן הכתוב יכוון להודיע כי היתה הקניה ככל משפטי הקנין והוא אומרו **(כג,יט) וְאַחֲרֵי־כֵן** פירוש אחר ששקל אברהם לעפרון דמי המערה בזה סלק עפרון זכותו מעל הקרקע כמו שכתב **[רמב"ם פ"א מהלכות זכיה ומתנה]** וז"ל **(טט: שלב א)** שהגוי מעת שלקח הדמים סלק זכותו וישראל לא קנה עד ש**ש(טט: שלב ג) יגיע שטר לידו ונמצאו נכסים אלו כנכסי מדבר (טט: בין שלב א ושלב ג יש שלב ב של הפקר עד הגעת שטר הקנין) שכל המחזיק בהם זכה ע"כ.** הרי שיועיל נתינת הממון שלא נשאר לגוי זכות בה, ולזה תועיל לגמור הקניה ביד אברהם **(טט: עד הגעת שטר הקנין) כאמצעות החזקה שהחזיק בה כמה שקבר בה את שרה (טט: ע"י מעשה תיקון מכוון בגוף הארץ בשלב ב)** אבל אם היה קובר את שרה קודם הגם שהיה נותן אחר כך כסף השדה לא היה זוכה בנתינת הכסף לבדה כנוכר בלא חזקה: ונשאר לדעת אם חזקה זו שמה חזקה בקרקע הגוי, והנה כתב **[רמב"ם בפ"ב מהלכות זכיה ומתנה]** ז"ל אבל בנכסי הפקר או הגר אפילו אכל פירות כמה שנים לא קנה לא אילן ולא קרקע עד שיעשה מעשה בגוף הארץ וכו' כיצד המוצא פלטרין בנכסי הגר או הפקר וסייד בהם או כייר גבוה אמה או יותר קנה וכו' המציע מצעות קנה וכו' היה לוקח עפר ממקום גבוה למקום נמוך הרי זה מתקן הארץ **(טט: אבל)** ראינוהו שהיה משליך העפר בלא הקפדה הרי זה בחזקת שאינו מכוין אלא להשוות מקום לדייש ולא קנה ע"כ. וכתב **[המגיד משנה]** המציע מצעות פירוש לישב עליהם והרי נהנה מגוף הקרקע. פי' אחר המציע מצעות שיפיה הקרקע בהצעתם כסיווד וכיור וכו' וזה עיקר. ולזה הסכים הרב אבן מיגאש ז"ל ע"כ. והנה בשלמא לפי' ראשון של המגיד שכל שנהנה מגוף הארץ נקראת חזקה במציאות הפקר נאמר שגם במציאות שלפניו כיון שקבר בגוף הארץ את שרה אשתו חשוב נהנה מגוף הארץ וקנאה, אלא לסברת הרב אבן מיגאש שאינה חזקה וזלת אם יעשה תיקון בגוף הארץ כסיווד וכיור אם כן קבורת שרה לא תועיל לענין חזקה ובמה קנה אברהם. ואפשר כי כשבונין הקבר ובפרט בנין הקברות הקדומים שהיו בונין כוכיין ומן הסתם הם מסיידים ומכייירים ובזה תהיה החזקה. ומעתה יתיישב טעם שחזר הכתוב לומר פעם ב' **(כג,ג) וְיָקָם הַשָּׂרָה** לומר כי אחר שקבר אברהם וגו' בזה הושלמה הקימה של השדה לאברהם וזולת זה הגם שבערך עפרון נחתמה גזירתו שסלק זכותו אבל עדיין אינו נקרא של אברהם כפי הדין כנוכר ואחר שקבר וכו' **(כג,ג) וְיָקָם הַשָּׂרָה וְהַמַּעֲרָה וגו':**

**(כג,יט) קָבַר אַבְרָהָם** – קדמא ואולא בתפקיד כעין **כלל** ופרטיו. מי הקובר ומי לא קובר, מי הנקבר **אֶת־שָׂרָה אִשְׁתּוֹ** והסיבות לקבורה במקום הקבורה, מי עוד יקבר במקום, מקום הקבורה, ממי קנה. כל אלה פרטים לעתיד לבוא לצאצאי אברהם ושרה. **מי הנקבר, מי עוד יקבר:** **(כג,יט) אֶת־שָׂרָה אִשְׁתּוֹ ... [בבלי סוטה יג,א]** כיון שהגיעו למערת המכפלה, אתא עשו קא מעכב, אמר להן: ממרא קרית הארבע היא חברון – ואמר רבי יצחק: קרית ארבע – ארבע זוגות היו: אדם וחיה, אברהם ושרה, יצחק ורבקה, יעקב ולאה, **[מדרש אגדה (בבורר)] (בר' ויחי מט,כא) (יוסף) היה אומר (לעשו) מערת המכפלה אינה מחזקת אלא ארבעה זוגות, ; [זוהר חדש מהדורת הסולם - רות מאמר כשיגיש הקב"ה אדה"ר מגן עדן אות ריד] רבי קיסמא אמר, מַעְרַת הַמִּכְפָּלָה, סְמוּךְ לַפְתַּח גַּן עֵדֶן. בְּשִׁעָה שְׁמַתָּה סָנְה, בָּא אָדָם לְקַבְּרָה שָׁם. וְשָׁם הָרִים, מְרִיחוֹת גַּן עֵדֶן, בְּאוֹתוֹ הָרִים שְׁהִינָה שָׁם. רָצָה לְחַצּוֹב יוֹמֵר, רָצָתָה בַּת קוֹל וְאָמְרָה דִּינִי. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה עָמַד, וְלֹא חָצַב יוֹמֵר, וְשָׁם נִקְבַר. מִי נִתְעַסַּק בּוֹ. שֵׁת בְּנֵי, שְׁהוּא הִיָּה בְּדַמּוֹתוֹ וּבְצַלְמוֹ. [אבות דרבי נתן נוסחא ב פרק מב] אם היתה כשרה בעלה קוברתה שכן מצינו באבותינו אבינו אברהם קבר את שרה אמנו. יצחק קבר את רבקה אמנו. יעקב קבר את רחל ואת לאה:**

**הסיבות לקבורה במקום הקבורה:** **(כג,יט) אֶת־שָׂרָה** – **[חושב מחשבות – א, קרופמאן מ"י, פר ויחי, ע' 46 (אוצה"ח)]** מלת **(כג,יט) אֶת** מרבה את קבורת אברהם במערה. **(כג,יט) אֶת־שָׂרָה** – מקף בורר בזכות מי נקנתה מערת המכפלה. מדרש אחד לומד שאברהם התאוה להקבר בה אחרי שנכנס למערה שהייתה מוגנת ע"י מלאכים. שרה יעצה לו להמתין למצב שבו עפרון יאלץ למכור במחיר סביר. וזה קרה במשא ומתן בפני בני חת. **(כג,יט) אֶת־שָׂרָה אִשְׁתּוֹ** – מונח רביע, בתפקיד לפחות ארבעה דברים המקשרים בין שרה ובין קבורתה במערת המכפלה. **[מרבח תורה – בראשית ב, המניק י"ד ע' שלה (אוצה"ח)]** שרה בנבואה שלה ידעה על קבורתה במערת המכפלה, שרה יזמה את קניית מערת המכפלה ועל זה נאמר **(משלי לא,טז) זַמְמָה שָׂרָה וַתַּקְתְּהּ, אַבְרָהָם הָיָה הַשְּׁלִיחַ שְׁלָה לְקַבְּרָתָהּ, הַקְּבוּרָה נַעֲשֶׂתָה ע"פ הוֹרְאוֹתֶיהָ, הַהֶסֶד שֶׁל אַבְרָהָם הוּא ע"פ [תנחומא] (משלי לא, י) אֲשֶׁת־דָּוִד מִי יִמְצָא .**

**מי הקובר ומי לא קובר:** **[חכמת התורה, הרב שלמה קלוגר, חיי שרה, ע' כקה] ... י"ל בשרה לא היו בני חת ראויין להטפל עמה, א"כ היתה מת מצוה. וא"כ זה נסיון אברהם כמה שרצה דוקא לשלם, והיינו דרצה לנסות אם יתעקשו בני חת שלא לקבל מעות רק דוקא בחנם, א"כ עושיין חסד עם שרה, וכיון דראויין לעשות חסד לשרה ראויין לקבורה ואין לה דין מת מצוה ואסור לו לטמאות (כי הוא כהן גדול). אבל אם יקבלו מעות א"כ אין ראויין לעשות חסד עם שרה א"כ הוי מת מצוה ומותר לו לטמאות. ... אברהם היה כהן גדול וא"כ איך טימא לשרה (שכ"ג לא מטמא לאשתו) ולזה מפרש כך כיון ד-**(וי' אמר כא,ג) לָהּ יִטְמָא:** (הנאמר באחותו, ובאשת כהן פשוט נאמר -**(וי' אמר כא,ג) בְּי אִם־לְשָׂאוֹ הִקְרַב אֲלֵינוּ**) הוי מצוה א"כ ראוי שידחה עשה זו ללא תעשה דכהונה גדולה ואף דהוי עשה (קדושים תהיו), ולא תעשה (לא להיטמא למת), כיון דהתורה אסרתו בפירוש **(טט: ווי' אמר כא,ג) וְעַל כָּל־נַפְשֹׁתַי מֵת לֹא יָבֵא.** אך י"ל היינו דוקא אם לא נודע **[יבמות ג,א תורה]** ואתעשה, רק הדתורה אסרתו בפירוש **(טט: ווי' אמר כא,ג) וְעַל כָּל־נַפְשֹׁתַי מֵת לֹא יָבֵא.** אך י"ל היינו דוקא אם לא נודע שהוא גרם מיתתה אז אסרתו התורה, אבל אם נודע שהוא גרם מיתתה לה, א"כ הוי קיי"ל **[ב"ק ט,ב]** הכשרתי במקצת נזקו כהכשר כל נזקו וחייב לתקן הזיקו. א"כ אם הוא גרם מיתתה חייב בקבורתה. וזה לא נשמע מן התורה דבכהאי גוונא נמי אסור **(טט: אין הלכה שכהן הגורם מיתה יתחייב בקבורת המת),** ושוב הדרינן לכללא דעשה דוחה לא תעשה ועשה שאינו שוה בכל. ובפרט אם אברהם לא היה מצווה**



ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור) כ"י במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ג, **תמצית ההשקפה**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשט** – מוציא מפשט; **מרכא** = מרדף; **דרכא** – מוציא ממש; **מחלק**, **ממעט**, **לא ממש**; **טרקא** = טרף – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב"ש ששעוה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרכא חביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא חביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **חביר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זרקה קטן** – 2; **זרקה-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ...; **זרקה-קטן** ... **זרקה-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** – גרש – גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עמירה. שגגה = שחכה: **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עמירה. שגגה = שחכה: **פזר** – דרוש מהפסוק רעיו לנושאים אחרים בתושב"פ.

ועושה ודאי ראוי לומר, שידחה עשה ללא תעשה ועשה כיון שהוא היה הגורם למיתתה, ולכך קבר אותה וזהו שאמר רש"י הוא קבר אותה והרי היה כהן גדול מוכח דעל ידו מתה, וזה לא פטרה התורה אותו, כן י"ל בכוננת רש"י.

ב-[דבר משה א, **פברברג מ"ד, ע' פו, ב (אוצה"ח)**] כתב שהאיש שקבר את שרה קבר את אברהם. ויש מדרש שבמעתר המכפלה נקברו רק מי שמתו במיתת נשיקה שאינם מטמאים. ואז סוגיית הטומאה לא חלה בקבורת שרה. אבל נמשיך בעיון שטומאה חלה. **אילת השחר על התורה – א, הרב שטיינמן אי"ל, ע' קצה – קצו (אוצה"ח)**

(כג"ט) **ואַחֲרֵי־כֵן קָבַר אַבְרָהָם אֶת־שָׂרָה** וגו' (צ"ב למה הפסוק חוזר על כל פרטי המערה) הלשון קבר אברהם משמע שקברה בעצמו ו(לא הוצרך לחפור קבר שהרי נקברה במערה, ומדכתיב (כג"ט) **אֶל־מַעְרַת** ולא במערת משמע שהכניסוה (ע' קצו) למערה ללא חפירת קבר) ויתכן משום דעדיף שלא לקבור ע"י נכרי (ועי' **משנה ברורה סימן תקכ"ו ט"ק ט"ז** וב-**ביאור הלכה**) ועוד דמצוה בו יותר מבשלוחו (ועי' קובץ שיעורים ביצה אות כ"ה) ועי' ספר חסידים (אות תקל"ג) שאין מניחים לראות לכותים את המת וכו' (אמנם היו מקומות שנקברו ע"י גוים).

**שו"ע או"ח הל' י"ט ס'יתקכו סע"ב** (ב) מת ביום טוב ראשון \* (טו) אסור להלינו עד יום טוב שני (טז) [ג] ג' כדי שיתעסקו בו ישראל. **משנה ברורה סימן תקכו ס"ט** ... דזילא ביה מלתא דלתעסקי עכו"ם בטהרתו (בחול) וכה"ג (ביום טוב) שרי משום כבוד המת: **משנה ברורה סימן תקכו ס"טז** כדי שיתעסקו בו ישראל - או כדי [טז] שילוו אותו אשתו ובניו חוץ לתחום ומשמע [יז] דאפילו בת"ח שכבודו ביותר להקבר ע"י ישראלים ג"כ לא משהינן ליה (ביום טוב).

**שו"ע י"ד הל' אבילות ס' שנב, סע' ג** ב האיש אינו כורך (בתכריכים) ומקשר האשה, אבל האשה כורכת ומקשרת האיש. **שו"ך שם ס"ק ב** האיש אינו כורך. משום הרהור אבל באשה ליכא הרהור כל כך:

(כג"ט) **אֶל־מַעְרַת שָׂרָה הַמִּכְפֵּלָה** **עַל־פְּנֵי מַמְרָא** – גרשיים ... תביר כעין מידה י' מי"ג מידות כל דבר שהיה בכלל, ויצא לטעון טוען אחר שלא כענינו, יצא להקל ולהחמיר. ותלוי איך מסתכלים על הלהקל ולהחמיר. יצא להקל על קבורת שרה כמת מצוה שתקבר ע"י אברהם, אע"פ שהיה כהן גדול שלא מטמא לאשתו, ולהחמיר בחול מחמירים שלא לעשות טהרה ע"י גוים (כמסקנה ממ"ב בשם ס' חסידים), ואברהם אבינו החמיר על עצמו שגם לא ע"י גיורת, ושפחה גיורת, אבל לנשיאת המטה נעזר בגרים או גוים לעסוק בקבורה.

(כג"ט) **אֶל־מַעְרַת** – מקף כבורר במשמע מלת "מערת" בין משמע לכל מיני צרכים ובין משמע שנתחזקה לקבורה בלבד. ע"פ **[אור החיים] (כג"ט) אֶל־מַעְרַת** – מקף כבורר בין משמע מערה כמות שהיא בטבע וקנין בכסף לא מספיק לעשות בה חזקה, ובין משמע מערה שעשה בה קנין כסף וקבלת שטר קנין או קנין כסף וקנין חזקה ע"י **תיקון בכוננה בארץ שלה**, או **נהנה מגוף הקרקע שלה** בפעולת הקבורה, וקבלת שטר קנין. ורב אבן מיגאש סובר שהתיקון בגוף הארץ צריך להיות ע"י **סידור בה או כיוור גבוה אמה או יותר** וקבורה לא לא תועיל לענין חזקה.

במה זוכה הגובר: (כג"ט) **אֶל־מַעְרַת שָׂרָה הַמִּכְפֵּלָה** **עַל־פְּנֵי מַמְרָא** – גרשיים ... תביר כעין מידה י' מי"ג מידות כל דבר שהיה בכלל, ויצא לטעון טוען אחר שלא כענינו, יצא להקל ולהחמיר. ותלוי איך מסתכלים על הלהקל ולהחמיר. עד כאן עסקה התורה בקנין מערת המכפלה ובקבורת שרה. ומניח לענין זה, מכאן ע"פ המדרש עוסק הכתוב במעלה של הקבורה במערת המכפלה. יתפרש **להקל** כזכויות שזוכה הנהוג כאברהם אבינו כליקוט המדרשים ב-**[ילקוט שמעוני בח"ש רמז קב]** ויתפרש **להחמיר** זה איבוד הזכויות למי שאינו נוהג כמוהו

**ילקוט שמעוני תורה פרשת חיי שרה רמז קב (בר' ח"ש כג"ח) לְאַבְרָהָם לְמַקְנָה לְעֵינֵי בְנֵי־חַת א"ר אלעזר כמה דיות משתפכות כמה קולמוסין משתברין כדי לכתוב בני חת בני חת עשרה פעמים וללמדך שכל מי שמברר מקחו של צדיק כאלו מקיים עשרת הדברות, אמר ר' יודן חמשה פעמים כתיב ולבני ברזילי הגלעדי ללמדך שכל מי שמאכיל פרוסה לצדיק כאלו מקיים חמשה חומשי תורה, (בר' ח"ש כג"ט) **ואַחֲרֵי־כֵן קָבַר אַבְרָהָם אֶת־שָׂרָה אִשְׁתּוֹ** ה"ד (משלי כא, כא) **רִדְף צְדָקָה וְנָתַתָּה יָמֶיךָ אֲשֶׁר יִצְדָקְהָ וְנָבֹדֶ: רִדְף צְדָקָה** זה אברהם שנאמר (בר' וירא יח, יט) **וְשָׁמְרוּ יְרֵדָה ה' לְעֵשׂוֹת צְדָקָה, וְנָתַתָּה שְׂגָמִל חֶסֶד לְשָׂרָה, (משלי כא, כא) וְיִצְאָה אִשִּׁים שְׂנֵאמֶר (בר' ח"ש כה, ז) וְאֵלֶּה יָמֵי שְׁנֵי־יְמֵי אַבְרָהָם, (משלי כא, כא) צְדָקָה וְנָבֹדֶ: א"ל הקדוש ברוך הוא אני אומנותי גמילות חסדים תפסת אומנותי בוא ולבוש לבושי שנאמר (בר' ח"ש כד, א) וְאַבְרָהָם יָלַד בָּא בְּיָמָיו:****

(כג"ט) **שָׂרָה הַמִּכְפֵּלָה** **עַל־פְּנֵי מַמְרָא** – מרכא תביר מרכא טפחא, תבנית טעמים המכילה שתי תבניות ושני ענינים, (למוד א) דרגא תביר מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים שעל כל אחד חל אותו ענין או הלכה ביחס ל-(ענין א), כאן מוצע לומר שהפרטים הם מצוות עסוק בטהרת המת וקבורתו שמקילים להיעזר בגוים. ע"פ **[התוה"מ (מלב"ם)]** ... ואברהם שנה שמה לקראה בשם חברון על ששם יתחברו הזוגות הנעמיים (טט: אדם וחוה) (ע"פ זוהר, אברבנאל), אברהם ושרה, יצחק ורבקה, יעקב ולאה), בחייהם ובמותם לא נפרדו: (למוד ב) **הַמִּכְפֵּלָה** **עַל־פְּנֵי מַמְרָא** – תביר מרכא טפחא, תבנית טעמים בתפקיד כעין קבוצת פרטים שעל חלקם לא חל (ענין ב) כאן כגון שבחול גוים לא יעסקו בטהרת מת יהודי, ושאיש לא יטהר אשה ולא יכרוך תכריכה עליה. ואפשר שזה מה שעשה יוסף כאשר צוה לעבדיו הרופאים שהכוונה לאחיו לעסוק בשימור גופת יעקב ולא ע"י המצרים, אבל שלא יראו מת יהודי (אולי הכוונה שלא בבגדים) זה חומרה שאי אפשר לעמוד בה מפני כבוד המת, כגון ביום טוב שני של ראש השנה ויום טוב אחרי שבת ויום טוב שני בגלויות.

**[שכל טוב (בובר)] (בר' ח"ש כג"ט) וְאַחֲרֵי־כֵן קָבַר אַבְרָהָם אֶת־שָׂרָה אִשְׁתּוֹ**. אחר שקמה לו לאחזה: **אֶל־מַעְרַת שָׂרָה הַמִּכְפֵּלָה**. שנכפל בעיני כל שוכבי ששכרן כפול ומכופל: **עַל־פְּנֵי מַמְרָא**. כנגד אילני ממרא: **הוּא הַבְּרֹוֹן**. ( - מונה אתנה, מונה מרבה, אתנה מגביל, בסה"כ רבוי הגבלות, כאן מקומות אחרים בא"י שהם מגוונים, כעין מוגבלים לעומת שאר א"י) המגונה שבארץ כנען, ארבע מקומות הן המגונים שבא"י ואלו הן. דנה וקרית סנה ותמנת סרק וחברון:

(כג"ט) **עַל־פְּנֵי מַמְרָא** – מקף כבורר במשמעות מלת "על" בין מעל ובין ליד (סמוך) ובין מנגד וזה מה שמלמד **[שכל טוב]** **בראשית חיי שרה כג, וְיָקָם הַשָּׂרָה וְהַמַּעֲרָה אֲשֶׁר־בָּהּ לְאַבְרָהָם לְאַחֲזַת־קָבָר** **מֵאֵת בְּנֵי־חַת: ס** **[אברבנאל] (בר' ח"ש כה) ... ואמנם אמרו אח"כ שנית (כג"ט) וְיָקָם הַשָּׂרָה וְהַמַּעֲרָה** וגו' יש לפרש בענינו שראשונה נתקיים השדה והמערה מעפרון מפאת הקנייה והכסף שנתן בעדו ואח"כ נתקיים שנית מפאת החזקה שלקח אברהם בקבורת שרה ולכן נזכר הכתוב סמוך לו אחרי כן קבר אברהם את שרה כי זה היה הקיום השני מפאת החזקה. וגם נזכר לומר שהיה המנהג בארץ היא שלא יוכל אדם לעשות מברמו ומשדהו בית הקברות אם לא ברשות אנשי העיר מפני החזקה ולכן נזכר כאן ויקם השדה והמערה' אשר בו לאברהם לאחוזת קבר מאת בני חת ולא אמר מאת בני עפרון כי היתה הכוונה שנתקיים ברשות אנשי העיר לאחוזת קבר.



ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טבור'ל) כי במצויות האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשס"ג: **תצית ההשערות**: אתנה, סלקי = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מואר; דרנא – מוצא; תבר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשועי לגדולי, יתור לרבות, מכל מקום; **דרנא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שנה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שנה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שמעמיתם חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקב** – בד"כ בוור לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** 1 – סודר שבחלק, השלים והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מינוט), **תלישא-קטנה** – תרסא – דרוש בפסוקי שיעור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה. **פוז** – דרוש מהפסוק רציו לנזשאים/אחרים בתושב"ע פ.

**1.13 בראשית חיי שרה כג,א: (התשפ"ג) (בהשתתפות "נחלת יעקב")**

**בראשית חיי שרה כד,א: וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא בַּיָּמִים הֵן יָבְרָךְ אֶת-אַבְרָהָם בְּכָל:**

**[רמב"ן] ... אבל אחרים חדשו בפירושו הכתוב הזה ענין עמוק מאוד ודרשו בזה סוד מסודות התורה, ואמרו כי בכלל תרמוז על ענין גדול, והוא שיש להקב"ה מדה תקרא "כל", מפני שהיא יסוד הכל, ובה נאמר (ישעיה מד,כד) אֲנֹכִי ה' עֲשֵׂה לָּךְ, והוא שנאמר (קהלת ה,ח) וַיִּתְרוֹן אֲרָץ בְּכָל הַיָּמָּה, יאמר כי יתרון הארץ וטובה הגדולה השופע על כל באי עולם בעבור כי בכל היא, והיא המדה השמינית מ"ג מדות, ומדה אחרת תקרא בת נאצלת ממנה, ובה הוא מנהיג את הכל, והיא בית דינו של הקב"ה הנרמוז במלת **וה'** בכל מקום (ב"ר נא ב), והיא שנקראת **כלה** בספר **שיר השירים**, בעבור שהיא כלולה מן הכל, והיא שחכמים מכנים שמה **כנסת ישראל** במקומות רבים בעבור שהיא כנסת הכל. ...**

והענין הזה נמצא לרבותינו רמזו בהגדות במקומות רבים, כענין שאמרו במדרש חזית (שה"ש ג,יא) שאל רבי שמעון בן יוחאי את רבי אליעזר ברבי יוסי אפשר שמעת מאביך מהו **בְּעֵטָרָה שֶׁעַטְרָה-לּוֹ אָמוֹ** (שה"ש ג,יא), אמר לו הן, אמר לו היאך, אמר לו משל למלך שהיתה לו בת יחידה והיה מחבבה יותר מדאי והיה **קורא אותה בת**, לא זו מחבבה עד ש**קרא אותה אחותי**, ולא זו מחבבה עד ש**קרא אותה אמי**, כך בתחילה חבב הקב"ה את ישראל וקראן **בת**, הדא הוא דכתיב (תהלים מה,יא) **שָׁמְעִי-בַת יְרָאִי**, ולא זו מחבבן עד ש**קראן אחותי**, שנאמר (שה"ש ה,ב) **פָּתְחִי-לִי אֲחֹתִי רַעִיָהּ**, ולא זו מחבבן עד ש**קראן אמי**, שנאמר (ישעיה נא,ד) **הִקְשִׁיבוּ אֵלַי עַמִּי וְלֹאֲמִי**, לאמי כתיב (טט: ראה ג' רמב"ן). עמד רבי שמעון בן יוחאי ונשקו על ראשו, אמר לו אילו לא באתי אלא לשמוע זה הדבר מפיוך די: ומבואר זה במדרשו של ר' נחוניא בן הקנה **[ספר הבהיר כב]**. אמרו בפסוק **(ישעיה מד,כד) אֲנֹכִי ה' עֲשֵׂה לָּךְ נִסִּים וּמִוִּפְיִי לְבָדִי רַקֵּעַ הָאָרֶץ מֵ-אֲמִי מֵאֲמִי**: אני כשנטעתי אילן זה להשתעשע בו כל העולם ורקעתי בו הכל וקראתי שמו **כל**, שהכל תלוי בו והכל ממנו יוצא, והכל צריכין לו ובו צופין ולו מחכים, **ומשם פורחים נשמות**, לבדי הייתי כשעשיתי אותו ולא יגדל עליו מלאך לאמר אני קדמתי לך. גם בעת שרקעתי ארצי שבה נטעתי ושרשתי אילן זה ושמתים ביחד ושמתתי בהם, מי אתי שגליתי לו סודי זה, עד כאן:

**(כב מ"ח התשפ"ב) [שפת אמת בר' חיי שרה שנה תרל"ד]**

במדרש (תה' לז,יח) **'יֹדֵעַ ה' יְמֵי תַּמִּימִם לְעוֹלָם תְּהִיָּה**: שנותיהם תמימים כו' פ'י ימי תמימים שהם ימים שיש בהם שלימות כי מה שברא הש"ת עולם הזה להיות מתחדש בכל יום ושנה הוא לטובה כדי שיהי' הארה חדשה בכל זמן. ועי' מברכין מחדש בכל יום מעשה בראשית (ושור טוב) (תהלים צו,א) **שִׁירוּ לַה' שִׁיר תִּדְּשׁ שִׁירוּ לַה' לִלְהֻלּוֹתֵי: (ב) שִׁירוּ לַה' בְּכָבוֹד שָׂמוּ בַּשִּׁירוֹ מְיוֹסֵי-לְיוֹם יְשׁוּעוֹתָיו**: שאם ה' הבריאה מתנהג בלי שינוי. ה' מתרחק ע"י ריבוי הזמן. מפורש החיות. לכן ברא הש"ת שיהי' **בכל יום שפע חיות מחדש כנ"ל** לכן צריך הגדה לראות שיהי' לו עכ"פ הארה אחת חדשה בכל יום.

**[שפת אמת בר' חיי'ש התרל"ד]** "שאם היה הבריאה מתנהג בלי שינוי ה' מתרחק ע"י ריבוי הזמן. מפורש החיות "

טעם טפחא בתפקיד **שוני** מטעים את מלת **(בראשית א,א) בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ**:

ומלת **(שמות פרק כב) אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ** בטעם תחתון המקור להתחדשות, ומלת **(דב' וא' ו,ד) שָׁמַע יִשְׂרָאֵל** ראה והשמיע הארה חדשה כ-411 מופעי טפחא בראש פסוק בתורה מתוך 5846 פסוקי התורה, בסה"כ בקירוב תדר י"ד 14.2238. השגחה פרטית להתחדשות פרטית

ועי' זוכה להרגיש בכל יום דבר חדש. כי כל יום נמשך אחר התפעלות יום שמקודם. כדכתיב אם שמוע בישן תשמע בחדש. והנה הצדיקים מתקנים בכל יום כל מה שיכולין ועי' נאמר **(בר' חיי'ש כד,א) וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא בַּיָּמִים**. שלא יש זמן שלא יקח ממנו דבר לעבודת הש"ת. וזה יודע ה' ימי תמימים שבכל שעה משיג השגה וידיעה מיוחדת ולכן מושכין שפע ונחל לכל העולם בכל יום שמקשרין כל הבריאה בשורשו וזהו ונחלתם לעולם תהי'. גם פרשו כי כל יום נמשך אחר תיקון יום שקודם לו. נמצא מי שמתקן ימיו מוריש טובה לכל העולם. שע"ז בא כל הבריאה למדריגה שלמעלה מזו כנ"ל:

**ראה בבלי יומא כח,ב [בבלי יומא כח,ב] (הערות בסוגריים ע"פ מתיבתא)**

**בראשית חיי שרה כד,ב: וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל-עַבְדּוֹ זָקֵן בֵּיתוֹ הַמְּשַׁל בְּכָל-אֲשֶׁר-לּוֹ שִׁים-נָא יְדָךְ תַּחַת יַרְכֵי:**

...דאמר רבי חמא ברבי חנינא מימיהן של אבותינו (אף קודם למתן תורה) לא פרשה ישיבה מהם. היו במצרים ישיבה עמהם שנאמר **(שמות ג,10) לָךְ וְאַסְפֹּף אֶת-זַקְנֵי יִשְׂרָאֵל** - מונח גרשיים מונח רביע -

- טט כעין יצא מן מהכלל ללמד על הכלל
- היו במדבר ישיבה עמהם שנאמר **(במ' בהע' יא,טו) אֶסְפּוּ-לִי שִׁבְעִים אִישׁ מִזַּקְנֵי יִשְׂרָאֵל** - גרשיים מונח זרקא מונח סגול -
- טט כעין יצא מן מהכלל ללמד על הכלל, כאן גם רמז לרוח הקודש המתווספת על הסנהדרין, שמכוונים דבריהם לדעת עליון
- טט כעין בנין אב משני כתובים?

אברהם אבינו זקן ויושב בישיבה היה שנאמר **(בר' חיי'ש כד,א) וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא בַּיָּמִים** - מונח זקף-קטן טפחא אתנה (קנה חכמה) יצחק אבינו זקן ויושב בישיבה היה שנאמר **(בר' תל' כז,א) וַיְהִי כִּי-זָקֵן יִצְחָק** - פשטא מונח זקף-קטן, (ובהמשך נאמר **וַתִּכְרַתְוּ עֵינָיו מֵרֵאשִׁית** - מרכא טפחא, **רִטב"א** בא לומר שמרוב לימודו והתאמצותו בתורה שמתשת כוחו של אדם כהו עיניו)

• טט - המשך הקרא **וַיִּקְרָא אֶת-עֵשָׂו בְּנֵוֹ הַבְּרָל** - גרשיים מונח פסק מונח רביע, כעין יצא מן הכלל. **בעל הטורים ב-בראשית תולדות כז,ב** מפרש שיצחק הורה לעשו חמשה סימני טהרה בחיה וחמשה סימני טהרה בעוף וחמש הלכות שחיטה שלא לנבל הנשחט.

יעקב אבינו זקן ויושב בישיבה היה שנאמר **בראשית ויחי מח' ועיני ישראל כבדו מזקן** - מהפך פשטא מונח זקף-קטן **(רִטב"א** בא לומר שמרוב לימודו והתאמצותו בתורה שמתשת כוחו של אדם כהו עיניו) אליעזר עבד אברהם זקן ויושב בישיבה היה שנאמר **בראשית חיי שרה כד ב** ויאמר אברהם אל-עבדו זקן ביתו המשל בכל אשר לו אמר רבי אלעזר שמושל בתורת רבו (ולראייה שנאמר) **בראשית לך-לך טו ב** הוא דמשק אליעזר, אמר רבי אלעזר (דמשק נוטריקון) דולה ומשקה מתורתו של רבו לאחרים.

אמר רב קיים אברהם אבינו כל תורה כולה שנאמר **(בראשית תולדות כז,ה) לְעַבֵּד אֲשֶׁר-שָׁמַע אַבְרָהָם בְּקֻלָּי... אמר ליה אם כן מוֹצְאֵי וְתוֹרָתִי לְמָה לִי. (מתלבט על כרחק מייתור המלים מלמדנו שקיים את כל התורה כולה)** אמר (רב) [רבא] ואיתימא רב אשי קיים אברהם אבינו אפילו עירובי תבשילין **(הב"ח תחומין)** (אף שהיא תקנת חכמים לעתיד לבוא

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות; אתגה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף- בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה; (קדמא – סדר קדימות; אולא = גריש = גרישי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מי"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור. מחיצה. עקירה. שגגה = שכחה: פזר – דרוש מהפסוק רעיו לנושאים אחרים בתושבע"פ.

ולא נאמרה למשה בסיני שנאמר **וְתוֹרָתִי (מתניבתא) בלשון רבים ומיעוט רבים שניים, ללמד שקיים) אחת תורה שבכתב ואחת תורה שבעל פה (שתייהן במדה שוה).**

**מצותי** – טפחא ללא מגבלת מרכא לפנייה, בתפקיד התפשטות אפיון לפניו, ללמד שמה שנאמר לפניו בקולי **לְקַבַּל אֶשֶׁר-שָׁמַע אֲבֹרְהָם בְּקוֹלִי** כולל תקנת חכמים לעתיד לבוא ולא נאמרה למשה בסיני

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי - תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א - התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל; **מונח** - רבוי; **מהפך פשטא** - מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דנא** - מצרף; **תבר** - מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא - שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דנא תבר טפחא** - קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** - קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** - קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** - בדר' בורר ליימוד אחד מרב אפשרויות; **פסקא** - סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** - פשוט, 1; **זקא-קטן** - 2; **זקא-גדול** - 3; **רביע** - 4; **מונח רביע** - לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק - היקש; השלישיה: **קדמא** - סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם - יוצא מהענין; **קדמא ואלא** - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ליימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** - דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שחאה; **תלישא-גדולה** = **תלישא** - דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שחאה; **פזר** - דרוש מהפסוק רעיו לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

1.14 בראשית חיי שרה כג,א: (התשפ"ד)

**בראשית חיי שרה כד,ג: וְאֶשְׁבִּיעֶנָּה בְּה' אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְאֵלֶּיּוֹתַי אֲשֶׁר לֹא-תִקַּח אִשָּׁה לְבָנִי מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי אֲשֶׁר אֲנִי יוֹשֵׁב בְּקָרְבִּי:**

**(בר' ח"ש כד,ג)** **וְאֶשְׁבִּיעֶנָּה בְּה' אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְאֵלֶּיּוֹתַי אֲשֶׁר לֹא-תִקַּח אִשָּׁה לְבָנִי מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי** - **וְאֶשְׁבִּיעֶנָּה** זקא-קטן ... **הַשָּׁמַיִם** זקא-קטן בין שני קיסרים (סלוק) ... אתנה) רמז ליימוד בהיקש, בנין אב, דבר החוזר וקורה. **הכתוב** הזה מרמז לנוסח שבועת הדיינים ושבועת העדות **[תוספתא מסכת סוטה (ליברמן) פ"ז ה"א]** **[ה"ד]** ועוד שהשבועה היא על תנאי (=כוונה) שבלב בית דין ולא על כוונת הנשבע **(בר' ח"ש כד,ג)** **אֲשֶׁר לֹא-תִקַּח אִשָּׁה לְבָנִי מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי אֲשֶׁר אֲנִי יוֹשֵׁב בְּקָרְבִּי** - **לְבָנִי** זקא-קטן ... **הַכְּנַעֲנִי** זקא-קטן בין שני קיסרים (אתנה ... סלוק) רמז ליימוד בהיקש, בנין אב, דבר החוזר וקורה. **בכתוב** זה נשתמש ב-**(כד,ד)** **[תוספתא מסכת סוטה (ליברמן) פ"ז]**

**[ה"א]** שבועת העדים והדייני' נאמר' בכל לשון [השביע עליהן חמשה פעמים בכל לשון] ששומע' ואמרו לו אמן הרי אלו חייבין **[ה"ב]** שבועת הדיינין באי זה צד הרי מי שנתחייב שבוע' לחברו אומריין לו הוי יודע שכל העולם כולו מזדעזע ביום שנ' **(שמי' ית' כז, ל) לֹא תִשָּׂא אֶת-שֵׁמִי ה' אֱלֹהֶיךָ לְשׂוֹאן כִּי לֹא יִנְקֶה ה'** **אֵת אֲשֶׁר-יִשָּׂא אֶת-שֵׁמִי לְשׂוֹאן**: כל עברות שבתורה כתוב בהן ונקא וזו כתוב בה **לֹא יִנְקֶה** וגו' **[ה"ד]** אם אמר איני נשבע פוטרין אותו מיד אם אמר נשבע אני אומר זה לזה **(במ' קרח טז,כו)** **סוּרוּ וְלֹא מַעַל אֶלֶּי אֱלֹהֵי הָרְשָׁעִים הָאֵלֶּה** משביעים אותו בשבועה האמורה בתורה שנ' **(בר' ח"ש כד,ג)** **וְאֶשְׁבִּיעֶנָּה בְּה' אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְאֵלֶּיּוֹתַי אֲשֶׁר לֹא הוּי יודע שלא על תנאי שבלבך אנו משביעים אותך אלא על תנאי שבלבבנו וגו' **(אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְאֵלֶּיּוֹתַי הָאֲרָץ** ר"ת א-ה-ו-ה שם הקישור של שמים וארץ, שם הדעת, שם קפיצת הדרך)**

**[בבלי שבועות לח,ב] מתני' שבועת הדיינין וגו' גמ'.** היכי משבעינן ליה? אמר רב יהודה אמר רב: משביעין אותו בשבועה האמורה בתורה, דכתיב: **(בר' ח"ש כד,ג)** **וְאֶשְׁבִּיעֶנָּה בְּה' אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם**. אמר ליה רבינא לרב אשי: כמאן? כרבי חנינא בר אידי, דאמר: בעינן שם המיוחד! אמר ליה: אפי' תימא רבנן, **דאמרי'**: בכינוי, ונפקא מינה - צריך לאתפוש חפצא בידיה, וכדרבא, דאמר רבא: האי דיינא דאשבע **בְּה' אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם**, (רש"י ללא חפץ קדוש) נעשה כמי שטעה בדבר משנה וחוזר. ואמר רב פפא: האי דיינא דאשבע בתפלין, נעשה כמי שטעה בדבר משנה וחוזר. והלכתא כוותיה דרבא, ולית הלכתא כוותיה דרב פפא. הלכתא כוותיה דרבא, דהא לא נקיט חפצא בידיה; ולית הלכתא כוותיה דרב פפא, דהא נקיט חפצא בידיה. שבועה מעומד, תלמיד חכם - מיושב. שבועה בספר תורה, תלמיד חכם - לכתחלה בתפלין. ת"ר: שבועת הדיינין אף היא בלשונה נאמרה, **[רש"י בבלי שבועות לח,ב]**

**גמ'.** כר' חנינא בר אידי - בשלהי שבועת העדות (לעיל **[שבועות לה:]**) השבע ולא תשבע כו'.

אפי' תימא בכינוי - והא דאמר רב בשבועה האמורה בתורה.

לאתפוסי חפצא - קאמר או ספר או תפלין כאברהם דאתפסיה לאליעזר ברית מילה.

דאשבע **בְּה' אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם** - ולא התפייסו חפץ נעשה כטועה בדבר משנה ואף על גב דלא תנן לה במשנה שמעתא דרב היא והרי היא כדבר משנה כדאמרי' ב-**[סנהדרין (לג)]** דטועה בדבר האמוראים חוזר ולא אמרינן מה שעשה עשוי וישלם מביתו.

דאמרי' **[רמב"ם שבועות פ"א,ה"ח]**

ושבועת הדיינין בין שהיתה של תורה או של דברי סופרים בין על טענת ודאי בין על טענת ספק כך היא, הנשבע אחוז ספר תורה בזרועו והוא עומד ונשבע בשם או בכינוי בשבועה או באלה מפיו או מפי הדיינין, והורו רבותי שאין משביעין שבועת הדיינין אלא בלשון הקדש.

**ולית [רמב"ם שבועות פ"א, ה"א]**

הדיינין שהשביעו בלא נקיטת חפץ בידו הרי אלו טועים, ג חוזר ונשבע וספר תורה בידו, ואם אחז תפלין בידו והשביעוהו אינו חוזר ונשבע שהרי אחז תורה בידו וכמו ספר הן, השביעוהו מיושב אינו חוזר ונשבע.

**(בר' ח"ש כד,ג)** **וְאֶשְׁבִּיעֶנָּה בְּה' אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְאֵלֶּיּוֹתַי אֲשֶׁר לֹא הוּי יודע שלא**

בעולם היצירה. מלת **וְאֵלֶּיּוֹתַי** - במדת גימטריה עולה ב"ן שם הוי"ה בעולם העשייה הצורה הרוחנית של הארץ החמרית.

וזה מקשר אל **(בר' א,א)** **בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ:**

**בראשית חיי שרה כד,ד: כִּי אֶל-אֲרָצִי וְאֶל-מוֹלְדֹתַי תִּלְךָ וְלִקַּחְתָּ אִשָּׁה לְבָנִי לְיִצְחָק:**

**[שכל טוב (בבב'ר)] (בר' ח"ש כד,ד)** **כִּי אֶל-אֲרָצִי**. שהייתי בה תחלה: **וְאֶל-מוֹלְדֹתַי תִּלְךָ**. זו שכונתי: **וְלִקַּחְתָּ אִשָּׁה לְבָנִי**. המיוחד, **לְיִצְחָק:**

**[ילקוט שמעוני תורה פרשת חיי שרה רמז קז] (בר' ח"ש כד,ד)** **כִּי אֶל-אֲרָצִי וְאֶל-מוֹלְדֹתַי** אמרי חטיא דקרתך זונן מנהון זרע, **[רד"ק]** מביא זאת מ-**[בראשית רבה]** (חיתים של עירך טול (זון) מהם זרע).

**[מדרש הגדול] (בר' ח"ש כד,ד)** **כִּי אֶל-אֲרָצִי וְאֶל-מוֹלְדֹתַי**. והלא כולם עובדי עבודה זרה דכתיב **(יהושע כד, ב)** **בְּעֵבֶר הַנְּהָר יִשְׁבּוּ אֲבוֹתֵיכֶם מֵעוֹלָם תְּרַח אֲבִי אַבְרָהָם וְאָבִי נַחֲשׁוֹר וְנַעֲבָדוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים:** ואברהם אבינו יצא מהם, אלא אמר אברהם הואיל ואני מגייר אגייר ממשפחתי ומבית אבי שהן קודם לכל ולא עוד אלא שהן קרובי תשובה. מכאן אמרו לעולם תהא דעתו שלאדם קרובה לקרוביו ואם יש לו עושה בטובתן. וכן הוא אומר **(ישעיהו נח,ז)** **וּמִבְּשָׂרְךָ לֹא תִתְעַלֵּם:**

ע"פ **[ר' חיים פלטיאל]** ו-**[מושב זקנים]** אם היה חי עמהם היה מלמדן יראת שמים..

**(בר' ח"ש כד,ד)** **וְלִקַּחְתָּ אִשָּׁה**. לא קטנה (זה נלמד ממלת אשה). **לְבָנִי**. ולא לי. **לְיִצְחָק**. ולא ישמעאל.

**(ישעיהו נח,ז)** **הַלּוֹא פָּרַס לְרַעַב לְחֶמֶד וְנַעֲנִים מְרוֹדִים תָּבִיא בְּיַתְרָאָה עִלָּם וְכִסִּיתוּ וּמִבְּשָׂרְךָ לֹא תִתְעַלֵּם:**

**(יהושע כד,ב)** **וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל-כָּל-הָעָם כֹּה-אָמַר ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֵבֶר הַנְּהָר יִשְׁבּוּ אֲבוֹתֵיכֶם מֵעוֹלָם תְּרַח אֲבִי אַבְרָהָם וְאָבִי נַחֲשׁוֹר וְנַעֲבָדוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים:**

ע"פ **[מדרש הגדול] (בר' ח"ש כד,ד)** **אֶל-אֲרָצִי** - מקף כבורר בין כל ארץ **[רד"ק]** ארם נהרים ובין ארץ המשפחה עד נחור אבי תרח, **וְאֶל-מוֹלְדֹתַי** - מקף כבורר בין משפחות המובילות עד תרח אבי אברהם אבינו ובין משפחת תרח. **[רד"ק]** לומד אור כשדים. אבל כך זה לא מכון לחרן שאליה הביא תרח את המשפחה אלא מרחיק ממנה. **[רבי אברהם בן הרמב"ם]** **וְאֶל-מוֹלְדֹתַי** מקום המשפחה ולא מקום הלידה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כ"י במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ג, תמצית ההשקפה: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך-פשוט – מוציא מפשוט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מוציא; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב"ש ששעוה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקב – ב"ב בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סודר שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשוטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביעי – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עמירה, שגגה = שחכה; פור – דרוש מהפסוק רעיו לנושאים/אחר/בתושב"פ.

**[מדרש הגדול] (בר' ח"ש כד, ד) ק"י אַל אַרְצֵי וְאֶל מוֹלְדֵיהֶן** – דרגא תביר טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים שעל כל אחד חל אותו ענין או אותה הלכה. כאן לקיחת אשה מבין נשות משפחת תרח אבי אברהם.

**(בר' ח"ש כד, ד) וְלִקְחֶתָּ אִשָּׁה** – מרכא טפחא בתפקיד כעין יתור לרבות תנאי על התנאי הקודם (משפחת תרח אבי אברהם) אשה שהיא קרובה לתשובה. **[מדרש הגדול]** מביא הפסוק **(יהושע כד, ב) בַּעֲבַר הַנְּזָר יִשְׁבּוּ אֲבוֹתֵיכֶם מֵעוֹלָם** להסביר חיפוש כלה במשפחת אברהם שתהיה קרובה לתשובה.

**[זוהר מהדורת הסולם - ויקרא פרשת אמור מאמר תקיעת שופר אות קפח - קפט]** מתחיל את המאמר מ-**(יהושע כד, ב) בַּעֲבַר הַנְּזָר** וגו' ובמאמר מוסבר שאברהם אבינו תיקן שהחיות הא-לקית המושפעת לבריאה תחל מחכמה משולבת בחסדים (קו ימין מכיל חסד חכמה חסד נצח) וקו שמאל (בינה גבורה הוד) ישתלב בו חסדים) וזה מרבה אמונת ה' בשמחה וממעט עבודה זרה **(יהושע כד, ב)** של **אֱלֹהִים אֲחֵרִים**: ע"פ **[זוהר כרך א (בראשית) פר' לך פדא, מהדורת הסולם אות קס - קסא]** שאברהם אבינו למד מירידתו למצרים שעבודה זרה היא תוצאה יניקת חכמה בקו שמאל ללא חסדים.

הכלה המבוקשת תאובחן בשילוב של קו ימין חכמה עם חסדים וקו שמאל משולב בחסדים כנאמר ב-**(ישעיהו נח, ז) הֲלוֹא פָּחַס לְרַעֲב לְחֶמְדָּה וְנִעְנִים מְרוֹזִים תְּבִיא בֵּית יִי־מְרַאָּה עֲרֵם וְכִסְיָו, שה- [מדרש הגדול]** הביא את סופו בלבד **וּמִבְּשָׂרָךְ לֹא תִתְעַלֵּם**: כעצה לדרך ארץ. מכאן אמרו לעולם תהא דעתו שלאדם קרובה לקרוביו ואם יש לו עושה בטובתן. רבקה הוכיחה במעשיה ושיחתה שהיא משולבת קו ימין וקו שמאל משולבת בחסדים, כאשר היא משקה הולכי דרכים הנחשבים כעניים וגמליהם מכד קטן, וגם על דעת עצמה מספרת להם על מקום לינה בבית משפחה.

**(בר' ח"ש כד, ד) לִבְנֵי לִי־צַחֵק** – מרכא מרבה סלוק מגביל, בסה"כ רבוי הגבלות **לִבְנֵי**. המיוחד, **לִבְנֵי**. ולא לי. **לִי־צַחֵק**. ולא ישמעאל. לפי **[רש"י הירש]** מגבלה נוספת שיתאים אופיה של האשה לאופיו של יצחק הפרוש העניו והצנוע. **[מלבי"ם]** צדיק וקדוש שהיה עולה תמימה, על האשה להיות אשה צנועה וטהורה במוסרה, לפי **[העמק דבר]** מגבלה נוספת " הזהירו שפרש בשעת קידושין לבני יצחק ולא סתם לבן אברהם, דאע"ג דסתם בנו של אברהם הנצרך לאשה הוא יצחק ולא ישמעאל, מכ"מ דין קידושין כן הוא, כדנתן במס' קידושין פ"ג [ס"ד ב'] קידשתי את בתי והיו לו חמש בנות כולן אסורות, ואף על גב שניכר שכוון לגדולה שבהם, ה"נ להיפך לא יתברר לשום אחד אם לא שתדע בכירור למי היא מקודשת: "

**[רבינו מיוחס] (בר' ח"ש כד, ד) לִבְנֵי לִי־צַחֵק** מלמד שמצוה על האב להשיאו אשה לבנו, וכן הוא אומר קחו לבניכם נשים, והוא ששנו רבותינו, האב חייב בבנו ללמדו תורה ולהשיאו אשה וללמדו אומנות, וכן הוא אומר, ראה חיים עם האשה, ואם הגיע לפרקו משיאו אשה תחלה ואחר כך לומד תורה:

מוצע לומר ששני למודים לפחות נלמדים מבשילוב בין **(בר' ח"ש כד, ד) וְלִקְחֶתָּ אִשָּׁה** – (אתנה) מרכא טפחא (בתפקיד כעין סמוכין כעין מדה כ"ב מ"ב מדות "מחבירו (כאן הכתוב ב-ג, כד, ג)) המלמד עליו". ובין הכתוב ותבנית טעמי המקרא של **(בר' ח"ש כד, ג) אֲשֶׁר לֹא-תִחַח אִשָּׁה לִבְנֵי מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי אֲשֶׁר אֲנֹכִי יוֹשֵׁב בְּקִרְבּוֹ** – **לִבְנֵי** זקא-קטן ... **הַכְּנַעֲנִי** זקא-קטן בין שני קיסרים (אתנה ... סלוק) רמז ללימוד בהיקש, או דבר החוזר וקורה. (למוד א) מקור ל-**(דב' וא' ג, ג) וְלֹא תִתְסַמְּךָ אִתּוֹ** (בעמי כנען) **בְּתָרָה לֹא-תִתְקַח לְבָנָהּ**: (למוד ב) שהמצוה על האב להשיאו אשה לבנו.

**[פירוש המשנה לרמב"ם קידושין פ"א מ"ז]** מצות הבן על האב (עד כאן לשון המשנה) שש מצות ואלו הן, למולו ולפדותו וללמדו תורה ולהשיאו אשה וללמדו אומנות ולהושיטו בנהר. **[בבלי קידושין כט: ב]** ת"ר: ללמוד תורה ולישא אשה - ילמוד תורה ואח"כ ישא אשה, ואם אי אפשר לו בלא אשה - ישא אשה ואח"כ ילמוד תורה. אמר רב יהודה אמר שמואל, הלכה: נושא אשה ואח"כ ילמוד תורה. ר' יוחנן אמר: ריחיים בצוארו ויעסוק בתורה? ולא פליגי: הא לן (בבבלי נושא אשה אח"כ ילמד תורה), והא להו (בארץ ישראל ילמד תורה ואח"כ ישא אשה). **[רמב"ם תלמוד תורה פ"א, ה"ה]** לעולם ילמוד אדם תורה (כמו יצחק אבינו שאחרי העקידה למד בבית מדרשם של שם ועבר) ואחר כך ישא אשה שאם נשא אשה תחלה אין דעתו פנויה ללמוד,

**בראשית חיי שרה כד, ו: וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי אַבְרָהָם הַשְּׂמֵר לְךָ פֶּן-תִּשָּׂיב אֶת-בְּנֵי שְׁמָה:**

**וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי** – (סלוק) מרכא טפחא, כעין מידת דרישה סמוכין, מביא דברים מהפסוק הקודם (הפסוקים הקודמים) לשימוש בפסוק הנוכחי. תשובת אברהם לעבדו על דרך סמוכין לסיפא של **(כד, ה)** ע"פ **[ספורנו] (בר' ח"ש כד, ה) (א) ממאסת מקום משפחתו שבסיפא של (כד, ה); (ב) אמר העבד "והנה אם אשבע" תשובת אברהם (כד, ו) "אשר נשבע לך"; (ג) אמר העבד " ולא תחפרוך היא לבא הנה " רישא (כד, ה) תשובת אברהם (כד, ו) ואם-לא תאבה האשה ללכת אחריך ונתימת משבעתי זאת רק את-בני לא תשב שמה:**  
**הַשְּׂמֵר לְךָ** – מונח זקא-קטן, שני לאויים – **(א) (כד, ג) לֹא-תִחַח אִשָּׁה לִבְנֵי מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי** (ב) **רַק אֶת-בְּנֵי לֹא תִשָּׂיב שְׁמָה** לארץ מאוסה, **[תו"ש נט] פֶּן-תִּשָּׂיב אֶת-בְּנֵי שְׁמָה**: אמר לו אם חזרתו כאילו חזרתו לגיהנם שנאמר שמה, ואין שמה אלא גיהנם שנא' שם פרעה מלך מצרים וכל חילו (ט: ציטוט משובש, ב-**יחזקאל לב)** מלת שמה מופיעה בהקשר לשאול למלכות שונות), **(יחזקאל לב, כט) שְׁמָה אֲדוֹם מְלִכְיָהּ וְכָל-נְשֵׂיֶיהָ** ד"א אמר לו אם אתה מוליכו לשם מלכות חוזרת למקומה כשהיתה מקודם [ה' אלהי השמים] **[מדרש הגדול]**. **[תו"ש הערה נט]** בהערות למדרש הגדול כ' שלא נמצא פסוק כזה וערכוב פסוקים יש כאן מיחזקאל ל"ב. מלכות חוזרת למקומה. צריך ביאור. ונראה דהפ"י הוא לפי מה דמבואר לעיל מאמר מד (ט: שם נאמר ... אלהי אברהם הוה כמו מלכות). משבא אברהם אבינו לעולם המליכו על השמים ועל הארץ ודורש כאן **סְמוּכִין** (ט: ראה דיון על תבנית הטעמים הפותחת את פסוק ז) **(בר' ח"ש כד, ו) פֶּן-תִּשָּׂיב אֶת-בְּנֵי שְׁמָה** ולא הזכיר הארץ ודורש שאברהם א"ל שהוא ירא אם יצא יצחק לחו"ל מלכות חוזרת למקומה, היינו דתשתכח מלכות ה' מן הארץ וישאר רק אלהי השמים. ועפ"ז הוספתי בפנים, ואולי גם במדרש הגדול היתה הגירסא כן והסופר עשה מזה ריש פסוק. ובוזהר ח"א קלא **רַק אֶת-בְּנֵי לֹא תִשָּׂיב שְׁמָה**: מ"ט בגין דידע אברהם דהא בכלהו לא הוה מאן דאשתמודע ליה לקב"ה בר איהו בלחודי ולא בעא דלהו מדוריה דיצחק בינייהו אלא דיהא מדוריה עמיה ויצחק יוליף מניה תדיר ארחוי דקב"ה ולא יסטי לימינא ולשמאלא כו'.  
**וְדוֹרֵשׁ כֵּן סְמוּכִין** (ט: דיון על תבנית הטעמים הפותחת את פסוק ז שהיא תבנית טעמים של סודר שנהלק)

**(בר' ח"ש כד, ו) פֶּן-תִּשָּׂיב אֶת-בְּנֵי שְׁמָה**: (בר' ח"ש כד, ו) **וְלֹא תִשָּׂיב אֶת-בְּנֵי שְׁמָה**.  
**(בר' ח"ש כד, ו) פֶּן-תִּשָּׂיב אֶת-בְּנֵי שְׁמָה**: הפשט הוא מאמר אברהם לעבד. בקריאה עם פסק ב-**(כד, ז)** המצמיד את מלת **(בר' ח"ש כד, ז) וְלֹא תִשָּׂיב אֶת-בְּנֵי שְׁמָה** משתנה כאילו כתוב **(בר' ח"ש כד, ו) פֶּן-תִּשָּׂיב אֶת-בְּנֵי שְׁמָה**: וְלֹא תִשָּׂיב אֶת-בְּנֵי שְׁמָה: מה' מן הארץ וישאר רק אלהי השמים. ועפ"ז הוספתי בפנים, ואולי גם במדרש הגדול היתה הגירסא כן יגרם כביכול מלכות חוזרת למקומה וה' כביכול שוב יהיה בהתיחסות של בני האדם רק **אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם** כמו לפני פעילות אברהם אבינו שהמליכו על הארץ בדת בני האדם.



ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות; אתנח, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף- בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק I – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה; (קדמא – סדר קדימות; אולא = גריש = גריש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מי"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שזור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכחה: פזר – דרוש מהפסוק רעיו לנושאים אחרים בתושבע"פ.

(בר' ח"ש כדו) פן-תשיב את-בני שמו: הן! אף-על-פי שה' גם בחו"ל ויצליח בשליחות עבד אברהם, מקומו של יצחק כעולה קדושה בארץ כנען, מקום גלוי א-לקות נעלה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טבור"ל) כי מצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות**: אתגה, סלוק – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרנא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרנא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סודר שבחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישי: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עפירה, שגגה = שכתה: **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עפירה, שגגה = שכתה: **פזר** – דרוש מהפסוק רעיו נושאים/אחר/בתשובע"פ.

1.15 **בראשית חיי שרה כג,א: (התשפ"ה)**

**בראשית חיי שרה כד,י: וַיִּקַּח הָעֶבֶד עֶשְׂרָה נְמָלִים מִמְּמַלְי אֲדֹנָיו וַיְגַלְף וַיְכַל־טוֹב אֲדֹנָיו בְּיָדוֹ וַיִּקֶם וַיַּלְךְ אֶל-אַרְם וַיְהָרִים אֶל-עֵיר נַחֲזֹר:**

**[תרגום המיוחס ליונתן]** [בר' ח"ש כד,י] ודבר עבדך עשרה נמלים מן ממלתי אדוני וגלף ויכל-טוב אדוני בידי (ברשותו לא בבעלותו, לא בכל מקום) וקם ויאלץ לארם דעל פרת לקרמא דנחזור: **[מכילתא דרבי ישמעאל משפטים - מסכתא דנזיקין פרשה ה]**  
ואומר [בר' ח"ש כד,י] **וַיִּקַּח הָעֶבֶד עֶשְׂרָה נְמָלִים** וגו', הא אין בידו בכל מקום אלא רשותו. **[מכילתא דרבי ישמעאל משפטים - מסכתא דנזיקין פרשה יג]**  
וכתיב [בר' ח"ש כד,י] **וַיִּקַּח הָעֶבֶד עֶשְׂרָה נְמָלִים** וגו', הא אין ידו בכל מקום אלא רשותו. **[בראשית רבה (וילנא) (פרשת חיי שרה) פרשה נט סימן יא]** [בר' ח"ש כד,י] **וַיִּקַּח הָעֶבֶד עֶשְׂרָה נְמָלִים מִמְּמַלְי אֲדֹנָיו** וגו', גמליו של אברהם אבינו היה ניכרים בכל מקום שהיו יוצאים וצאים זמומים, [בר' ח"ש כד,י] **וַיְכַל־טוֹב אֲדֹנָיו בְּיָדוֹ**, רכי חלבו אמר זו דיאתיקי (נוטריון דא תהי קיא = על פי שטר זה תטול),

**[רש"י]** [בר' ח"ש כד,י] **וַיְכַל־טוֹב אֲדֹנָיו בְּיָדוֹ** - שטר מתנה כתב ליצחק' על כל אשר לו, כדי שיקפצו לשלוח לו בתם: **[אילת השחר]** [בר' ח"ש כד,י] והנה רק בשכיב מרע אמרינן שנותן את כל נכסיו אבל לולא זה אדם משייר לעצמו, וכאן אברהם כתב ליצחק את כל אשר לו, וכי אברהם התחיל להשתמש מעכשיו בנכסי יצחק, ובשכיב מרע אמרינן שדעתו שיחול רק כשימות אבל להקנות א"א לאחר מיתה, ואולי הקנה לו גוף מהיום ופירות לאחר מיתה: **[בר' ח"ש כד,י]** **וַיְכַל־טוֹב** – מקף כבורר משמע מלת "כל" בין הכל ממש ובין משמע רק חלק. כאן זכויות המקבל מוגבלות עד מות הנותן. ד' חיי שרה יט מר-חשון התשפ"ה [רד"ק] (מלב יב,ט) **קַל־הַנְּהוֹב** לא ר"ל (לא רוצה לומר) **כלו אלא רובו** תמיכה מראשון בהשערה כי "כל" מנוקד קמץ-קטן ומוטעם מקף!!! זה בד"כ רוב ולא הכל ממש שזה כנראה "כל" (חולם חסר ולא מלוה בטעם מקף) **[ספורנו]** [בר' ח"ש כד,י] **וַיְכַל־טוֹב אֲדֹנָיו בְּיָדוֹ** - ונטל עמו כלי כסף וכלי זהב ובגדים ולא הוצרך בזה ליטול רשות כי הכל היה בידו לעשות בו כרצונו: **[אור החיים]** ואומר [בר' ח"ש כד,י] **וַיְכַל־טוֹב** פירושו כל מובחר שבקנייני אדונו זהב ואבנים טובות ומרגליות. והטעם אם לא תרצה לבא אחריו יראה בית נכותו (אוצרותיו היינו מטלטלים) **[בר' ח"ש כד,י]** **וַיְכַל־טוֹב אֲדֹנָיו** – מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב. מוצע לומר שנתן לו מטלטלים כגון תכשיטים.

**[בר' ח"ש כד,י]** **וַיְכַל־טוֹב אֲדֹנָיו בְּיָדוֹ** – אתנה כמגביל הקניית נכסים שאין להם אחריות (מטלטלין) שלא במשיכה וכד' ע"י **דעת אחרת** כאן אפוטרופוסות של עבד אברהם. העבד מושך להקנות ליצחק ויצחק לא צריך למשוך. צריך דבר זה לענין הקניית הנכסים ליצחק ע"י דעת אחרת. **[משנה קידושין פ"א, מ"ה]** [\*] נכסים שיש להם אחריות (קרקע, גדל"ן) נקנין בכסף ובשטר ובחזקה ושאיין להם אחריות (מטלטלין) אין נקנין אלא במשיכה. נכסים שאין להם אחריות נקנין עם נכסים שיש להם אחריות בכסף ובשטר ובחזקה וזוקקין נכסים שאין להם אחריות את הנכסים שיש להם אחריות לישבע עליהן: **[בבלי בבא מציעא יא:ב]** מטלטלין אגב מקרקע - נתינה אלימתא היא. רב פפא אמר: **דעת אחרת מקנה אותן שאני**. אברהם אבינו הקנה ליצחק מטלטלין ע"י דעת אחרת כגון אליעזר עבד אברהם שהיה אפוטרופוס על כל הנכסים.

**[משנה בבא בתרא פ"ח, מ"ז]** [\*] הכותב נכסיו לבניו צריך שיכתוב מהיום ולאחר מיתה דברי רבי יהודה רבי יוסי אומר אינו צריך (רמב"ם הלכה כר' יוסי, לא צריך לכתוב מהיום. מספיק שיאמר לאחר מיתה) הכותב נכסיו לבנו לאחר מותו האב אינו יכול למכרו מפני שהן כתובין לבן והבן אינו יכול למכור מפני שהן ברשות האב. מכר האב מכורין עד שימות, מכר הבן אין ללוקח בהן כלום עד שימות האב (עד כאן גוף הנכס) (מכאן פירות מהנכס) האב תולש ומאכיל לכל מי שירצה ומה שהניח תלוש הרי הוא של יורשין [\*] הניח בני גדולים וקטנים אין הגדולים מתפרנסים על הקטנים ולא הקטנים נוונין על הגדולים אלא חולקין בשוה נשאו הגדולים ישאו הקטנים ואם אמרו קטנים הרי אנו נושאים כדרך שנשאתם אתם אין שומעין להם אלא מה שנתן להם אביהם נתן:

**[רמב"ם הלכות זכיה ומתנה פרק יב הלכה יג]** נתונין לבן, והבן אינו יכול למכור מפני שהן ברשות האב, מת האב והניח פירות מחוברין לקרקע הרי הן של בן, מפני שדעתו של אדם קרובה אצל בנו, היו תלושין או שהגיעו להבצר הרי הן של יורשין, עבר האב ומכר מכורין עד שימות, וכשימות האב מוציא הבן מיד הלקוחות, ואם היו שם פירות מחוברין שמין אותם ללוקח ונותן הבן דמיהם, היו תלושין או שהגיעו להבצר הרי הן של לוקח, עבר הבן ומכר אין ללוקח כלום עד שימות האב, מכר הבן בחיי האב ומת הבן ואחר כך מת האב, כשימות האב קנה הלוקח, שאין לאב אלא פירות וקניין פירות אינו זקניין הגוף. **[רמב"ם הלכות זכיה ומתנה פרק יב הלכה טו]** שטר מתנה שכתוב בה שיקנה פלוני שדה פלונית לאחר מיתה בין שהיה בשטר קניין בין שלא היה בו קניין, כיון שכתוב בו זמן ובזמן זה חי היה, הזמן מוכיח שמחייב הקנה לו ואינו זוכה אלא לאחר מיתה, שאילו היה בדעתו להקנות לו בשטר זה לאחר מיתה לא היה כותב בו זמן, לפיכך אף על פי שאין כתוב בו מהיום ולאחר מיתה קונה לאחר מיתה, וזה שכותבין בכל המתנות והממכרות מעכשיו ואף על פי שיש בשטר הזמן, להרויח הדבר כותבין בו אף על פי שאינו צריך.

**[תוספתא מסכת כתובות (ליברמן) פרק ח הלכה ה]** הכותב נכסיו לבנו צריך שיכתוב לו מהיום ולאחר מיתה דברי ר' יהודה ר' יוסה או' אינו צריך מפני שזמנו של שטר מוכיח עליו אמ' לו ר' יהודה והלא אין זמנו של שטר מוכיח עליו אלא משעה שנכתב אף הכותב נכסיו לבנו ויחזר וקנה נכסים אחרים כל שלא היה בכלל מתנה ראשונה הרי אילו של יורשין מכר הבן או שמת האב אם יש שם נכסין מחוברין בקרקע שמין לו.

**[אילת השחר]** [בר' ח"ש כד,י] והנה להלן כתוב [בר' ח"ש כה,ו] **וַיִּבְנֶה הַפִּילֶגְשִׁים אֲשֶׁר לְאַבְרָהָם נְתָן אַבְרָהָם מִמֶּנֶת**, וצ"ל שנתן להם דברים שרכש לאחר שנתן את כל רכושו ליצחק, אמנם רש"י שם (בפ"י השני) מפרש שנתן להם את מה שקיבל אודות שרה ושאר מתנות שנתנו לו, וזה כבר הי' אצלו בשעה שכתב נכסיו ליצחק, ועי"ש בשפתי חכמים שזה הוקשה לפירוש ראשון דרש"י: ועוד יל"ע שהרי מטלטלים (לעצמן) לא נקנים בשטר, ועוד דעכו"ם לא קונה בשטר (עמש"כ לעיל כ"ג ט'), ואין להם קנין אגב, ואולי ידעו שאברהם נוהג כדני ישראל וזה קנין אצלו, או דבזמנם הגוים נהגו לקנות בשטר ומנהגם מועיל כיון שנצטוו על הדינים, ועוד י"ל שהשטר הי' רק לראיה ואת הקנין עשה בקנין שמועיל אצל בני נח:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה ובעל-פה, התשפ"א: תמצית ההשקפה; אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מוציא ממצר; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סודר שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מנח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקף השלישי; קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ו"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

**בראשית חיי שרה כד,יא:** וַיִּבְרָךְ הַגְּמָלִים מִחוּץ לְעֵיר אֶלְיָצָר הַמֵּיִם לְעֵת עָרְב לְעֵת צֵאת הַשָּׁאֲבֹת:

**בראשית חיי שרה כד,יב:** וַיֹּאמְרוּ הִיא אֵלֵהֵי אֲבֵרְהָם הַקָּרֵה גַּא לְפָנֵי הַיָּם וַעֲשֵׂה חֶסֶד עִם אֲדֹנָי אֲבֵרְהָם:

**(בר' ח"ש כד,יא)** **לְעֵת צֵאת הַשָּׁאֲבֹת:** (בר' ח"ש כד,יב) **וַיֹּאמְרוּ** – שואבות רוח הקודש וברוח זאת ויאמר פונה אל הבורא שיצליח במבחן שהנחה אברהם לעשות לבחירת האשה ליצחק, שינחה אותה חסד בחכמה לבצע בגבורה את החסד. וזה אשר למד אברהם אבינו מירידתו למצרים ומזה משתלשל בכל צאצא ישראלי מיצחק ורבקה הפעולה מחסד בחכמה אל ביצוע בגבורה.

**[אור החמה א - בראשית, חורי משה חורב ע' 114 אוצה"ח]** מובא בגמרא ברכות נד שארבעה צריכים להודות כלומר לברך ברכת הגומל ואלו הם ההולכי מדבר אחרי שהגיעו לישוב, יורדי הים, מי שחלה ונתרפא, ומי שהיה חבוש בבית האסורים ויצא. וידוע שטוב לברך ברכה זו אחר קריאת ס"ת ואפשר שזהו רמז הפסוק **וַיִּבְרָךְ הַגְּמָלִים** לשון ברכת הגומל **מחוץ לעיר** רמז ההולכי מדבר שהם **מחוץ לעיר**,

**אֶלְיָצָר הַמֵּיִם** רמז ליורדי הים, **לְעֵת עָרְב** ערב כינוי למיתה רמז למי שחלה והגיע עד שערי מות ונתרפא, **לְעֵת צֵאת** רמז ליוצא מבית הסוהר **הַשָּׁאֲבֹת** השאב"ת נוטריקון ה'טוב ש'יברך א'חר ב'רכת תורה ומה שאמר אחר פסוק זה **וַיֹּאמְרוּ הִיא** (ט: רביע) אפשר שרמז שדוקא אלו הארבעה צריכים לומר ברכה זו בשם ומלכות (ט: **הִיא אֵלֵהֵי** ובפועל ברוך אתה ה' א-לקינו וגו') ולא נסים אחרים וכסברת הפוסקים שבנסים אחרים יברך בלי שם ומלכות **[כסא רחמים מאוז]**

**(בר' ח"ש כד,יב)** **וַיֹּאמְרוּ** -שלשלת פסק. הסבר אחד לשלשלת מהסברים אחרים. עבד אברהם רצה שיצחק ישא את בתו, וכאן היה עליו לבצע שבועה שקודם ילך למשפחת אברהם בחרן, ואם לא יסכימו האשה אם היא בוגרת על דעתה, ולא יסכימו בני משפחתה (בין אם היא קטנה ובין אם היא בוגרת והיא מסכימה) רק אז יהיה רשאי לקחת מבנות כנען וגם כך קודם מבנות ממרא ענר אשכול. העבד מנאמנות לאברהם מבצע המשימה נגד רגשותיו לענינו האישי. ועוד שלא יהיו מעשיה ברמאות כמו משפחתה. לפי ההסבר הנ"ל טעם פסק מעיד על ניתוק מפניה אישית.

**(בר' ח"ש כד,יב)** **וַיֹּאמְרוּ** -שלשלת פסק. עבד אברהם התחנך להתנהג בצניעות, לא להרבות בשיחה עם האשה. כאן הוא לא פונה למשפחת האשה כצווי אברהם אבינו, אלא ישירות לאשה כדי לעמוד על מידותיה האמיתיות. מפני קשר הנאמנות לשולח ואמון בה' שישמרהו מלהיכשל בצניעותו.

לשאלת עבד אברהם **(בר' ח"ש כד,יב)** **וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו הַעֲבָד אוֹלַי לֹא-תֵאבְדָה הָאִשָּׁה לְלֶכֶת אִתִּי אֶל-הָאָרֶץ הַזֹּאת** עונה אברהם אבינו **(בר' ח"ש כד,יב)** **וְאִם-לֹא תֵאבְדָה הָאִשָּׁה לְלֶכֶת אִתִּי וְנִקְיָתָ מִשְׁבַּעַי זֹאת**

טעם קדמא של **(בר' ח"ש כד,יב)** **וְאִם-לֹא** – מרמז שאברהם אבינו מבקש ממנו שיקדים לבחירת האשה מבחן חסד בחכמה הגורם להבנה איך לבצע בגבורת הגוף (כגון דבקות במשימת החסד, התגברות על עייפות). המבחן המיוחד במינו שבו תהיה לאשה סייעתא דשמיא מופלאה תראה לאשה שהיא ראויה לנישואין מיוחדים והיא תבחר להנשא למשפחה המיוחדת ששלחה עבד מיוחד ומבחן עם גלוי עזרת השם המיוחדת.

והמבחן מרומז בתבנית הטעמים זקא-קטן זקא-גדול המטעימה המלים **(בר' ח"ש כד,יב)** **אֶחָדֶיךָ וְנִקְיָתָ**. ג' המלים המוטעמות זקא-קטן זקא-גדול עולה  $239 + 566 = 805 =$  תת"ה = תשק"ה = השק"ת, בדוק את האשה בבקשה ש-תשק"ה אותך ובאמצעות השק"ת תשק"ה הגמלים. מכאן שמבחן המים אינו נידחש.

ההפרש בין ג' המלים המוטעמות זקא-קטן זקא-גדול ובין גימטריית המלים זק"ף-קט"ן זק"ף-גדול"ל העולה תקע"ו (576) מחושב כך:  $(576 - 805 = 229)$  עולה ר' (פעמים) כד"ה ומרומז ב- **וְתַעַר ר פְּדָה**, אפשר רמז שהאשה תעשה חסד בוריות והרבה פעמים כמעיד הכתוב אח"כ **(בר' ח"ש כד,יב)** **וְתַמְחֵר וְתַעַר פְּדָה אֶל-הַשָּׂקָת וְתַרְצָן עוֹד אֶל-הַבָּאָר לְשָׂאֵב וְתַשָּׂאֵב לְכָל-גְּמָלָיו**.

**[מתיבתא בבלי קידושין ס"א,ב [ב] הערה י']** **(בר' ח"ש כד,יב)** **אֶחָדֶיךָ וְנִקְיָתָ** – זקא-גדול בתפקיד שלושה תנאים לאי קיום השבועה. (א) שקודם ילך למשפחת אברהם בחרן, (ב) ואם לא תסכים האשה אם היא בוגרת על דעתה, (ג) ולא יסכימו בני משפחתה (בין אם היא קטנה ובין אם היא בוגרת והיא מסכימה) רק אז יהיה רשאי לקחת מבנות כנען וגם כך קודם מבנות ממרא ענר אשכול.

**(בר' ח"ש כד,יב)** **הִיא אֵלֵהֵי אֲבֵרְהָם** – רביע פשטא מונח זקא-קטן, זקא-קטן מרמז לשני למודים. אפשר (למוד א) ע"פ **[אור החמה]** בשם **[כסא רחמים מאוז]** ברכת הגומל בשם ומלכות לארבעה מצבים. (למוד ב) אפשר בתפקיד מדה "כתוב סתום שלא בא לסתום אלא לפרש" ואחד מהלפרש הוא **(בר' ח"ש כד,יב)** **הַקָּרֵה גַּא לְפָנֵי** – מקף מרכא טפחא, מקף כבורר משמע "הקרה" **בין** דרך מקרה לא מכון **ובין** דרך עבד אברהם המבקש משמעות מלת "הקרה" יהיה "מקרה" נוטריקון ר"ק מ"ה ועטוף בסיפור מחיי היום יום, כדי שלא ישלוט בו קטרוג על פניית עבד אברהם לאשה שלא למטרה נעלה והיא **(בר' ח"ש כד,יב)** **הַקָּרֵה גַּא לְפָנֵי** – מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב. בהצעת ר' הרצל בוכניק הי"ו בתת-תפקיד של רמז להמשכיות, כאן מנישואי יצחק ורבקה יצא עם ישראל לשליחותו בבריאיה בשם הבורא.

**בראשית חיי שרה כד,יג:** הִנֵּה אֲנִי נֹאֵב עַל-עֵין הַמָּיִם וּבְנֹת אֲנָשֵׁי הָעֵיר יֹצְאֹת לְשָׂאֵב מַיִם:

**(בר' ח"ש כד,יג)** **הַמָּיִם וּבְנֹת אֲנָשֵׁי הָעֵיר** – ר"ת ה-ו-א-ה-א-ה-א-ה-ו-ה היוצא מראשי התיבות (בר' א,א) א'ת ה'שמים ו'את ה'ארץ. שם בינה, שם דעת, אור הגנון של התורה, שם הפלאים, **[פירוש הסולם לזוהר מאמר תחית המתים אות קעד]** הולך מטטרון לבחון אחר השלמות, כאן מבטיח הצלחה בבחירה.

**בראשית חיי שרה כד,יד:** וַהֲנִיָּה הַנַּעֲרָ אֲשֶׁר אָמַר אֵלֶיהָ הַטִּי-גַא כַּדָּף וְאַשְׁתָּה וְאַמְרָה שְׁתָּה וְנִם-גְּמָלֶיךָ אֲשַׁקָּה אֲתָה הַכַּחֲת לְעַבְדֶּךָ לְיִצְחָק וְכִּה אֲדַע כִּי-עֲשִׂיתָ חֶסֶד עִם-אֲדֹנָי: **[שכל טוב (בובר)]** (בראשית פרשת חיי שרה פרק כד)

... אלא כל מקום שסמוך **וַהֲנִיָּה** לענין נקבה אינו אלא נס, או דבר מופלא, ועליו הוא אומר, והיה בגויים (2), והיה העיר הקרובה אל החלל (דברים כא ג), ונס גדול היה שם כשנדרוש בעניינו, וכן כאן **וַהֲנִיָּה הַנַּעֲרָ** שמעשה נס היה ששאל שלא כהוגן.

**אָמַר אֵלֶיהָ הַטִּי-גַא כַּדָּף וְאַשְׁתָּה** – מהפך פשטא מהפך פשטא זקא-קטן, ע"פ **[שכל טוב]** בקשת העבד הייתה שלא כהוגן (דבר לא מקובל) והיענותה של רבקה יצאה מהמקובל, יצא מאד מאד מדרך הטבע

**(בר' ח"ש כד,יד)** **וַהֲנִיָּה הַנַּעֲרָ אֲשֶׁר אָמַר אֵלֶיהָ הַטִּי-גַא כַּדָּף וְאַשְׁתָּה וְאַמְרָה שְׁתָּה וְנִם-גְּמָלֶיךָ אֲשַׁקָּה**

פעמיים זקף בין שני קיסרים, כעין דבר שהוזר וקורה, **[שכל טוב (בובר)]** **(בר' ח"ש כד,יד)** ... מחוץ לעיר אל באר המים. וכן אתה מוצא ביעקב ובמשה שיצאו ממקומן והלכו אל הבאר והצליחו: